

De iudicio salomonis
in sectione finali

patre sepeliat mortuum separabit a Christo: expoliatus ueterem cum actibus suis: quod preputium est alius natura sua uidebit esse substantia. i. ut sicut primus homo terrenus a terra: ita secundus celestis incipiat esse ex celo. Nec dicat iam cuius circumsisa est natura patre preter eum qui in celis est: se habere se precepto domini lucido illuminatis oculis sedere ad dextram uirtutis filium hominis agnoscat. Obterenda sunt omnes aut uoluptates: relinquenda studia delectationum quoniam hic circumsisionis est ueritas: non figura. Nite dum in summa: ut cunctis naturalibus amputatis: conuersario nostra tedit ad celum: ubi Christus est ad dextram dei: Quod ita uerum erit: si ludis: si iocus si conuiuium: si sermo pene familiarium deserat & tamen qui circumsidetur are scilicet: ut non nos mundo: qui uitae imagines sumus: sed mundus nobis mortuus esse credatur: nec glutinari eorum aliquid quae circumsisa sunt inimici arte sinant: sed clamemus: sedit sanguis circumsisionis: ut cum in nobis uitae calculus ceperit operari: in quo nomine nouum solus nouit ille qui accipit: non timeamus in loco reuelationis occidi. quoniam & imputates aliquid non domino per amore. Nam & operarius ibi benignus admittit: ut superius in beato Petro nouum gratiae susceptore didicimus: tota credulitatis nostrae harmonia: ita uis uehementius parte fidibus: resuletemus: propter uerba labiorum tuorum domine ego custodiui uias tuas. An ne est aliquid tam durum: tam ferreum: quam repugnare naturae. Et cum omnia in mundo per deum nobis sint facta: ipsos nos uelut non nostra circumstet repellere: non uidere: mundumque ipsum nobis se cum omnibus diuitiis & pulchritudinibus suis ingerentem: manu quaedam repudiare uirtutis. Obseratisque omnibus sensibus: quibus ad animam substantia uitalis accedit: pene ad imaginem obrigescere mortuorum. Non uisu: non auditu: non odore: non tactu: non sapore capi: Et in natura corporis naturam corpoream non habere. Hominemque se quod homo sit: obliuisci: Eum tamen hoc ipso quod ambiat: non teneri: quia uere quod homo sit teneat: & eo magis agnouerit. Tunc quod durum est praesentia sibi abdicare: dum uiuit: Et futura sperare post uitam: Et natura corporis hoc ut diximus: nisi circumsisa: non patitur facileque se gestit iactare in suis: sibi cernens terras: sibi maria: sibi uides sole & uniuersa astra seruire: & quando se fraudari a terrestribus patitur: cum dominetur & caelo. Tantoque ergo alementorum tam importuno circumuenta famulatu: usque ad obliuionem suae conditionis inducitur: & in despectu totius sublimata mundi uincere ipsa: ex eo quod sibi obsequuntur praesumit elementa: hinc montes scrobibus fodiendo: hinc ualles substructionibus operando: hinc maria mollibus arado: nunc arida irriguis fecundando: nunc stagna paludesque siccando: uel campos consuis nemoribus uestiendo: ac siluosoque montium iuga uetustis nemoribus denudando: ut pene dominam se naturam esse non credat: si fecerit aliter. Cuius naturae concussione natura nostra his conditionibus agitata ducitur. habet uias domini custodire: in quibus non experimentis sed detrimentis potentiae desudatur: nec queritur: ut supra nos aueat uniuersa mortalitas: sed ut secundum nos uita ducatur: ne amplius nos aestimando quam sumus: incipiamus nec id obtinere quod sumus: cum per hoc ipsum: si uelimus despiciere quod sumus: mereamur in melius esse quam sumus: dicente domino: & nostrae imputationi: quem praesumimus subscribente. Amen dico uobis. nemo est qui relinquat domum: aut parentes: aut fratres: aut uxorem: aut filios propter regnum dei: qui non recipiat centuplum in tempore hoc: & in saeculo uenturo uitam aeternam haereditabit. Et talibus promissionibus uiae illae durae: quas ob uerbum domini necesse est: molliuntur. In quas custodia utique multa retributio est. His mercedibus inuitamur: quos & cogit: dum uelle nos ambit: quod poterat & iubere. Denique cum uerbum uiae durae dicerent esse sermonem: & ob hoc turbationes qui eum sequebantur: abscederent: respiciens discipulos suos nunquid nam & ipsi abire uellent inquiri iratus: adeo eligit potius se nobis bona omnia debere si uolumus: quam imputare si cogimur: dicente domino: si enim uolens hoc ago: mercedem accipio: si autem inuitus: dispensatio mihi credita est. Haec uoluntas saecularis illius uagina cultelli est: quae ubi in se amorem dei quem cultellum esse diximus receperit: merebitur intelligere dominum uera praedicasse. Iugum enim meum suauis est: & sarcina mea leuis est: quoniam superfluis omnibus amputatis: & cunctis oneribus circumsisis beluae quadam sarcinalis imagine tenuata: uere etiam nos cum psalmista dicimus: qui uel per glaciem uel per liquidam etiam mollemque substantiam angustum illud acus foramen transire possumus: quod intrare qui in equis sperant & curribus non ualebunt: quoniam tales etiam uia illa quae lata est & spatiosa: uix capiet. Laborum itaque arduos montes & difficultatum prope modum muros quibus caelestia ab humanis uelut prouinciae cuiusdam limitibus separantur: diuina dimicatrix munificentia liberalitasque deplanat. Et sicut turbis sacerdotalibus muros illius hierico: ita prophetae uocibus turri nostri interitus elidit: si modo contra spem in spe credentes & quodam concitato lumine uide di salienti transpectu in fraudem praesentium caducorum: promissa tanquam manibus iam apprehensa miramur: & hac circumsisi natura in aliamque naturam transpoliti mente illa & animo teneamus: quae nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascenderunt: quae praeparauit dominus his qui diligunt eum: de quorum numero non est nisi qui per demonstratam superius circumsisionem: uelut cum domino confixus in cruce semper peccatis suis passione est dignus: illum uero dominum nostrum dignum tali passione non credens dixerit: domine memor esto mei cum ueneris in regnum tuum. Quae dum adhuc loquitur ipse dominus promptus interpellatis auditor consolari (ut consueuit) pro sua pietate dignabitur: dicendo: fortis animo esto: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso.

Beati Hiero. ad Ruffinum presbyterum Romae de iudicio Salomonis in sectione paruuli secundum tropologiam per duas meretrices ecclesiam & synagogam exponens: quae synagoga filium per caerimonias legis extinxerit. Epistola. LXII.

Multum in utraque partem crebro fama mentitur: & tam de bonis mala quam de malis bona falsoque ora concelebrant. Unde & ego gaudeo quidem super testimonio erga me sanctitatis tuae: & amore sancti presbyteri Eulebii. Nec dubito quin me pudice praedicetis: sed tacitum uestrae prudentiae iudicium pertimesco. Itaque obsecro: ut magis memineritis mei: & dignum uestra laude faciatis. Quod primus ad officium prouocasti: & tibi secundae in rescribendo partes datae sunt: non uenit de incuria in amicos sed de ignorantia. Si enim scissem: praecoccupassem sermonem tuum. Interpretatio iudicii salomonis super iurgio duarum mulierum meretricum: quantum ad simplicem historiam pertinet: perspicua est: quae puer annorum xii. con-

tra ætatis suæ mēsurā de itimo humanæ naturæ iudicari affectu: unde & admiratus est & primuit illū ois isra-
el: qđ scilicet eū māifesta nō fugerēt: qui tā prudēter abscondita deprehēdisset. Quātū ad typicos p̄inet intelle-
ctus: dicēte apostolo hæc oia in figura cōtingebāt illis (scripta sūt autē de nobis: in quos fines sæculorū decurre-
rūt) qđā græcorū autumāt sup̄ synagoga & ecclesia sentiēdū: & ad illud tps cūcta referēda quādo post crucē &
resurrectionē tā in israhel q̄ in gentiū populo uerus Salomon. i. pacificus regnare cœperit. Quod autē adultera
& meretrices synagoga & ecclesia in scripturis dicant: nulla dubitatio ē: & hoc prima fronte uidet̄ esse blasse-
mū. Cæterū si recurramus ad p̄phetas: Osce uidelicet: qui accepit uxore fornicariā: & generat filios fornicatiōis
& deinde adulterā: & Ezechiel qui hierusalē q̄si meretricē arguit: q̄ secuta sit amatores suos & diuarcauerit oī
trāsēnti pedes: lupanarq; in loco celebri extruxerit: ai aduertemus Christū iccirco uenisse: ut meretrices dona-
ret m̄rimonio: & de duobus gregibus unū ouile faceret: medioq; pariete destructor: in easdem caulas oues prius
morbidas cōgregaret. Hæc sūt duæ uirgæ: quæ iūgunt̄ in Ezechiel: & de quibus p̄ Zachariā dominus refert. Et af-
fūpsi mihi duas uirgas: unā uocauī decorē: & alterā uocauī funiculos: & p̄uī gregē. Mulier quoq; illa meretrix
in euāgelio: quæ pedes Iesu lachrymis lauat: crine detergit: & cui p̄ctā oia dimittunt̄: manifeste pingit ecclesiā
de gentibus cōgregatā. Hoc iccirco in prima frōte replicauī: ne cui uideat̄ incōgruū si meretrices dicant: quæ
una Salomonis iudicio filii possessiōe donata est: prudēs quærīt auditor: quō meretrix sit ecclesia quæ nō habet
maculā neq; rugā. Nō dicimus ecclesiā p̄māisse meretricē: sed fuisse. Nā & in Simonis leprosi domo Saluato-
ris scribit̄ inesse cōiuiū: utiq; nō quia leprosus erat eo tpe quo hēbat hospitē saluatorē: sed quia leprosus ante
fuerat. Matthæus quoq; in catalogo apostolorū publicanus dī: non quo p̄māserit publicanus post apostolicā
dignitatē: sed quia prius fuerit publicanus: ut ubi sup̄abundauit peccatū sup̄abundaret & gratia. Simulq; cōsi-
dera quid dicat ecclesia cōtra synagogā calūniatricē. Ego & mulier hæc habitamus in domo una: post resurre-
ctionē enim domini Saluatoris una de utroq; populo ecclesia cōgregata est: & quæ eleganter pepi inquit apud
eā in cubiculo. Ecclesia enim de gentibus quæ nō hēbat prius legē: & p̄phetas pepi in domo synagogæ: nec e-
gressa est de cubiculo: sed ingressa. Vnde dicit̄ i cātico cāticorū. Introduxit me rex i cubiculū suū: & itē & qđē
non spernā te: Assumens intrōducā te in domū matris meæ: & in cubiculū eius quæ concepit me. Tertia autē die
postq̄ ego pepi: pepi & hæc. Si cōsideres Pilatū lauante manus: atq; dicente: mundus ego sū a sāguine iusti hu-
ius: si Centurionē ante patibulū cōfiteat̄. Vere hic erat filius dei: si eos ante passionē per Philippū dominū ui-
dere desiderant: haud ambiges primā pepisse ecclesiā: & postea natū populū iudæorū pro quo dominus præca-
bat: Pater ignosce eis: quid enim faciūt: nesciūt. Vnaq; die credidere tria milia: & alia die quinq; milia. Quia e-
ramus simul (multitudinis enī credentiū erat cor unū & aīa una) nullusq; alius in domo nobiscū exceptis nobis
duabus: non blasphemantiū iudæorū: nō gentiliū idolis seruientium. Mortuus est autē filius mulieris huius nocte
Dū. n. legis sequit̄ obseruantia: & gratia euāgelii iugū Moysæ doctrinæ copulat tenebrarū errore coopta est:
oppressitq; eū mater sua dormiens: quæ nō poterat dicere ego dormio: & cor meū uigilat. Media nocte surgens
tulit filiū de latere ecclesiæ dormiētis: & i suū collocauit sinū. Relege totā apostoli ad galathas epistolā: & aiad-
uerter quō filios ecclesiæ suos facere synagoga festinet. Et dicat apostolus: filioli mei quos itē parturio donec
christus formetur in uobis: uiuū tulit nō ut possideret sed ut occideret: nō enim amore fecit hoc filii sed æmula
odio: & suū mortuū p̄ legis cerimonias: in sinū ecclesiæ sup̄posuit. Longū est si uelim per singula currere: quō p̄
apostolū Paulū: & ecclesiasticos uiros: intellexit ecclesia: nō esse suū filiū qui tenebatur in lege: & in luce cognos-
uerit quē in tenebris nō uidebat. Inde iurgū ortū est præsentē rege: altera dicēte: filius tuus mortuus est: meus
autē uiuit: altera respondēte mentiris: filius quippe meus uiuit & filius tuus mortuus est: atq; in hunc modū cō-
tendebāt corā rege. Tūc rex Salomon qui manifeste Saluator accipit̄ secūdū psalmū. lxxi. qui titulo salomonis
inscribit̄: ubi nulla dubitatio est: qn̄ cūcta quæ dicant̄ nō Salomōi mortuo: sed Christi cōueniāt maiestati: simu-
lat ignoratiā: & humanos pro disp̄latiōe carnis mētū affectus: sicut & in alio loco: ubi posuistis Lazari. Et ad
mulierē fluentē sanguinē quis me tetigit: Gladiū postulat. De quo dixerat: nolite putare q̄ ueneri pacē mitte-
re sup̄ terrā: nō ueni pacē mittere: sed gladiū: ueni. n. diuidere hoiem cōtra patrē suū: & filiā cōtra matrē suā: &
nuz̄ cōtra socrū suū & inimici hoīs domestici eius: & tētat natura naturæ dominus: uultq; secūdum utriusq;
uoluntatem uiuentem filium: in legem gratiamq; diuidere: non q̄ hoc probet: sed q̄ ad arguendum calumniā
synagogæ hoc uelle se dicat. Illa quæ uolebat ecclesiæ filium in gratia uiuere: nec per baptismum liberari: liben-
ter habet diuidi p̄uē: non ut possideat: sed ut interficiat ecclesia quem scit suum esse: libenter concedit æmula:
dum uiuat saltem apud aduersariā: ne inter legem diuuis & gratiam: saluatoris mucrone feriatur. Vnde di-
cit apostolus: ecce ego Paulus dico uobis: q̄ si legem obseruatis: Christus uobis mihi prodest. Hæc sub allego-
riæ nubilo dicta sunt. Cæterū optime noui prudentia tua: non eadē regulas esse in tropologia umbris: quæ
in historiæ ueritate. Quod sicubi pedem offendimus: & sapienti lectori friuolum uideatur esse: quod scripti-
mus: culpam auctori referat. Nos enim & hæc ipsa in lectulo decumbentes: longaq; ægrotatione confecti uix
notario cæleriter scribenda dictauimus: non ut implemus materiam: sed ne tibi in principio amicitia: aliqd
imperanti uideremur negare. Ora nobis a domino sospitatem: ut post. xii. menses quibus iugi languore confe-
ctus sum: possim aliquid dignum uestræ scribere uoluntati: & ignosce si scatens oratio solito cursu non fluat.
Non enim eodem lepore dictamus: quo scribimus: quia i altero sæpe stilum uertimus: itē quæ digna legi sint
scripturi. In altero quicqd in buccā ueneri: celeri sermone cōuoluimus: Caninū libet̄ uidi: qui narrare poterit
qđ difficile & periculosū manus dextræ usq; in præsentē diē: quo ista dictaui uulnus sustinuerim.

(Beati Hieronymi p̄lbyteri ad Vitalē p̄lbyterē de Salomone & Achaz ex dinumeratiōe temporū: docen-
tis eos

tis eos adhuc impuberes genuisse.

Epistola. LXIII.

Enō Nauclerus per quē mihi dicis tuæ factitatis lras esse transmissas: unā tātū & breuē epistolā beati papæ Amabilis reddidit: solita munuscula cōtinētē. Satisq; miror qd causæ fuerit: ut cū in benedictio nibus & tuis & illius pferēdis fidelis extiterit: in retenta epistola negligēs approbetur. Neq; enim te falli arbitror discipulū ueritatis: nisi forte græco hōi latinus sermo inter chartulas oberrauerit. Itaq; ad secundā rescribo epistolā: quam mihi scūs filius meus Heraclius diaconus reddidit: in qua inter cætera de præcaris: ut exponam tibi causas: q̄re Salomō & Achaz. xi. annorū filios genuisse dicant: Si. n. duodecimo āno Salomon sup̄ Israel accepit imperiū: & xl. annis regnauit in hierusalē: filiusq; eius Roboā cū q̄dragesimū annū ageret ætatis: p̄ri successit in regnū: p̄spicuū est. xi. annorū fuisse Salomonē siue. x. q̄a decē mēses a cōceptu usq; ad partū sibi m̄r uēdicat. R. u. sū Achaz filius Ioathā cū. xx. esset annorū rex constitutus est sup̄ duas tribus: id est iudā & Beniamin: regnauitq; annis. xvi. quo mortuo Exechias cū uicesimū & quintū annū ageret ætatis. patri successit in regnū. Ex quo intelligit Achaz quoq; xi. siue. xii. anno Ezechia filiū procreasse: Et siquidē in histo riis aliter hērent. lxx. interpretes: aliter hebraica ueritas: cōfugere poteramus ad solita præsidia: & arcem linguæ tenere uernacula. nunc uero cū & ipsū auctenticū & cæteri interpretes pari auctoritate consentiant: nō in scrip tura sed in sensu est difficultas. Quis. n. crederet mortaliū: ut. xi. annorū puer generaret filium: Multa & alia di cuntur in scripturis: quæ uident̄ incredibilia: & tamen uera sunt. Neq; n. ualet natura contra naturæ dominū: aut pōt uas figulo dicere: quare me ita fecisti? Aut nō ei licet: qd̄ pro miraculi signo atq; portēto fit: ut lege na turæ facere nō posse: quō iuxta legē fieri naturæ nō possit: Nū quia nra ætate duplex lyddæ: natus est hō duorū capitū: q̄tuor manuū: uno uētre: & duobus pedibus: oēs hoies ita nasci necesse est: Legamus ueteres historias: & maxime græcas & latinas: & inueniemus iustalibus hostiis secundū errorē portentosas soboles tā in hoibus q̄ in armētis ac pecudibus expiatas. Audiui: domino teste non mētor: quædā muliercula cū expositū nutrit̄ i fantē: & stillaret cibos & nutriticis officio fungeret: cubaretq; cū ea paruulus: qui usq; ad decimū iā puenerat an nū: accidit: ut plus q̄ pudicitia patit̄: se mero ingurgitaret: accensaq; libidine obscenit̄ motibus ad coitū duce ret infantē: prima ebrietas alterius noctis & cæterarū deinceps fecit cōsuetudinē: nec dū duo mēses fuerāt euolu ti: & ecce scēminæ uterus intumuit. Quid plura dispēsiōe dei factū est: ut quæ cōtra naturā simplicitate par uuli in cōtēptū dei abutebat̄: a naturæ domino pderet. Impleto sermone quo d̄r: nihil occultū quod non reue letur. Simulq; consideremus: q̄ occulte scriptura & Salomonē & Achaz uoluptatis & impietatis accuset. Vter q; n. cum esset de stirpe Dauid: recessit a domino: & alter in tantum secutus est libidinem: ut. lxx. hūerit uxores: & trecentas concubinas: & adolescentulas: & scorta passiuā: quorū non erat numerus: neglectoq; deo patrum: extruxerit idola gentium plurimarū: & fuerit non ut prius idida. i. amabilis domini sed amator mulierū. Aliter miserit ad regē Assyriorū auxilium postulans: & in tpe angustia suæ auxerit contemptum in dominum: imola ueritq; diis damasci uictimas percussoribus suis: & in oibus urbibus Iuda extruxerit aras ad cremandum thus: atq; ad iracundiā prouocauerit dominū deū patrū suorū: in tantū ut direptis uasis dei atq; cōfractis: clauserit ianuas templi: & fecerit sibi altaria in uniuersis angulis hierusalē. Ambulaueritq; in uis regum Israel: & statuas fuderit baalim: & adoleuerit incensum in ualle filiorū Ennon: & iustrauerit filios suos in igne iuxta ritum genti um: quas interfecit dominus in aduentum filiorū Israel. Ex quo perspicuum est hoies a parua ætate libidini de ditos in imatura eorū sobole demonstrari: q̄ etiam eo tpe peccare cœperint: quō natura nō patit̄. Ad sūmā illud dici pōt: quod in: regno Dauid Salomon cum. xii. esset annorū: solium patris obtinuerit: & postea quia scriptura reliquit incertum: utriq; uixerit Dauid regnante iam filio aliquot annos: qui sibi & non salomoni iputetur: mor tuo aut̄ p̄re post filius regnauit annis quadraginta: quos sine parente regnauit: atq; ita & initium regni Salomo nis: & tps quo solus ipse regnauit: ab historia demonstratum. Nec tamen oēs annos uitæ illius quinquaginta tā tū & duorū ānorū circulis cōtineri. Sin aut̄ dubitas: q̄ regnātibus filiis patribusq; uiuentibus: non filiis tps regni eorū sed parentibus imputetur: lege ipsum regnorū uolumen: & inuenies: q̄ Ozias rex iuda postq̄ lepra percuf sus est: habitauit in domo separata: & filius eius Ioathan imperium rexerit: iudicaueritq; populum terræ: usq; ad diem mortis patris sui. Et tamen post mortem illius: cū uiginti & quinq; esset annorū: sexdecim annis regna se dicatur: quos solus ipse regnauerit. Quod de Salomone intelleximus: & de Achaz similiter intelligendum est: qui Ioathæ filius: Ezechia pater fuerit. Audiui quendam hebræum huiuscemodi narrare fabulam iuxta p phetiam Esaia quam inter decem uisiones nuper interpretatus sum: q̄ mortuo Achaz Philistea lætata sit: & scri ptura postea cōminet̄ ac dicat: ne læteris Philistea oīs tu: quoniam cōminuta est uirga percussoris tui: De radi ce enim colubri egredietur regulus: & semen eius absorbens uolucrem: Hoc est de Achaz constituetur rex Eze chias: Ex quo intelligi non uoluit statim post mortem patris filium imperio subrogatum: sed uel seditionibus populū: uel quibusdam interregnis: aut certe præmentibus malis: & hincinde consurgentibus bellis regnum e ius fuisse dilatatum. In rebus obscuris diuersas ponimus opiniones: ut non tam scribere q̄ loqui tibi coram uide ar: Cæterū apostolus iuterminabiles genealogias: & iudaicas fabulas prohibens: de istiusmodi mihi uideat̄ inter dicere quæstionibus. Quid enim prodest hæere in lra: & uel scriptoris errorem uel annorū seriem calumnia ritum manifestissime scribatur: lra enī occidit: spūs aut̄ uiuificat: relege oēs & ueteris & noui testi libros & tā tā ānorū repies dissonātiā: & numerū inter iudā & israel: id est inter regnū utrūq; cōfusū: ut huiuscemodi hæere quæstioibus: nō tā studiosi q̄ odiosi hois uideat̄. Munuscula tamē a te missa libeter suscepi: & ipēdio præcor: ut in amore quo nos appetere cœpisti. ad finē usq; p̄dures: non enī cœpisse sed permanisse uirtutis est. Nostra ui cilium per desiderium missa suscipe.

Nauclerus

Impulsi in xi anno regni

*Scorta passiuā
p̄dica*

Beati Hieronymi ad Dardanum exponētis terram repromissiōis secūdū anagogē sensum supiorem terrā eē uiuētū: & terrā illius quā iudæi secūdū occidētem literā intelligūt angustias describētis. Epistola. LXIII.

Quæris Dardane christianorū nobilissime: & nobilium christianissime: quæ sit terra repromissiōis: quā iudæi redeuntes ex ægypto possederunt: cū maioribus eorū iā fuerit atē possessa: ac proinde nō sit pmissa: sed reddita His. n. uerbis uteris in calce epistolæ tuæ: qd' interrogās uideris illud sentire: qd' plurimis nrorum placet: aliam repromissiōis terrā esse quærendā: de qua & Dauid loquitur in psalmo: credo uidere bona domini in terra uiuētū. Et dominus in euāgelio: Beati mites: quoniā ipsi possidebūt terrā. Vtiq; Dauid quādo hoc cātabat in spū: in terra repromissiōis erat: & nō solū in iudæa finibus morabat: sed multaq; ī circuitu nationū uictor extiterat: quæ a torrēte ægypti: qui est Rhinicornus: usq; ad Euphratē fluuiū tendebant: dicēs in alio loco: in Idumæā extēdā calciamētū meum: mihi alienigenæ seruiēt. Quō ergo se credebat accipere: qd' iā uictoria possidebat: Et ne forsītā legētibus iudæis ambigū derelinquat: quæ sit illa terra quā uidere cupiebat: ipso sermōe demōstrat dicēs: credo uidere bona domini in terra uiuētū: ergo terra iudææ quæ illius ditionis erat: nō est terra uiuētū. i. Abrahā Isaac & Iacob: de quibus dominus in resurrectiōis q̄stione dicit: nō est deus mortuorū: sed uiuētū: uerū terra & regio mortuorū: de quibus loquitur Ezechiel: aīa quæ peccauerit ipsa moriet: & nō mortui laudabūt te domine. sed nos qui uiuimus benedicimus domino: qui in resurrectiōe occursumus domino Saluatori dicēte apostolo: hoc. n. dico uobis ī sermōe domini: quoniā nos qui uiuimus: qui relinqmur in aduētū domini: nō praueniemus eos qui dormierūt: de quibus & Hieremias loquit: de relinquentes te sup terrā scribant. Quodq; Dauid pmittit: credo uidere bona domini: ad spiritalē nos pspicue trahit intelligētā. Quæ. n. bona res alia requirebat: aut quo idigebat: qui tātā potētia fuit: ut partis pillū opibus Salomō filius eius: quo nullus in orbe terrarū ditior fuit. cōtentus esset: Sed in terra uiuētū bona illa quæ rebat: quæ nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēderūt quæ præparauit dominus diligentibus se. Quod aut in euāgelio dicit: beati mites: quoniā ipsi possidebūt terrā: iuxta lram sibi uidet esse cōtrariū. Nō enī terræ possessio māsuetorū est: & mitiū: qui sæpe etiā a parētibus derelicta pdūt propter māsuetudinē: sed uiorū fortū & uiolētōrū: qui sūt ad bella pmpitissimi. Deniq; & in psalmo. xliiii. qui sub noīe salomōis ad Christi ecclesiæq; eius sacramētū refertur: scribitur: Accingere gladio tuo super femur tuū potētissime: Specie tua & pulchritudine tua intēde p̄sperare & regna. Propter māsuetudinē & iusticiam & ueritatem: & deducet te mirabiliter dextera tua. Hic est qui & in alio psalmo loquebat: Memēto domine Dauid: & oīs mansuetudinis eius. Et iteq; assumēs mansuetos dominus. Et aptius in euāgelio: discite a me: quia humilis sum & mansuetus corde. In cuius typū & Moyses oīum hoīum qui erāt sup terrā māsuetissimus scribit. Hæc est diximus terra uiuētū: in q̄ factis uis atq; māsuetis bona domini præparant: quæ ante aduētū in carne domini Saluatoris: nec Abrahā nec Isaac nec Iacob nec ppheta & alii iusti uiri cōsequi potuerūt. Deniq; & Abrahā licet diuersis locis cū Lazaro uidetur apud inferos: & Iacob uir iustus dicit: iugens & gemēs descēdā ad infernū. Sanguis Christi clauis paradisi est: dicentis ad latronē hodie mecū eris in paradiso. Ista est ut diximus terra uiuētū: terra diuitiarū & bonorū dei: quā primus Adā perdidit: secūdus Adā inuenit: imo ab illo pditā iste restituit: dicente apostolo: regnauit mors ab Adā usq; ad Moyse: sub cuius p̄sona lex intelligit in similitudinē præuaricatōis Adā: qui est forma futuri. Volumus scire quæ sit hæc terra manifestius: Legamus Malachiā: Beatos uos dicēt oēs dicit dominus: quoniā eritis uos in terra uoluptuariā: quæ significantius græce appellat tēpe: quam uel sancti desiderant: uel deo quæ placeat. Elaias quoq; in hæc uerba consentit dicens: & erit uir abscondens sermones suos: & apparebit in terra syon sicut fluuius gloriosus: illa uidelicet de qua idē Dauid in alio psalmo canit: gloriosa de te dicta sūt ciuitas dei. Et iteq; diligit dominus portas syon super oīa tabernacula Iacob. Ista portas diligit deus: quas uidemus in cineres & fauillas esse conuersas: Non dico prudentibus sed ne stultis quidem hoc p̄suaderi pōt. Ego arbitror & illud qd' in. lxiiii. psalmo legimus: Visitasti terrā: & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam: Fluuius dei repletus est aquis: parasti cibum illo: quoniam sic est præparatio eius: sulcos eius inebria. multiplica genimina illius: in stillicidiis eius lætabitur germinans: huic sensui conuenire. Illa enim terra quotidie uisitur a deo: & inebriatur: cunctisq; est plena diuitiis: de hac fluuius egreditur dei: de quo scriptum est: fluminis impetus latificat ciuitatem dei. Qui & in descriptione templi Ezechiel mystico sermone narratur: in cuius r̄pis arbores sunt ex utraq; parte per singulos menses frugibus abundantes: de qua terra & in prouerbiis uir scripsit sapientissimus. Qui operatur terram suam: implebitur panibus. Quod si de hac terra quam cernimus: & quæ magis a peccatoribus possidetur: de qua scriptum est: maledicta terra in operibus tuis aliquis intelligēdum putat: quomō hæc possit stare in iā qui operatur terram suam implebitur panibus. Quanti enim operantur terram exercent uomere: & tamen multis impediētibus causis: egestate conficiuntur & penuria: Sed considerandum scriptura quid dicat. Qui operatur terram suam: quæ proprie iuris sui est: de qua nunq̄ eiici pōt: secūdū quem sensum & illud scriptum est: Redemptio aīa uiri propriæ diuitiæ: & hoc secundum lram sentiri non potest: Quanti enim alienis amicorūq; redimuntur pecuniis: huius terræ cultores: & agricolæ apostoli sunt: qui bus dicitur: uos estis sal terræ. Et in alio loco: in patientia uestra possidebitis aīas uestras: quorū unus uas electio nis confidentissime loquebatur. dei enim cooperatores sumus: dei agricultura: dei ædificatio estis: & multa alia quæ iccirco non replico: ne sensum uideat legentis obtundere: & memoriæ illius diffidere. Illud quoq; sollicitamente tractemus: & scripturarum nos doceat auctoritas: sanctos huius terræ quam iudæi terram repromissiōis autumant: non habitatores esse: sed accolas atq; peregrinos. Ex iusti uiri legimus persona: aduena sum ego & peregrinus: sicut oēs patres mei. Qui cum diu in terræ huius tenebris uersaretur flebiliter ingemiscit: & dicit: heu me:

Salomon dicitur?

De terra repromissionis

heu me: quia peregrinatio mea plonata est: hitaui cū habitantibus cedar: multū incola fuit aia mea. Vbiq; aūt hitator terræ legitur: & priora: & media: & extrema tractemus: & liquido scripturaz poterit regula cōpro-
 bari: semp hitatores terræ pctōres appellari de qbus in apocalypsi Ioānis illud exemplū est: ue hitatoribus ter-
 ræ. Abrahā ad quē primū facta est repromissio: dicēte domino. tibi dabo terrā hāc & semini tuo: iuxta Stepha-
 ni primi in Christo martyris cōtonē nec uestigiū quidē pedis huius terræ dī accepisse. Ita. n. scriptū est. Tunc
 egressus de terra Chaldaorū hitaui in carrā: & inde: postq̄ mortuus est p̄ eius: migravit in terrā: in q̄ uos nunc
 hitatis: & nō dedit ei possessionē: nec uestigiū quidē pedis quā repromisit dare ei in possessionē: & semini eius
 post eū. Ac ne forsītā lectoris tacita cogitatio trahat eū ad illā intelligentiā: ut qd̄ nō est datū parenti: reddatur
 posteris: uas electionis loquit̄ ad hebræos. Fide qui uocat̄ Abrahā: obediuit egredi in locū quē accepturus erat
 in possessionē: & egressus est: nesciēs quo iret. Fide pegrinatus est i terra pmissiois q̄si in alienati tabernaculis hi-
 tans cū Isaac & Iacob cohæredibus eiusdē pmissiois expectabat. n. fundamentū habentē ciuitatē: cuius artifex
 & creator deus est. Et itez cū de Abel & Enoch Noe Saraq; dixisset: iuxta fidē mortui sunt hi oēs: nō acceptis re-
 promissionibus: sed procul eas uidentes: & salutātes & cōfiteētes: quia pegrini & aduenæ erāt sup̄ terrā. Qui. n.
 hoc loquunt̄: ostēdunt q̄ quærāt p̄riam. Et siquidē illius recordabant̄: de q̄ egressi erāt hēbant tps ut reueterē-
 tur: nūc uero meliorē desiderant. i. caelestē. Multisq; in medio sc̄is cōmemoratis: ad extremū intulit: & hi oēs te-
 stimoniū habētes i fide: nō acceperūt repromissionē deo de nobis melius qd̄ pudente: ne sine uobis pfecti fie-
 rent. Accessimus. n. ad montē Syon: & ciuitatē dei uiuentis Hierusalē caelestē & multorū miliū angelorū frequē-
 tiā & ecclesiā primitiuorū qui scripti sūt in cælis: Nec me fugit q̄ p̄fidia iudæorū hęc testimōia nō sulcipiat: quæ
 utiq; ueteris t̄sti auctoritate firmata sūt. Illud nr̄is dicendū est: hanc epistolā quæ inscribitur ad Hebræos nō so-
 lū ab ecclesiis oriētis: sed ab oibus retro ecclesiæ græci sermonis scriptoribus q̄si Pauli apostoli suscipi licet plæ-
 riq; cā: uel Barnabæ uel Clēmētis arbitrent̄: & nihil interesse cuius sit cū ecclesiastici uiri sit: & quotidie ecclesia
 rū lectioe celebretur. Quod si eā latinorū consuetudo non recipit̄: inter scripturas canonicas: nec græcorū qui
 dem ecclesiæ apocalypsim Ioannis eadē libertate sulcipiunt: & tamē nos utrāq; suscepimus nequaquā huius t̄pis
 cōsuetudinē sed ueterū scriptorū auctoritatē sequētes: qui plærūq; utriusq; utuntur testimoniis: nō ut interdū de
 apocryphis facere solent. Quippe qui & gentiliū l̄ræ raro utantur exemplis: sed quasi canonicis: & ecclesiasti-
 cis. Respondeant mihi qui hanc terrā: quæ nunc nobis Christi passione & resurrectione terra repromissionis
 effecta est: possessā putant a populo iudæorū postq̄ reuersus est ex ægypto q̄tum possederit: utiq; a Dā usq; Ber-
 sabee: quæ uix. clx. milium in longū spatio tenditur. Neq; n. Dauid & Salomon potētissimos reges exceptis iis
 quos post uictoriā in amicitiam receperunt: plus tenuisse scriptura testatur. Et hoc dico: ut taceam quinq; pala-
 stinæ ciuitates gazā: aschalonē: geth: & accarō: & azotū. Idumæos quoq; a meridiana plaga: uix. xxv. ab Hiero-
 solyma milibus separatos: Arabas: & Agarenos: quos nunc Sarracenos uocant: in uicinia urbis Hierusalem: pu-
 det dicere latitudinem terræ repromissionis: ne ethnicis occasionem blasphemandi dedisse uideamur: Ab Ioppe
 usq; ad uiculum nr̄m Bethleē. xli. milia sūt: cui succedit ualstissima solitudo: plena ferocium barbarorū: de qui-
 bus dicitur: contra faciem omnium fratrum tuorū habitabis: & quorū facit poeta eloquentissimus mentionem.
 Latæq; uagātes Barcaei. A Barca oppido: puod in solitudine sitū est: quos nunc corrupto sermōe Afri Baricianos
 uocant. Hi sunt qui pro locoꝝ qualitibus diuersis noibus appellantur: & a Mauritania per Africam & Aegy-
 ptum Palestināq; & Phœnicem Cœlesyriam & Osrhohēnem Mesopotamiam atq; Perlidem tēdunt ad Indiā.
 Hęc est iudæe tuæ longitudo & latitudo terræ: in his gloriaris: super his te per diuersas prouincias ignoran-
 tibus iactitas ad populum phaleras. Ego te intus & in cute noui. Quod si obieceris terram repromissionis dici:
 quæ in numeroꝝ uolumine continetur: a meridie maris salinæ per Syna & Cades Barne usq; ad torrentem
 ægypti: qui iuxta rhinocoruram mari magno influit: & ab occidente ipsum mare Palestinæ Phœnicis Syriae:
 cœles Cilitæq; pertenditur: ab aquilone Taurum montem & Zephyꝝ usq; Emath: quæ appellatur Epipha-
 nia Syria: ad orientem uero per Anthiochiam & lacum Cenereth: quæ nunc tyberias appellatur: & iordanem
 qui mari influit salinæ: quod nunc mortuum dicitur: trans iordanem autem duarū semis tribuum possessio ē
 rubem & Gad: & dimidiæ tribus Manasse. Ego fatebor hęc tibi repromissa: non tradita: si obseruasses mandata
 dei: & in præceptis illius ambulasses: si non p̄ omnipotente deo coluisses beelphegor & bahali belzebu & cha-
 mos: quos quia prætulisti deo: omnia quæ tibi promissa fuerant perdidisti. Et mihi in euangelio promittunt̄
 regna cælorū: quæ instrumentum uetus omnino non nomiat: sed si non fecero quæ præcepta sunt: nequaquā erit
 culpa in promittente: sed in me: qui promissum accipere non merui. Vbi enim optio proponitur ad eligēdum
 qui operari renuis frustra cupias quod promissum est. Lege librum Iosue & Iudicum: & quantis possessionum
 angustis sis coartatus intelliges. Quid diuersarum urbium alienigenas cōmemorem: quos populus iudæorū
 non quit expellere de urbibus & sedibus suis: cum ipsa Metropolis tua prius Iebus: postea Salem: tertio hiero-
 solyma: & nunc Helia Iebusæos expellere non ualuerit: sed manserit cum eis in scandalum exemplumq; uici-
 norū in tantum: ut ubi templum tuum conditum est: aræ Orne fuerint iebusæi: & ipsum templum. lxx. milū
 latomorū & lxxx. milium uectorū: hoc est. cl. milium exceptis præpositis opeꝝ pro multitudine habitantium
 tecum in circuncisorū: ab ethnicis exstructum sit. Nec hoc dico in suggillationem terræ iudææ ut hæreticus sy-
 cophanta mentitur: aut quo auferam historiæ ueritatem: quæ fundamentum est intelligentiæ spiritalis: sed ut
 decutiā supciliū iudæorū: q̄ synagoga agustias ecclesiæ latitudini præferūt. Si. n. occidētē tātū sequunt̄ l̄ram &
 nō spiriū uiuificātē: ostēdāt terrā repromissionis lacte & melle manātē. Sin aut̄ p̄ tropologiā dictū putāt p̄ reꝝ
 oium abūdātia: & nos terrā cōfessionis terræq; uiuētū terræ uepriū præferemus: dicēte domio ad Moyse de abie

*Habitator terræ
pctores appellat.*

testimoniū

*Arabes
Agarenos
Sarraceni*

Barcei

Phaleras ad populum iudæos

*Lacus Cenereth
Lacus Tyberias*

Latomorū

Sycophanta

ctioe Israelis: & assumptioe gentiu: dimitte me ut delea populū istū: & facia te in gentē magnā. Et eodē pte ad filiū postula a me & dabo tibi gētes: hāreditatē tuā & possessionē tuā terminos terrā. Et aprius p̄ Esaiā: parū tibi est: ut sis puer meus ad suscitādas tribus iacob: & facies uel reliquias israel cōgregādas: dedi te i lucē cūctis gētibus ut sis saluator uniuersā terrā. Ex quo p̄spicue demōstrat oīa illius populi in umbra & typo & imagie p̄cesisse scripta: aut eē p̄ nobis i quos fines saeculi decurrerūt. Multa iudaeā scelera cōmisisti: cūctis circa te seruisti natiōibus. Ob qd̄ factū: Vtiq; p̄pter idolatriā. Cūq; seruires: crebro misertus tui ē deus. Misisti iudices & saluatores: q̄ te de famulatu Moabitā & Ammanitā & Philistiim quoq; & diuersā gētiū liberarūt. Nouissime sub regibus offēdisti deū: & oīs tua puicia babilōia uastatē deleta ē. p̄. lxx. ānos tēpli solitudo p̄māsit: a Cyro rege p̄saē ē laxata captiuitas. Ezras quoq; hoc & Neemias plenissime referūt. Exstructū ē tēplū sub Dario rege p̄saē atq; Medoꝝ: a Zorobabel filio Salathiel & Iesu filio Iosedech sacerdote magno. Quae passi sitis a Medis: egyptiis: macedonibus nō numero. Nec tibi adducā in memoriā Antiochū Epiphane crudelissimū oīum tyrānō rū: nec Pōpeiū: Gabinū: Scaurū: Vargū: Cassiū: Sossiuq; replicabo: qui tuis urbibus & p̄cipue i soltauere hierosolymā. Ad extremū sub Vespasiano & Tito urbs capta tēplūq; subuersū est. Deinde ciuitatis usq; ad Adrianū principē p̄ quinquaginta ānos mālere reliquia: Post euerfionē tēpli paulo minus p̄ q̄dringētos ānos & urbis & tēpli ruinā p̄manent. Ob qd̄ tātū facinus: Certe nō colis idola: sed etiā seruiēs p̄sis atq; Romanis & captiuitatis p̄stus iugo: ignoras alienos deos. Quō clāmētissimus quōdā deus: qui nunq; tui oblitus est: nūc p̄ tāta spātia tēporē miseris tuis nō adducitur: ut soluat captiuitatē sed ut uerius dicā: expectatū tibi mittat Antichristū. Ob qd̄ inq; facinus: & tā execrabile scelus auertit a te oculos suos. Ignoras: Memēto uocis parentū tuorū: sanguis eius sup nos: & sup filios nr̄os: & uenite occidamus eū: & nr̄a erit hāreditas: & non hēmus regē nisi Cæsarem. Hēs qd̄ eligisti: usq; ad finē mundi seruiturus es Cæsari donec gentiū introeat plenitudo: & sic oīs israel saluus fiet: ut qui quondā erat in capite: uertat in caudā. Hęc tibi uir eloquentissime in duplicis p̄fecturā honore transactō: nunc in Christo honorator: tumultuaria & breui lucubratione dictaui: ne uiderer omnino reticere eodem enim tpe: immo eodem mihi die: & lr̄a tuā reddite sunt: & meā expetitā: ut aut tacendum fuerit: aut incōpto e loquio respondendū: quorū altere pudoris: altere charitatis est.

Argumentum.

De uestibus sacerdotilibus tractaturus: primo de cibis & primitiis sacerdotū: & de obseruatiōe pōtificis ac de tabernaculo & uasis sacrificii p̄ferat. Deinde de uestimentis sacerdotū atq; ponificū ueteris testamenti tractat illa historice mysticeq; describens.

Beati Hieronymi ad fabiolā de ueste sacerdotali.

Epistola. LXV.

Usq; hodie in lectiōe ueteris testi: sup faciē Moysi uelamē positū est: loquit̄ gloriato uultu: & populus loquētis gloriā ferre nō sustinet. Cū autē cōuersi fuerimus ad dominū: auferē uelamen: occidēs ira morit̄: uiuificans spūs suscitāt: dominus. n. spūs est: & lex spiritalis. Vnde Dauid orabat in psalmo: reuela oculos meos: & cōsiderabo mirabilia de lege tua. Nūquid de bobus cura est deo? Vtiq; nō multo magis: de iecore bouis: arietis & hircorū: & armo dextro: pectore: & uentre quo stercora digeruntur. quorū duo in sū accipiunt sacerdotes: tertiu Fines meret̄ in p̄miū: de uictis salutaribus adeps quo pectus obuoluit̄: & p̄nula iecoris offerunt̄ sup altari: ipsum uero pectus & brachiū dextrē dant̄ Aaron & filiis eius legitimū sēpitemnū a filiis israel: sensus in corde est: hitaculū cordis in pectore. Quae r̄ ubi sit aīa principale. plato in cerebro: christus mōstrat in corde. Bū mundo corde quoniā ipsi deū uidebūt: & de corde p̄cedūt cogitationes malae. Et qd̄ cogitatis nequā in cordibus ur̄is: Voluptas & cōcupiscētia iuxta eos qui de phisicis disputāt: cōsistit in iecore: huius p̄nula in diuersa uolitantē: & p̄ oculoꝝ fenestras erūpentē foras offerūt sacerdotes deo: ut postq̄ ope dixerint deo: holocaustū tuū pingue fiat & cōcupiscētia libidis seminariū: igne spūs sancti cōcremauerint: me reantur accipe p̄miū pectus & brachiū. In pectore mūdas cogitationes: legis noticiā: dogmatū ueritatē: In brachio bona opa & pugnā cōtra diabolū: & armatā manū: ut qd̄ mēte cōceperit: exēplo p̄bent. Iesus enim cepit facere & docere: ipsum quoq; pectusculum appellat̄: επιθεωσθησθε. i. additamētū: siue principiū: & egregiū: tenuis quippe hoc magis sonat: ex quo itelligimus iuxta illud Malachiā labia sacerdotis custodiunt sciam: & legē requirunt ex ore eius. Ex quo itelligimus p̄cipuā debere esse in sacerdotibus legis doctrināq; noticiā: & additamento gr̄a spiritalis talē uir̄: institui: qui possit cōtradicientibus resistere: & nihil in se sinistri h̄re opis quod ducat ad tartarū: sed dextrū brachiū esse separatū: ut opa sacerdotis cōparatione uirtutū eius a cūctis hoibus separata sint. Hęc de uictis & iis quae offerunt̄ in altari: & q̄ sacerdotibus dantur a domino. Ceterē & alia tria exceptis primitiis hostiarum: & de priuato & de macello publico: ubi nō religio sed uictus necessitas est: sacerdotibus membra tribuuntur: brachiū maxilla & uenter: de brachio iam diximus: maxilla eloquentem eruditūq; significat: ut quod pectore concipimus: ore promamus: uenter receptaculum ciborū: in scorto maliantide sacerdotali pugione confixus: uniuersos hoium labores: & momentanea blandimenta gula: stercoris sine condempnat: & ostendit mentibus consecratis deo: totum quod curamus: quod uoramus: secessum proiici. Vnde apostolus esca inquit uentri: & uenter escis: deus autē & hunc & illas destruet: & econtratio de luxuriosis quorū deus uer est: & gloria in confusione eorū: uituli puluerem: quem adorauerat israel: in contemptu superstitionis in potum accepit populus: ut discat contemnere: qd̄ in secessum proiici uideat: p̄cipitur sacerdotibus: ne ministrari in tēplo uinū & sicerā bibāt: ne ebrietate & crapula: & curis huius uitae p̄grauētur corda eorū. nec partē hēant i terra: nisi solū deū ut nulla debilitate isignes sint: nec trūcis auribus: laeso oculo: simis naribus: claudo pede: cutis colore mutato: q̄ oīa i serūtur ad aīa uitia. Volūtas. n. in hoīe: nō natura dānatur. Siquis e sacerdotibus semine fluxerit: ad sacerdotalem mensā prohibetur accedere: & econtrario uidua curus cū Sara defecerint muliebria p̄pter

Ezras
Neemias
Historia

pennula iecoris

Estu quod cummo: qd̄ uo
mens secessus p̄nt

bria ppter cōtinētiā & castitatē recipitur i domū p̄ris: & de tēpli arario alitur: qđ si filios habuerit: reddiē sobo
 li sua: ut iuxta apostolū his mīstretur: q̄ uerā uiduā sūt: & q̄ de sacerdotalibus sustērantur cibis: nullius alterius
 amore teneantur: uicinus & mercēnarius excludunt a conuiuio sacerdotū. seruis ciborū reliquia cōcedunt: iā
 tunc proiiciebant Phigellus & Hermogenes: & recipiebat Onesimus. Primitiā ciborū & oīum frugū atq; po-
 morū offeruntur anstīti: ut habens uictū atq; uestitū absq; ullo impedimēto securus & liber seruiat domino: pri-
 mogenita mundorū aialū accipiunt sacerdotes: & i mundorū p̄cācia: hoīum quoq; primi partus redimunt: &
 quia conditio humana nascendi est comunis: p̄cāciū æqualiter offertur: sic moderatū & leue: ut nec diues intū-
 mescat: nec tenuis p̄ægrauet. Editui & ianitores accipiunt decimas: & rurū decimas decimarū offerunt sacer-
 dotibus: tanto illis minores: quāto ipsi maiores populo. *Xlviii.* ciuitates ad habitandū leuitis & sacerdotibus se-
 parant: sex urbes fugitiuorū trans iordanē & intra iordanē eligunt: & finis exilii & mors pontificis & uniuersa
 q̄ festinus sermo p̄strinxit: & quorū pulsauit tantū nec aparui sacramēta: ad cunctos pertinent sacerdotes. Ponti-
 fex autē quātis polleat priuilegiis: dicā breuiter. caput inqt suū non discooperiet: habet cidari: & nomen dei por-
 tat in fronte: diademate ornatus est regio: ad p̄fectā Christi uenit ætatē: semp eius gloria p̄tegendus est: & uesti-
 menta sua nō scindit: quia candida sunt: quia i polluta: quia agnū seq̄ntia: & de atonsa ouis cōfecta uelleribus.
 Thamar amissa pudicitia scidit tunicā. Cayphas pdito sacerdotio rupit publice uestimēta sup oēm aiām quæ
 mortua est nō ingredit. Vbicūq; peccatū est: & in peccatū mors illuc pontifex nō accedet: aiā q̄ peccauerit: ip-
 sa morit. Quāuis ille sit diues: ille potens: & multitudinē offerat uictiarū: si mortuus est: nō tangit a pontifice:
 non uidet. Quod si resurgit & ad uocē Saluatoris egredit de sepulchro: & fasciis peccatorū solutus icedit: itra-
 bit ad eū pontifex: & ibi faciet māsionē: & cū resurgēte p̄debit: sup patre suo & matre sua nō inq̄nabit. Mul-
 ta nos facere cogit affectus: & cū propinquitatē respiciamus corporū: & corporis & aiā offendimus creatorem.
 Qui amat patrē sup Christū: nō est deo dignus discipulus ad sepulturā p̄ris ire desiderās. Saluatoris p̄hibetur
 ip̄erio: q̄ti monachorū dū patris matrisq; miserētur suas aiās pdiderunt. Sup patre & matre pollui uobis non li-
 cet: q̄to magis sup fratres: sororibus: cōsobris: familia: seruulis. Genus regale & sacerdotale nos sumus. Illū atten-
 damus patrē qui nunq̄ moritur: aut qui pro nobis moritur: & qui ideo uiuēs est mortuus: ut nos mortuos uiui-
 ficaret. Siquid habemus de ægypto: q̄ p̄iceps mūdi suū possit agnoscere: tenētī ægyptiæ cū pallio relinq̄mus.
 Sidone optus adolescēs: uinctū dominū seq̄batur icurrisset laq̄os: nisi expeditus & nudus p̄sequentiū declinat
 set ip̄etū. Reddamus parētib; q̄ parentū sūt: si tamen uiuūt. Seruīetes domino: filios suos p̄ferri sibi gloriā
 tur: & de sanctis nō egredietur: & non polluet sanctificationē dei sui: pro ocioso quoq; uerbo rōnē reddituri su-
 mus: & oē qđ nō ædificat audiētes: in piculū uertitur loq̄ntiū. Ego si fecero: si dixero quippiā: qđ reprehēssione
 dignū est: de sanctis egredior: & polluo uocabulū Christi: i quo mihi blādiōr. Quāto magis pōtifex & episco-
 pus: quē oportet esse sine crimine: tātārūq; uirtuū: ut sp̄ moretur i sanctis: & paratus sit uictias offerre p̄ populo:
 seq̄ster hoīum & dei: carnes agni sacro ore cōficiens: quia sanctū oleū Christi dei sui sup eū est: Nō egredietur
 de sancto: ne uestimētū qđ indutus est polluat. Quotquot. n. i Christo baptizati sumus: Christū iduimus. Ser-
 uemus tunicā: quā accepimus sanctā: custodiamus i sacro. Ille mōtanus habitator qui de hierusalē descēdebat
 in hierico: nō prius uulneratus est q̄ nudatus: si funditur ei oleū: medicamētū lenē: & misericordia tēperatū: & q̄
 debuit negligētia sentire cruciatū: uini austeritate mordetur ut p̄ oleū ad p̄nitentiā puocetur: p̄ uinū sentiat se
 ueritatē iudicātis: uxore uirginē accipiet: uiduā autē & eiectā & meretricē nō accipiet: sed uirginē de genere suo
 & nō continuabit semē suū i populo. Ego dominus qui sanctifico eū. Scio pōtificē cui p̄cepta nūc dantur: a
 plarīsq; christū intelligi. Et id qđ dictū est: sup patrē & matrē: nō inquinabitur de uirginali maris partu intelli-
 gi. Multoq; faciliōr & sup domino it̄pretatio: q̄ audit i psalmo: tu es sacerdos in æternū secūdū ordinē melchi-
 sedech: & i Zacharia: audi Iesu sacerdos maxie: & cui sordida p̄ctōrū: n̄orū uestimēta tollūtur: ut recipiat gloriā
 quā hūit apud p̄m: priusq; mūdus eēt. Sed ne quis me uī facere scripturæ putet: & sic amare Christū: ut histo-
 riæ auferā ueritatē: it̄pretabor i mēbris: qđ referatur ad caput: intelligā de seruis: qđ i pleatur i domio. Quāq;
 gloria domini: gloria famulorū sit. Et ubicūq; opportunitas se loci tulerit: sic de uero lūine disputabo: ut deriue-
 tur ad eos quibus Christus donauit: ut lumē sint. Pōtifex iste: quē Mosaicus sermo describit: uiduā: eiectam: &
 meretricē nō ducit uxore. Vidua ē cuius maritus ē mortuus. Eiectā q̄ a marito uiuēte p̄icitur: meretrix q̄ mul-
 torū libidini patet. Sed accipiet uirginē & de genere suo: nō alienigenā ne in mala terra nobiliū seminū frumēta
 degenerēt: nō meretricē: q̄ multis exposita est amatoribus. Nō eiectā q̄ etiā priori cōiugio idigna fuit. Nō uidu-
 am: ne pristinaq; meminerit uoluptatū: sed animā illā q̄ nō hēt maculā neq; rugā: q̄ cū Christo reouatur de die
 in diē: de q̄ apostolus loquitur: Despōdi. n. uos uni uiro uirginē castā exhibere christo. Nolo discipulā cōiugē
 pōtificis quicq; h̄re de uetere homine. Si cōsurreximus cū christo: ea q̄ surū sūt sapiamus: p̄teritorū oblitū: fu-
 turorū auidi. Infelix simō quia post bap̄ismū de ātīquo m̄rimonio cogitabat: nec ad uirginalē uenerat purita-
 tē. Petri cōfortio indignus fuit. Cōpulisti me Fabiola Irīs tuis: ut de aarō tibi scriberē uestimētis. Ego plus obru-
 li: ut decibus & primitiis sacerdotū: & de obseruatiōe pōtificis p̄fatūculā struerē. Egressa de Sodomis: & ad
 mōtana felinās: nō uis habitare in parua urbe Segor. Trāscēdēs Profelitos p̄teris Israelitas: dimittēs Leuiti-
 cū gradū & p̄p̄ete pēna trāsuolās sacerdotes ad pōtificē uenis. Sed dū uestes eius & rōnē diligenter inquiris:
 n̄a tibi displicere cōfortia. Et tu quidē optato frueris ocio: & iuxta Babylonem Bethleemica forsitā rura sus-
 piras. Nos ineffrenata tādē pace reddita: uagiētē de p̄æsepi audimus infantē: & q̄rimonias eius: ac uoculā: ad
 tuas aures cpius puenire. Legimus in Exodo tabernaculū: mensā: cādelabrū: altare: colūnas: tētorā: coccū: bys-
 sū: hyacinthū: purpurā: ex auro: argento: ære: uasa diuersa: tabernaculū dīlū i atria. xii. panes p̄ singulas hebdo-

*Editui
Janitores
Eclerim*
Præuilegia p̄uifias

*Vidua
Eiecta
Meretrix*   *o. Vidua. xxxij. dist.
nō nubat
p̄uifias*

Bethleemica rura

madas mente ipositos: in candelabro septē lucernas altare hostiis holocaustisq; expositū cathedras: scyphos: thuribula: phialas: mortariola: paxillos: pelles rubras: pilos capras: & ligna imputribilia. Tāta & talia offeruntur in tabernaculo dei: ut nullus desperet salutē. Alius autē: sēlū: alius argētū: eloquiū: alius uocē: aeris exhibeat totus mūdus in tabernaculo describitur sacramēto: primū & secūdū uestibulū oibus patet. Aq̄. n. & terra cūctis mortalibus data sunt. In factis uero scētōz q̄si ad æthera: & i cælū: & paucorū itroitus & uolatus ē. xii. panes. xii. mensiū significat circulū. Septē lucernæ septē errantia astra demōstrāt. Et ne lōgū faciā (neq; n. ppositū mihi nūc ē de tabernaculo scriber) ueniā ad sacerdotalia uestimēta. Et atē q̄ mysticā scruter itelligentiā: more iudaico q̄ scripta sūt simpliciter exponā: ut postq̄ uestitū uideris sacerdotē: & oculis tuis oē eius patuerit ornāmētū: tūc singulorū causas pariter reqramus. Discamus primū cōes sacerdotū uestes: atq; pōtificū lineis sceminalibus q̄ usq; ad genua & poplites ueniūt uerecūda cælant: & superior pars sub umbilico uehemēter astringit: ut si q̄do expediti maclāt uictimas: tauros & arietes trahūt: portātq; onera: & i officio ministrādī sūt: etiā si lapsi fuerint: & scemora reuelauerint: nō pateat qd̄ opū est. Inde & gradus altaris phibent fieri: ne inferior populus ascendentiū uerecunda cōspiciat: uocaturq; lingua hebræa hoc genus uestimēti: māschinasse: græcæ ὤκελιον: a nris sceminalia: uel brachæ usq; ad genua ptingētes. Refert. n. Iosephus (nā ætate eius adhuc tēplū stabat: & nec dū Vespasiāus & Titus hierosolymā subuerterāt: & erat ipse de genere sacerdotali: multoq; plus itelligit: qd̄ oculis uidetur: qd̄ aure præcipit hęc sceminalia de bysso retorta: ob fortitudinē solere cōtexi: & postq̄ icisa fuerint: acu cōstui. Nō enī possent in tela huiuscemodi fieri. Secūda ex lino tunica est poderis. i. talaris: duplici sindone: quā & ipsa Iosephus byssinā uocat: appellaturq; cotonaph. i. χιτων qd̄ hebræo sermōe in lineā uertit: hęc adhæret corpori: & ita arcta ē: & strictis manicis: ut nulla oīno in ueste sit ruga: & usq; ad crura descēdat: uolo p legentis facilitate abuti sermone uulgato: solēt militātes hęc lineas: q̄s camisas uocāt: sic aptas mēbris & astrictas corporibus: ut expediti sint uel ad cursū uel ad prælia dirigēdo iacula: tenēdo clypeū: enī librādo: & quocūq; necessitas traxerit Ergo & sacerdotes parati in ministeriū dei utunt hęc tunica: ut habētes pulchritudinē uestimētōz nudoz celeritate discurrāt. Tertiū genus est uestimēti: qd̄ illi appellāt abanech: nos cingulū & baltheū zonam possumus dicere. Babylonii nouo uocabulo hēnā uocant. Diuersa uocabula ponius: ne qs erret in noīe: hoc cingulū in similitudine pellis colubri q̄ exiit senectutē: sic in rotundū textū est: ut marsupiu lōgius putes. Textū ē autē subtegmīne cocci: purpuræ: hyacinthi: & stamine byssino ob decorē & fortitudinē: atq; ita polymita arte distinctū: ut diuersos flores acgēmas artificis manu nō textas: sed additas arbitreris: lineā tunicā de q̄ supra diximus: iter umbilicū & pectus hoc stringunt baltheo: qui q̄tuor digitorū habēs latitudinē & ex una parte ad crura depēdens: cū ad sacrificia cursu & expeditōe opus est: in læuū hūer: retorquet. Quartū genus ē uestimēti rotundū pilleolū: q̄le pictū in ulyxco cōspicius: q̄si sphæra media sit diuisa: & pars una ponat i capite: hoc græci & nostri thiarā: nōnulli galez uocāt: nō habet acumē in sūmo: nec totū usq; ad comas caput tegit: sed tertiam partē a frōte i optā relinqt: atq; ita i occipitio uitta cōstrictus est: ut nō facile labat ex capite. Est autē byssinū: & sic fabre opatū lintheolo: ut nulla acus uestigia foris secus pareant. His q̄tuor uestimētis. i. sceminalibus: tunica lineā: cingulo qd̄ purpura: cocco: bysso: hyacinthoz cōtexit: & pileo: de quo nūc diximus: tā sacerdotes q̄ pontifices utunt. Reliq̄ aut q̄tuor proprie pontificū sunt: quoz primū est mail. i. tunica talaris tota hyacinthia: ex talaribus eiusdē coloris assutas habēs manicas & i superiori parte q̄ collo induit: apta qd̄ uulgo capitiū uocant: oris firmissimis ex se textis: ne facile rūpanē. In extrema uero parte. i. ad pedes. lxxii. sūt tintinabula: & totidem malapunica eiusdē contexta coloribus: sup cingula iter duo tintinabula unū malū est: inter duo mala unū tintinabulū: ut alterutrū sibi media sint: causaq; reddit. Iocitico tintinabula uesti apposita sunt ut cū ingredit pontifex in scā sanctorū: totus uocalis incedat: moriturus statū: si hoc nō fecerit. Sextū est uestimētū: quod hebraica lingua dicit ephod. lxx. επωμδα. i. suphūerale appellāt. Aquila ep̄. u. u. i. sup uestimentū: nos ephod suo ponimus noīe. Et ubicūq; i Exodo siue i Leuitico suphūerale legit: sciamus apud hebræos ephod appellari. Hoc aut esse ponificis uestimentū & in qdā epistola scripisse me memini: & ois scriptura testat factū quid esse: & solis cōueniens pontificibus. Nec statū illud occurrat: q̄ Samuel q̄ leuita fuit: scribit in regnoz libro hūisse ætatis ad huc paruulæ ephod bad. i. suphūerale lineū: cū Dauid quoq; ante archā domini idē portasse referat. Aliud est. n. ex q̄tuor supradictis coloribus. i. hyacintho: bysso: cocco: purpura: & ex auro habere contextū: aliud in similitudinē sacerdotū simplex & lineū. Auri lamīæ. i. bractæ mira tenuitate tunduntur: ex quibus facta fila torquntur cū subtegmīne triū colorū hyacinthi: cocci: purpuræ: & cū stamine byssino: & efficitur palliolum miræ pulchritudinis perstringens fulgore oculos in modū caracallaz: sed absq; cucullis contra pectus nihil cōtextū est: & locus futuro rationali derelictus. Sed in utroq; humero habet singulos lapides clausos & astrictos auro: qui hebraice dicunt soom. Ab Aquila & Symmacho & Theodotione onychini. a. lxx. smaragdi transferunt. Iosephus sardonias uocat: cū hebræo Aquilaq; cōsentis: ut uel colorē lapidū: uel patriā de patria demonstraret. Et in singulis lapidibus bisseña patriarchaz noīa sunt: quibus israliticus populus diuidit. In dextro hūero maiores filii Iacob: in læuo minores scripti sunt: ut pontifex ingrediens sancta sanctorū nomina populi: pro quo rogaturus est dominū: portet in hūeris. Septimū uestimentū est mensura paruū: sed cūctis supradictis sacratius: intende quæso aīo: ut quæ dicuntur itelligas hebraice uocat osnin. græcæ aut λογιον. nos rōnale possumus appellare: ut in ipso statū noīe scias mysticum esse qd̄ dicit: pānus est breuis ex auro: & q̄tuor textus coloribus: hoc est iisdē qbus & suphūerale: habēs magnitudinē palmi p q̄drū: & duplex: ne facile rūpatur. Intexii sūt. n. ei. xii. lapides miræ magnitudinis atq; præcii p q̄tuor ordies: ita ut i singulis uersiculis terni lapides collocētur. In priō ordine sardius topacius smaragdus ponitur. Symmachus distēt i smaragdo: cœrauniū p eo trāfferēs. In secundo

Succubum vestis

Femina
Brioba

Podens
Tunica Talaris

Baltheus
Cinguli
Zona
polymita res.

Mura
Epalems

Talaris
Capitulum

Ephod
Suphūerale

Soom

secundo carbunculus: saphyrus: iaspis. In tertio ligurius: achates: ametisthus. In quarto chrysolitus: onychinus: beryllus. Satisq; miror: cur hyacinthus preciosissimus in horum numero non potatur: nisi forte ipse alio nomine ligurius appellatur scrutans eos: qui de lapidum scripsere naturis atque gemarum: ligurium inuenire non potui: in singulis lapidibus secundum aetates. xii. tribuum sculpta sunt nomina: hos lapides in diademate principis Tyri: et in apocalypsi Ioannis: legimus de quibus extruitur caelestis Hierusalem et super horum nominibus: et specie uirtutum: uel ordo uel diuersitas indicatur. Per quatuor rationales angulos quatuor anuli sunt aurei: habentes contra se suphuerale alios quatuor: ut cum appositum fuerit λογιδον in loco quem in ephod diximus derelictum anulus ueniat contra anulum: & mutuo sibi uittis copulentur hyacinthis: porro ne magnitudo & pondus lapidum contexta stamina ruperent auro ligati sunt atque conclusi: nec sufficit hoc ad firmitatem: nisi & cathenae ex auro fierent: quae ob pulchritudinem fistulis aureis tegerent: haeretque & in rationali supra duos maiores anulos qui uicinis suphueralis aureis neererentur: & deorsum alios duos: Nam post tergum in suphuerali contra pectus & stomachum: ex utroque latere erant anuli aurei: qui cathenis cum rationali inferioribus anulis iungebantur: atque ita fiebat: ut astringeret & rationale suphuerale: & suphuerale rationale: ut una textura contra uidentibus putaretur. Octaua est lamina aurea. i. sifzaaba: in qua scriptum est nomen domini hebraice quatuor litteris: ioth: he: uau: he: quod apud illos ineffabile nuncupatur: hoc super pilleolum lineum: & ceterum omnium sacerdotum in pontifice plus additur: ut in fronte uitta hyacinthina cōstringat: totaque pontificis pulchritudinem: dei uocabulum coronet: & protegat. Diximus quod uel cetera cum sacerdotibus: uel quae specialia pontificis uestimenta sunt: & si tanta difficultas fuit in uasis fictilibus: quanta maiestas erit in thesauro qui intrinsecus latet: Dicamus igitur prius quod ab hebraeis accepimus: & iuxta morem nostrum spiritualis postea intelligentiae uela paradisi quatuor colores ad quatuor elementa referunt: ex quibus uniuersa subsistunt Byssus cerrea deputatur: quia ex terra gignitur. Purpura maritima: quia ex eius cocleolis tingitur. Hyacinthus aeri propter coloris similitudinem. Coccus igni & aetheri: qui hebraice san appellatur quod Aquila Διφάνων: Symmachus Διφάνων interpretatus est: pro cocco iuxta latinum eloquium apud hebraeos tolach. i. uermiculus scribitur: & iustum esse commemorant ut pontifex creatoris: non solum pro israel: sed & pro uniuerso mundo roget: siquidem ex terra & aqua & aere & igne mundus iste consistit: & haec elementa sunt omnium. Vnde primum uestimentum lineum terram significat: secundum hyacinthinum aerem in colore demonstrans: quia de terrenis paulatim ad excelsa sustollimur: & ipsa uestis hyacinthina a capite usque ad talos ueniens indicat aerem de caelis usque ad terram fufum. Mala autem punica & tintinnabula in inferioribus posita: fulgura tonitruaque demonstrant: siue terram & aquam & omnium elementorum inter se consonantiam: & sic sibi uniuersa proplexa: ut in singulis omnia reperiantur. Quod autem supradicti colores auro intexti sunt: id significari uolunt: quod uitalis color & diuini sensus prouidentia uniuersa penetret. Suphuerale & duos lapides uel smaragdinos uel onychinos: qui desuper sunt: & utrumque huiusmodi tegant: duo hemisphaeria interpretantur: quorum aliud super terram aliud sub terra sit: siue solem & lunam: quae desuper rutilant zonam illam: qua sacerdotis pectus arctatur: & linea tenia. i. terra cōstringitur: interpretantur oceanum: rationale in medio positum terram edisserunt: quae instar puncti licet omnia in se habeat: tamen a cunctis uallat elementis. xii. lapides uel zodiacum interpretantur circulum uel. xii. menses: & singulis uersiculis singula assignant tempora: & his ternos deputant menses: nec alicui gentilis uideatur expositio. non enim si caelestia & dei dispositione idolorum nominibus infamarunt: tunc dei neganda est prouidentia: quae certa lege currit: & fertur: & regit omnia. Et arcturum: & orionem: & mazuroth: hoc est zodiacum circulum: & caetera astorum nomina legimus: non quo eadem apud hebraeos uocabula sint: sed quo nos non possumus quae dicuntur: nisi consuetis uocibus intelligere. Pulchre autem hoc ipsum: quod in medio est appellatur rationale. Ratione enim cuncta sunt plena: & terrena haerent caelestibus: imo ratione terrenorum & temporum: caloris & frigoris & duplex inter utraque temperies: de caeli cursu & ratione descendit. Vnde & rationale cum ephod fortius stringitur: porro quod dicitur in ipso rationali Διφάνων esse et αληθεια. i. manifestatio atque doctrina uel ueritas: hoc ipsum significat: quod nunquam in dei ratione mendacium sit: sed & ipsa ueritas multis signis & argumentis monstratur hominibus: & usque ad mortales ueniat unde factum est: ut rationem solis & lunae & anni & mensium & temporum & horarum: tempestatum quoque serenitatis atque uentorum: & res omnium nosceremus: accipientes in scitiam a deo sapientiam: & ipso habitatore atque doctore domicili sui nobis & fabricae scientiam demonstrante: Super omnia cidaris & uitta hyacinthina caelum monstrat & auri lamina: cui in fronte pontificis inscriptum est nomen dei: uniuersa quae subius sunt: dei arbitrio gubernari. Id ipsum ego puto sub aliis nominibus & in cherubin & quatuor animalibus figuratum: quae ita sibi promixta sunt: & haerent: ut in uno inueniantur: & reliqua: & quae instanter & ante se uadant: & non reuertantur: labuntur enim tempora: & praeterita relinquunt: ad futura festinant. Quod autem semper in motu sunt: id significat: quod & philosophi suspicantur: currere mundum suo ordine: & incessabiliter uelut rotam in suo axe torqueri: unde & rota in rota. i. tempus in tempore: & annus in semetipsum reuoluit: & ipsae rotae eleuantur ad caelum: & super crystallum thronus ex saphyro est: & super thronum similitudo sedentis: cuius inferiora ignea sunt: superiora electrina: ut demonstrat quae inferiora sunt: igne & purgatione indigere: quae superiora in conditione luce puritate persistere. Et quo hic in hitu sacerdotis auri lamina est desuper: ita in Ezechiel electrum in pectore & in uertice collocat: iustum ergo erat sicut supra ex parte diximus: ut pontifex dei creaturarum omnium typum portans: in uestibus suis indicaret: cum cetera indigeret misericordia dei: & cum sacrificaret ei: expiaret uniuersalem conditionem: ut non pro liberis ac parentibus & propriis: sed pro cuncta creatura & uoce & habitu praecaret: Tetigimus expositionem hebraicam: & infinitam sensuum siluam alteri tempore reseruantes: quae de futuro domus strauimus fundamenta. De feminalibus lineis hoc solent dicere: ratio feminum & generationum ad carnem pertinet terram per eam deputatur. Vnde et ad Adam loquitur deus: terra es & in terram ibis. Causa quoque huius rei: quod de paruulo semine: & foedissimis initiis tanta uel hominum uel diuersarum rerum pulchritudo nascatur: esse obuolutas: & humanis oculis non patere. Legimus in leuitico iuxta praecipuum

Smaragdinos

Quatuor colores ad quatuor elementa.

Mala punica Tintinnabula

dei: moysen lauiffe aaron: & filios eius tã tunc purgatione mundi & reg: oium sanctitate baptismi sacramenta signabant: non accipiunt uestes: nisi lotis prius sordibus: nec ornantur ad sacra: nisi in christo noui hoies renascantur: uinum. n. nouum in nouis utribus mittit. Quod aut moyses lauat: legis iudicium est: habent moysen & prophetas ipsos audiãt. Et ab adã usq; ad moysen oes peccauerunt: preceptis dei lauãdi sumus: & comparati ad indumentum christi: tunicas pelliceas desposuerimus: tunc induemur ueste linea nihil in se mortis habete: sed tota candida: ut de baptismo cõsurgentes cõgamus liberos in ueritate & tota pristino: peccatorum: turpitudine celet. Vnde & David: Bni quor: remisse sũt iniquitates: & quor: tecta sũt peccata. Post scemialia & lineã tunicã induimur hyacinthino uestimẽto & icipimus de terrenis ad alta cõscendere. Hęc ipsa hyacinthina tunica a. lxx. vno τῖχος .i. subucula noiat: & pprie põtificis est: significatq; rone sublimiũ non patere oibus: sed maioribus atq; pfectis: Hęc habuerunt moyses & aaron & pphe: oes: quibus dñs in monte excelsũ ascẽdit: tu: q; euãgelizas syõ: Nec sufficit nobis prior: ablutio peccatorum (baptismi grã doctria secretior) nisi huerimus & opa: unde iugit & ephod. i. suphũeralis: qd ronalis copulat: ut non sit laxum neq; dissolutum: sed hæreãt sibi inuicẽ & in auxilio sint. Rõ eteni opibus & opa rone indiget: ut qd merte precipimus: ope ppetremus: duoq; lapides in suphũerali uel christũ significãt & ecclesiã. xii. apostolor: q ad prædicationẽ missi sũt: noia cõtinentes: uel lram & spũm in quibus cõtinent legis uniuersa mysteria. In dextra spũs: in laua lra est. Per lras ad uerba descẽdimus: p uerba ueniũs ad sũũ. Quã pulcher ordo: & ex ipso hitu sacra demõstrãt. In hũeris opa sũt: in pectore rone: unde & pectusculũ comedũt sacerdotes. Hoc aut ronale duplex est aptũ & absconditũ: simplex & mysticum. xii. in se lapides habes: & quatuor ordines: quos quatuor puto eẽ uirtutes: prudentiã: & fortitudinẽ: iusticiã: & tẽperantiã: q sibi hærẽt inuicẽ: & dũ mutuo miscẽtur duodenariũ efficiunt numes: uel quatuor euãgelia: q in apocalypsi describuntur plena oculis & domini luce radiãtia mundũ illuminãt: in uno quatuor & in quatuor singula unde & Διλωσις & ἀληθεια. i. manifestatio uel doctria & ueritas in pectore sacerdotis est. Cũ. n. idutus q; fuerit ueste multiplici: cõsequẽs eẽ ueritatẽ quã corde retinet: sermõẽ pferre: & ob id in ronalis ueritas est. i. scia: ut nouerit q docẽda sint: & manifestatio atq; doctria ut possit instruere alios qd merte cõcepit. Vbi sũt q inocentiã sacerdoti dicunt posse sufficere: Vetus lex nouã cõgruit. idipsum moyses qd & apostolus. Ille sacerdotis sciam ornat in uestibus. Ille timotheũ & titum instruit in discipulis. Sed & ipse uestimẽtor: ordo præcipuus: legamus leuiticum: nõ prius ronale: & sic suphumeralis: sed ante suphũeralis: & sic ronale: a mädatis tuis inq; intellexi: prius faciamus. Et sic doceamus: ne doctria auctoritas castis opibus destruat. hoc eẽ qd in propheta legimus. Seminate uobis in iusticia: & metite uobis fructus uitã. Illuminate uobis lumen scia. Primũ seminate in iusticia: & fructum uitã æternã metite: postea uobis sciam iudicate. Nec statim absoluta pfectio est: siq; suphumeralis & ronale hærãt: nisi hęc ipsa inter se forti cõpagine solidentur: & sibi inuicẽ nexa sint: ut & opatio roni: & rone opibus hærãt: & his præcedẽtib; doctria sequatur & ueritas. Quatuor elemẽta de quibus supra diximus & duos lapides uel onychinos uel smaraginos: & gemas. xii. q ponuntur in ronalis: si eẽt tps: ut discute rẽ singulor: naturas: & causas tibi exponerẽ: & qd unusq; ualeat: & quõ uirtutibus singulis cõparetur: plenius qũta memorasse sufficiat. qd & scũs papa Epiphanius egregium super hoc uolumẽ edidit qd si legere uolueris plenissimã sciam cõsequeris. Ego iã mẽsurã epistolã excedere me intelligo: & excipietis caras uideo eẽ cõpletas: unde & reliqua trãleo: ut tandẽ finiatur orõ: lamina aurea rutilat in fronte. nihil. n. nobis prodest oium reg: eruditio: nisi dei scia coronemur. lineis induimur ornatur hyacinthis: sacro baltheo cingimur: datur nobis opa: ronale in pectore põtur: accipimus ueritatẽ: pferit sermo doctria. Impsecta sũt uniuersa: si nõ tã decoro curru dignus q ratur auriga: & sup creaturas creator insistẽs: regat ipse q cõdidit. Quod oli in lamina mõstrabat nunc in signo ostẽditur crucis: auro legis: sãguis euãgelii præciosior eẽ Tunc sinum iuxta Ezechielis uocẽ: gemetibus figebatur in frõte: nũc portãtes crucẽ dicitur: signatum est sup nos lumẽ uultus tui domine. Bis in Exodo legimus præcipiente domino & Moysen iussa faciente: octo uestiũ genera põtificis. In leuitico de septẽ tantũ descriptum eẽ: & refert quõ Moyses frem suũ Aarõ illis induerit: & de scemialibus nihil dñs: hac ut arbitror causa: q; ad genitalia nra & uerecũda lex nõ mittit manũ: sed ipsi secretiora nra: & cõfusiõe digna: tegere & uelare debemus & cõsciam puritatis ac seminum deo iudici referuare: de cãteris uirtutibus: uerbi grã: sapia: fortitudinẽ: iusticia: humilitate: mäsuetudine: liberalitate: possunt & alii iudicare: pudicitia solã nouit cõscia: & humani oculi huius rei certi iudices esse nõ possunt: absq; iis qui passim in morẽ brutor: aialium libidini expositi sunt: unde & apostolus de uirgibus inq; præceptum domini nõ hẽo: quasi Moyses loquatur: scemialibus ego nõ uestio: nec impono alicui necessitate. Qui uult sacerdos esse: ipse se uestiat: O quã uirgines: & quor: spata pudicitia in die iudicii dehonẽstabitur: quor: infamata pudicitia a deo iudice coronabitur. Ipsi igitur a sumamus scemialia: ipsi nra uerecũda opiamus: nõ gramus alienos oculos: ita tegantur genitalia: ut nullor: oculis pateãt nequãdo itramus scã scõr: si qua apparuerit turpitudine: morte moriamur. Jam sermo finitur: & ad supiora trãhor. Tanta debet esse scia & eruditio pontificis dei: ut gressus eius & motus & uniuersa uocalia sint: ueritatẽ mente concipiat: & toto eã habitu resonet & ornatu quicquid agit: quicquid loquitur: sit doctria populor: absq; tintinnabulis. n. & diuersis coloribus & gemmis: pluribusq; ornamentis uirtutum nec sancta ingredi põt: nec nomen antistitis posidere. Hęc ad unam lucubratiunculã cum iam funis solueretur a litto: & nauã crebrius in clamarẽt: pperro sermone dictaui: quã memoriã tenere poterã: & quã diuturna ronalis pectoris mei lectiõe cõcesserã: satis intelligens: magis me loquendi impetu q iudicio scribẽtis fluere: & more torretis turbidum pferre sermonem: fertur in indice septimus Tertulliani liber de Aaron uestibus: qui interim usq; ad hanc diẽ a me non est repertus. Si a uobis propter celebritatem urbis fuerit inuentus: quãlo ne me me stillam illius flumini compareris: non. n. magnor: uiro: ingeniũs: sed meis sum uiribus æstimandus.

Beati Hieronymi ad Marcellā de interpretatione ephod: qua docet i scripturis ephod dupliciter poni pro su
phūerali pontificis multiplici uarietate distincto & lapidibus ornato & pro lineo simplici & cādido quod erat
omnibus commune sacerdotibus. Epistola. LXVI.

E pistolare officium est de re familiari aut de quotidiana cōuersatione aliquid scribere: & quodāmodo
absentes iter se presentes fieri: dū mutuo quid aut uelit aut gestū sit nunciāt: licet interdū cōfabula
tionis tale conuiuiū doctrina quoq; sale condiat. Veg tu dū tota i tractatibus occuparis: nihil mi
hi scribis nisi quod me torq; at: & scripturas legere cōpellis. Deniq; heri famosissima q̄stione pposita postulasti
ut quid sentire statim rescriberē. Quasi uero phariseoz; teneā cathedrā: ut quotienscunq; de uerbis hebraicis
iurgiū est: ego arbiter & litis seq̄ster exposcar. Nō sunt suauēs epistolae: q̄ nō placentā redolent: q̄s nō cōdit Ap
tius: in quibus nihil de magistrōz; huius tēporis iure suffumat. Sed qa uector & iternunciū sermonis nostri re
dire festinat: rē grandē celerius dicto q̄ debeo: licet de scripturis sanctis disputanti non tā necessaria sint uerba:
q̄ sensus: q̄ si eloquentiā q̄rimus: Demosthenes eligēdus aut Tullius est: si sacramēta diuina: nostri codices: qui
de hebræo i latinū nō bene resonāt prouidēdi. In fronte epistolae tuae posueras: quid sibi uelit q; i regnoz; libro
primo scriptū est: Et Samuel sp̄ seruiebat ante conspectū domini cinctus ephodbad: & diploidē habebat pusil
lā: quā fecerat ei mater sua: & afferebat ei de diebus in dies: cū ascenderet cū uiro suo sacrificare sacrificiū diez.
Itaq; q̄ris quid sit ephodbad: quo futurus ppheta p̄cingit: utrū ne zona: an ut quidā putant turibulū uel ge
nus aliquod uestimenti sit. Et si uestis: quomodo ea cingit: & post ipsū ephod q̄re adiungit ei bad. In sequenti
bus quoq; legisse te scribis: ubi uenit homo dei ad Heli: & dicit ei hęc dicit dominus: Manifeste ostendi me ad
domū patris tui ex omnibus tribubus israel: cū essent in terra ægypti seruientes i domo Pharaonis: & elegi do
mū patris tui ex omnibus tribubus israel mihi in sacerdotiū: ut ascenderēt ad altare meū: & incenderent incen
sū: & portarent ephod. Totūq; libri ordinē profecuta etiā de illo loco exēplar sūpsisti: in quo Doech Idumæus
iussu regis interfecit sacerdotes. Et conuersus iquit scriptura Doech Syrus mortificauit ipse sacerdotes domini:
& occidit in illa die trecentos quinq; uiros: siue ut in hebræo legit. lxxxv. omnes qui portabāt ephod & nobath
ciuitatē sacerdotū occidit in ore gladii a uiro usq; ad mulierē: ab infante usq; ad nutrientē: & uitulū: & asinū: &
ouē in ore gladii: & saluatus est unus filius Abimelech filii Achitob & nomē ei abiathar: & fugit post dauit: non
me teneo: quin problematis ordinē responsione p̄ueniā. Vbi nunc legimus & omnes portantes ephodbad:
Hoc quare ita dixerim: in sequentibus discēs. Illud quoq; quod sequit̄ addidisti. Et factū est cum fugeret Abia
thar filius Abimelech ad Dauid: & ipse cū Dauid descendit in Sicelech: habens ephod in manu sua: & renuncia
tū est Saul: quia uenit Dauid in Sicelech: ubi cū regis aduētus & ciuitatis timereſ obsidio: dixit Dauid ad Abia
thar: de fer ephod domini. Hęc sunt q̄ de regnoz; libro excerpta pponens: uolumē iudiciū transcendisti: in quo
Micha de monte Effrai scribit̄ mille centū argēti siclos matri quos illa uouerat: reddidisse: itaq; sculpule ide fe
cisse & conflatile. Addidit hęc postmodū ephod & theraphym: cū utiq; si zona sit: aut uestimēti genus: sculpti
le atq; conflatile uestimenti genus esse non possit. Agnosco errorē pene oium latinoz; putantiū ephod & thera
phym q̄ postea nominant: de hoc argento quod Micha matri dederat fuisse cōflatū: cū scriptura sic referat: &
accepit mater eius haud dubiū quin fuit uir Micha: & domus eius dei: & fecit ephod & theraphym: & impleuit
manū unius de filiis suis: & factus est ei in sacerdotē. Si autē putas ea q̄ supius appellata sunt sculptile atq; conſla
tile: ephod & theraphym deinceps nominari: discē esse non eadē. Siquidē post matris idolū quod dicit̄ sculpti
le atq; conflatile: fecit micha ephod & theraphym: sicut ex consequentibus approbat̄: & responderūt quinq; ui
ri qui abierant considerare terrā: & dixerunt ad fratres suos: ecce nostis quidē in domibus istis ephod & thera
phym: & sculptile atq; conflatile. Et post multa quæ i medio p̄termisisti: & ascenderunt inquit quinq; uiri: &
illuc irruerunt: & sūpsērunt sculptile atq; conflatile: ephod & theraphym. Et sexcenti uiri qui cincti erant uasis
bellicis ingressi sūt domū Michæ: & sūpsērūt sculptile atq; cōflatile: ephod & theraphym. Coarguunt̄ eoz; opi
niōes q̄ ut idissolubile facerēt q̄stionē: ephod argētū putauerūt. Illud breuiter attēde: q̄ nunq; nisi in sacerdotio
noiet. Nā & Samuel q̄ illo cictus referē: leuites fuit: & sacerdotes Nobat hoc dignitatis suæ isigne portabāt. Et
qd̄ i latinis codicibus nō h̄r: q̄do dauid fugit a Saul uenit ad Abimelech: & gladiū postulauit dicēs: uide si ē ad
manū tuā lācea & gladius: quoniā gladiū meū & uasa mea nō sustuli i manu mea. Respōdēs q; sacerdos dixit: ec
ce gladius Goliath alienigenæ: quē pcussisti i ualle Terebithi: & hic iuolutus ē uestimēto post ephod i sacrario
utiq; ephod cōditū seruabat̄: hoc quoq; qd̄ nūc posuimus ubi sculptile & cōflatile legit̄: licet idolū sit: tamē qa
perrorē religio putabat̄: ad uenerationē eius sicut ad dei ministeriū ephod & theraphym isigne cōficiē. Thera
phym quid sit si spatiū dictādi fuerit: p̄seq̄mur. Nūc iteri de ephod ut cœpius explicādū ē. In exodo ubi Moy
si p̄cipit̄ ut sacerdotalia iubeat fieri uestimēta. Post cætera legit̄ & hęc stola q̄s faciant pectorale suphūerale
& tunicas κὸς μὴ τὸς & cictoriū. Vbi autē nos posuimus suphūerale i græco h̄r ἐπιωμυν & lxx. iter
pretes trāstulerūt qd̄ scilicet sup hūeros istiusmodi ueniat uestimētū. Deide iūgit̄ & hi accipiēt aug; & hyacin
thū & coccinū & purpurā & byssū: & faciēt suphumerale de bysso opus textile uariū. Quid plura? Totus exo
di liber ac uestiū plenus ē specie. Nā & i fine eiusdē uolūinis scribit̄: & fecit oīs sapiēs i opibus stolas sanctoz; q̄
sūt Aaron sacerdotis: sicut dominus p̄cepit Moysi. Et fecerūt suphumerale de auro & hyacintho purpura &
coccino & bysso retorta. Sed qa i exodo hoc genus uestimēti p̄cipit̄ tātū ut fiat: & postea actū referē: non tā
mē eo Aarō uestit̄. In leuitico quō sacerdotalibus uestimētis idutus fuerit explicat̄: & applicauit Moyses aarō
& filios eius & lauit eos aq;: & uestiuit eū tunica: & cixit eū zona: & uestiuit eū σπινθηρ qd̄ nos subtūcalē si
ue tūicā quā subus uestitus ē possumus interpretari: & iposuit suphūerale iqt: & cixit eū secūdū facturā suphūe
cxxxvii.

ralis & constrinxit eam in ipso. Vides itaque hunc superhumerali cingi: quomodo samuel ephodbad illo nescio quo
 cingebat: sed ne te longius traham hanc habent sententiam. Vbi cum in lxx. interpretibus hoc est in codicibus nostris
 επωμι S. i. superhumerale legitur: in hebraeo scriptum est ephod. Quod quare alibi interpretari uoluerit: & alibi in inter-
 pretatum reliquerint: non est mei iudicium: cum hoc ipsum in pluribus fecerit: utique alibi aliter atque aliter expresserint nouis-
 simae translationis uarietate lassati ipsa hebraea uerba posuerint. Aquila autem id quod illi iuxta τριων dixerunt &
 ενδμ. u. α. i. uestimentum & super uestimentum dixit: quod s. tunica & quod hebraeo sermone uocatur mail superiorem
 tunicam: ενωμ. u. α. uero. i. iuxta τριων quod hebraice dicitur ephod cum superius pallium significet: quo tota sacerdoti-
 lis protegatur ambitio. Quare forsitan si ephod sacerdotale sit pallium: quare in quibusdam locis addatur bar: Audi-
 ens bar: nihil tenere non possit. Nam cum apud hebraeos dicatur bad: ipsos quoque lxx. interpretes sic translulisse ma-
 nifestum sit: probat ut bar scribatur: error obtinuit: bad autem lingua hebraica linum dicitur: licet linum effertur signifi-
 cantius exprimat: denique ubi nos legimus: & facies femorale lineum: ut operiantur carnis turpitudines a lumbis
 usque ad crura eorum. In hebraeo pro lineo bad ponitur. Quia specie uir quoque ille qui danieli monstrat: indutus est.
 Et extuli oculos meos & uidi & ecce uir unus uestitus est bardin. quo plurali numero uestes lineae nuncupantur:
 propterea autem Samuel & lxxxv. uiri sacerdotes ephod lineum portasse referunt: quoniam sacerdos magnus solus
 habebat licentiam ephod non lineo uestiendi: ut ut scriptura commemorat: auro hyacintho purpura coccino byssoque
 contexto. Caeteri habebant ephod non illa uarietate distinctum: & ex. xii. lapidibus ornatum: qui in humero utroque resi-
 debat sed lineum & simplex: & toto cadore purissimum. Verum quia supra permiseram: me si spatium dictandi fuisset: de
 theraphim quoque breuiter dissertur: nec quisquam iterum interpellator aduenit: scito theraphim ab aquila morphomata
 interpretari: quos non figuras siue figurationes possumus dicere. Nam in eodem loco quando saul misit nuncios ut accipe-
 rent dauid: & responderunt uexari illum grauiter: & misit rursum dicens: afferte illum in lecto ad me: ut occidam illum: ut
 uenerunt nuncios: & ecce cenotaphia in lecto pro cenotaphiis: in hebraeo theraphim. i. morphomata posita sunt: &
 non decor caprarum ut nostri codices habent: sed puluillus de caprarum pelle confusus: qui in tonsis pilis caput inuoluti in
 lectulo hominis mentiret: ut autem utriusque sermonis ueritatem pariter explicet: in Osee cominatur deus a se populo forni-
 cante omnem gratiam ablatum: dicens: quibus diebus multis sedebunt filii israel sine rege & principe: sine sacrificio: sine al-
 tari: & sine sacerdotio: & manifestationibus: pro sacerdotio & manifestationibus: in hebraeo est sine ephod: iuxta
 lxx. quoque qui sensum magis quam uerba interpretati sunt: sacerdotium interpretari theraphim. Theraphim uero. i. figu-
 rationibus uel figuris uaria opera quam theraphim uocant intelligit. Nam & in Exodo caeterisque locis ubi describuntur
 uestes plumaria arte contextae opus cherubin. i. uariarum atque depictum factum esse describit: ita tamen ut uau litteram
 cherubin non habeat: quia ubicumque cum hac littera scribuntur alia magis quam opera significant. Iuxta igitur hunc sensum
 & micha cum ueste sacerdotali: caetera quoque quae ad sacerdotale pertinent ornamentum: per theraphim fecisse mon-
 strat. Quam uelle nunc tibi omnem habitum sacerdotis exponere: & per singulas uestium species divina ostendere sacramen-
 ta. Verum quia in hoc ipso breuitate epistolae excessimus: & Iosephus ac Philo uiri doctissimi iudaeorum: multique de
 nostris id latissime persecuti sunt: quorum ut aiunt uoce audies me: quae de caetero uelis praecurato presentem
 ut si quod forte nescimus: sine teste: sine iudice infida aure moliamur. Nos ut scis: hebraeorum lectione detenti in latina
 lingua rubiginem obduximus: in tantum ut loquentibus quoque nobis: stridor quidam non latinus interstrepit: unde igno-
 sce ariditati: & si speritus sum inquit sermone apostolus: sed non scientia. Illi utrumque non deerat: & unum humiliter renue-
 bat. Nobis utrumque deest: quia & quod pueri plausibile habueramus amisimus: nec scientiam quam uolebamus: con-
 secuti sumus: iuxta Esopianam fabulam dum magna sectamur: etiam minora perdentes.

Beati Hieronymi presbyteri ad Fabiolam de. xlii. mansionibus filiorum Israel per heremum: illas historice
 mysticeque describens. Epistola. LXVII.

In septuagesimo septimo psalmo quem iuxta euangelistam matthaeum ex persona domini dictum credi-
 mus: decem plagas in aegypto & egressionis israel in solitudinem narrat historia. Cumque nulli dubium sit
 facta esse quae scripta sunt: quasi aliud littera sonet: aliud clausum spiritus teneat. Apertam inquit in pa-
 robola os meum: loquar propositiones ab initio. Quae uerba audiui: & uidimus: & patres nostri nar-
 rauerunt nobis. Unde & apostolus iisdem uerbis quia & eodem spiritu: haec autem ait omnia in figura con-
 tingebant illis: scripta sunt autem ad comonitionem nostram: in quos fines saeculorum deueniunt. Et nolo uos ignorare
 fratres: quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt: & omnes per mare transierunt: & omnes per Moysen baptizati sunt in
 nube & in mari: & omnes eandem escam spiritalem manducauerunt: & omnes eundem potum spiritalem biberunt. bibebant autem de spiri-
 tali coequantem eos petra petra autem erat christus. Si ergo pars historiae itineris ex aegypto spiritualiter accipitur: & cae-
 tera quae ab apostolo per angustias praetermissa sunt: eiusdem esse intelligentiae conuincunt. Nam idem propheta qui alio lo-
 co dixerat: habitauimus cum habitantibus cedar multum iocunda fuit anima mea: absentiam terrae sanctae non ferre sustinens: lachry-
 mabiliter iugemiscit & dicit. Haec recordatus sum: & effudi in me animam meam: donec transieram in locum tabernaculi admi-
 rabilis usque ad domum dei in uoce exultationis & confessionis sonus epulantis. Et in alio psalmo. Reuela oculos
 meos: & considerabo mirabilia de lege tua. Paulus quoque lex spiritualis est. Et ipse dominus si crederetis Moysi:
 & mihi crederetis: de me enim ille scripsit. Et euangelium secundum Lucam: tunc incipiens a Moysen & omni-
 bus prophetis interpretabatur illis in cunctis scripturis: quae de ipso dicta erant. Igitur iudaei paruuli: & qui so-
 lidum cibum glutire nequeunt: sed adhuc lacte nutriuntur infantiae: legant Pharaonem carneum & mare rubrum
 per quod ad Indiam nauigatur: & manna coriandro simile: & omnia quae scripta sunt: audiunt corporaliter. Le-
 pra domorum: & lepra pellis: & staminis: tauri homicidam: & iumentum adulterii reum: & hebraei propter uxorem ac li-
 beros seruire cupientes aure sibilent perforata. Nos autem derelinquentes Capharnaum agrum quodam pulcherri-
 mum:

Theraphim

Lxx. interpretum sensum magis quam uerba interpretati sunt

Esopianam fabulam

Fabula Esopianam et manna infra describitur folio. c. lxxxvij.

Manna

Esopianam

mum & cū Iesu egrediētes in desertū: pascamur panibus eius. Si insipientes sumus: & iumentoz similes ordea-
 ceis. si rationale animal: triticeis & ex grano frumēti cōmolitis: qd' in terrā cadēs & mortnū multos fructus at-
 tulit. Nouē plagis pculsa est ægyptus: fractus Pharaō: ut dimitteret populū dei: ad extremū primogenita pdi-
 dit: ut primogenita israelis domino sacrent: q' prius tenere cupiebāt: istāter expellūt. Exterminator tranlit &
 terrā Gessen pastoralē & pluuīs irrigatā nō audet attingere: erāt enī postes eoz: agni cruore signati: & ope loque-
 bant: signatū est sup nos lumē uultus tui domine. Vnde & appellat ipsa solēnitas phase: quā nos trālitū appel-
 lare possumus: eo q' de peioribus ad meliora pgetes tenebrōsā ægyptū reliqimur. Sed iā tēpus est: ut pmissa cō-
 plētes: mātionū israel ordinē psequimur. Scriptū est i ultima parte uoluminis numeroz: qd' apud hebræos ap-
 pellat naidabar. Hæc sūt castra filioz israel: q' egressi sūt de terra ægypti p turmas suas i manu Moyli & Aarō:
 q's græci apreus uocāt: nos ppter liguæ pprietatē significātius mātionēs: siue qa de exercitu dicit' castra trālitū
 limus. Fit aut catalogus mātionū a prima usq; ad ultimā: & numerant' simul q'dragitaduæ: de qbus Matthæus
 loquit' ab Abrahā usq; ad Dauid generatiōes. xiiii. & a Dauid usq; ad trāsmigrationē Babylonis generatiōes.
 xiiii. & a trāsmigratione Babylonis usq; ad christū generatiōes. xiiii. id est simul generatiōes. xlii. p has currit
 uerus hebræus q' de terra trāsire festinat ad cælū: & ægypto sæculi derelicta: terrā repromissionis igredit'. Nec
 mig' si i illo numeri sacramēto pueniamus ad regna cælog: sub quo dominus atq; saluator a primo patriarcha
 puenit ad uirginē q' si ad iordanē: quæ pleno gurgite fluēs spiritus sancti generis redūdabat. Quod aut in ma-
 nu Moyli & Aaron igressus scribit': itellige legē & sacerdotiū: opa & cultū dei: quoz alterz altero idiget. Nihil
 enī pdest exercere uirtutes: nisi noueris creatorē: nec dei ueneratio pficit ad salutē: nisi præcepta cōditoris imple-
 ueris. His duabus manibus quasi duobus seraphin in confelionem sanctæ trinitatis erumpimus dicentes: Sā-
 ctus: sanctus: sanctus dominus deus sabaoth.

Phase

Mansiones.

I. Mansio.

Mouerūt itaq; castra de Ramesse mēse primo. xv. die mēsis primi. Altera die post pascha egressi sunt fi-
 llii israel i manu excelsai cōspectu oium ægyptioz: & ægyptii sepeliebant quos pculserat dominus ex
 eis oēm primogenitū i terra ægypti: & i diis eoz fecit dominus iudicia. Ramesse a quibusdā interpreta-
 tur cōmotio turbulēta aut amaritudo cōmotioq; tineæ. Nos autē uerius æstimamus exprimi tonitruū gaudii.
 Ad hāc urbē quæ i extremis ægypti finibus erat: populus congregatus est: qui i desertū exire cupiebat: eo q' tu-
 multū sæculi derelinquēs mouebat' a uitiis pristinis: & a comedēte prius tinea peccatoz: & oēm amaritudinē
 uertēs in dulcedinē: ut dei uocē in Syna mōte desup tonātis audiret. Quod aut uerba diuina & eloquia scrip-
 turaz i ipsius sæculi & mūdi rota: tonitruus appellent': psalmista declarat dicēs: uox tonitruui tui deus i rota: &
 dei patris uocē i baptismo saluatoris: audiētes: tonitruum putauerūt. Cūq; cōmoti fuerimus ad euāgelicā tubā
 & excitati tonitruū gaudio eximus i mēse prio: q'do hyems præterit & abiit sibi: q'do ueris exordiū est: q'do terra
 parturit: q'do cūcta renouant': & eximus. xv. die mēsis primi i crastinū paschæ pleno mēsis lumie: post esū agni
 imaculati: & calciatos pedes habētes de apostolo: & accictos pudicitia lūbos: & baculos i manibus præparatos:
 quis enī i ægypto. xiiii. mēsis pascha faciētes comederimus agnū: tamē tūc nobis lux plena cōplet': q'do i manu
 excelsai Ramesse dimittimus: q' excelsa dicit' uel q' ægyptū pculserit: uel q' ptegerit israel uidētibus ægyptiis:
 qui admirant' nos exire de sæculo: & torquent' iuidia: & postea nos tenere cupiētes i psecutionibus suffocant':
 q'do & ægyptii sepeliūt primogenitos suos: & patres mortui terrenis opibus opprimūt mortuos filios suos. Mi-
 hi uidēt' ægyptioz priogenita dogmata esse philosophoz: quibus deceptos hoies atq; irretitos tenebāt: Quæ
 cū israel uiuus effugerit: circūdāt mortuis suis: ne exeutiū imitent' exēplū: porro qd' sequitur. In diis eoz fecit iu-
 dicia: siue ut. lxx. trāstulerūt ultiones. illud hebræi autumāt: q' nocte qua egressus est populus oia in ægypto tē-
 pla destructa sint: siue motu terræ siue icū fulminū. Spiritualiter aut dicimus: q' egrediētibus nobis de ægypto:

Ramesse

II. Mansio.

Errorē idola corruāt: & ois peruersaz doctrinaz cultura quatiatur.
 Ppificentes filii israel de ramesse: castrametati sunt in Sococh. Secūda mansio. In hac coquunt pa-
 nes azimos: & primū tendunt tabernacula: unde & ex re locus nomē accepit. Sococh quippe interpreta-
 tur i liugua nostra tabernacula siue tentoria. Et ob hoc septimo mēse quintadecima die solēnitas tabernacu-
 loz est. Cū ergo exierimus ex ægypto primū tabernacula figimus: scientes nobis ad ulteriora pgendū: tunc nō
 comedamus de fermēto malitiæ & nequitia: sed uescamur azimis sinceritatis & ueritatis: domini præcepta ope
 consumātes: cauete a fermento Pharisæoz. In hac nobis præcipitur mātionē: ut semper ægressionis ex ægypto
 memores simus: ut celebremus transitū. i. phase domini: ut primogenita nostri uteri cunctaz uirtutum pro pri-
 mogenitis quæ percussa sunt domino consecremus.

Sococh

III. Mansio.

Profecti de Sococh: castrametati sunt in Ethā: quæ est in extremo solitudinis. Tertia mansio offerē
 post tabernacula in qua primum uidetur dominus nocte: in colūna nubis: & per diem in colūna ignis
 ut præcedat populum & dux itineris fiat. Ethā nobiscum sonat fortitudo atq; perfectio: de qua & Da-
 uid canit. Tu dirupisti flumina ethā: id est fortes. Grandis est fortitudo ægyptum dimittere: & in extrema soli-
 tudine commorari. Ex quo intelligimus locum Sococh adhuc iuxta ægypti fuisse regiones. In eo quod dicitur
 quæ est in extremis finibus solitudinis: ostenditur confinia esse heremi & ægypti. Præparemus nobis fortitu-
 dinem: assumamus perfectum robur: ut inter errorum tenebras & confusionem noctis: scientie Christi lumen
 appareat. Dies quoq; noster habeat protegentem: ut his ducibus ad sanctam terram peruenire ualeamus.

Ethan

III. Mansio.

Profectiq; de Ethan ad Pphiahiroth qd' ē cōtra Beelsephō & castrametati sūt e regiōe Magdal. Quar-
 ta mātio est Pphiahiroth q' interpretat' os nobiliū: scribiturq; p litterā heh. Quidā male hiroth uillas
 .cxxxvii.

5

Beelzophon
Magdal

putant: errorq; manifestus: q; pro supradicto elemēto ain litterā legant. Beelzephō in linguā nostrā uertitur do-
minus aquilonis: aut ascēsus speculā: aut habēs archana: porro Magdal magnitudo uel turris. Assūpta igitur
fortitudine nobilitamur in domino: & Beelzephon idoli archana contēnimus: illiusq; magnificentiā & turritā
superbiā declinamus. Nō enī est ab austro unde dominus uenit: & a meridie in qua spōsus recūbit in floribus:
sed possessor aquilonis uēti frigidissimi: ex qua exardescunt mala sup terrā: qui cū sit frigidissimus: noīe dexter
uocat: falsū sibi assumens uocabulū uirtutis ac dextrā: cū totus sit in sinistra. .V. Mansio.

Marath

M profecti de Phiabiroth: trāsierunt p mediū mare in deserto: & ambulauerūt uia triū diez in solitu-
dine Ethā: castrametati sūt in Marath. Quinta mansio est i Marath: quā interpretat amaritudo. Nō
poterāt ad rubri maris gurgites puēire: & Pharaonē cū suo exercitu uidere pereuntē: nisi postq; habue-
rūt in ore nobilitates: id est i domini cōfessione uirtutes: q; do crediderūt deo & Moyse famulo eius: & audierunt
ab eo dominus pugnabit pro nobis: & uos tacebitis: & uictores Maria præcinēte i tympanis & choris resona-
re ceperunt carmina triūphantiū. Cātemus domino: gloriose enī honorificatus est: equū & ascensorē piecit in
mare. Post prædicationē euangelii: post tabernacula trāsigrantiū: post assumptā fortitudinem: post cōfessio-
nis nobilitatē. Aegyptiū & Pharaonē rursus occurrūt. unde discimus cauendas semp insidias: & iuocandā miseri-
cordiā deit ut in sequentē Pharaonē possimus effugere: & nobis i spiritali baptismo suffocet. Egressis de mari
rubro occurrit heremus syn: quā est solitudo: & han dicit: in qua tribus diebus igredientes nō habuerūt aquā:
& puenerunt ad mara: quā ex amaritudine nomē accepit: habebat fons aquā: & dulcedinē non habebat: mur-
murat populus uidēs aquas: & potare nō sustinens. Maras itellige aq; occidētis litterā: q; bus si imittat cōfessio
crucis: & passionis dominicæ sacramēta iungant: omne quod ipotabile & triste uidebat ac rigidū: uertit i dul-
cedinē. Vnde & scriptū est: constituit deus populo legē & iudicia: & tentauit eū. Vbi enī magnitudo gratiā: ibi
magnitudo discriminis. Nec terrearis: si post uictoriā uenias ad amaritudinē: quia uerū pascha faciēs azima
cū amaritudinibus comedāt: & tentatio probationē: pbatio spēs: spes parit salutē. Apud medicos quoq; qdam
antidota noxios humores tēperantia ex amaritudine terminant: dicente scriptura q; ad tēpus pinguefacit fau-
ces tuas: nouissime uero amarior felle inuenies. .VI. Mansio.

Syn

Maras

S profecti de Marath: uenerunt in Helym: ubi erant. xii. fontes aquarū: & lxx. palmæ: ibiq; castrame-
tati sunt. Sexta mansio in arietes fōtesq; uertit: q; pulcher ordo uirtutū: post uictoriā tentatio: post tēta-
tionē refectio de amaritudine uenimus ad arietes & robustos principes gregis: quod apud Ezechielē
dominus iudicaturū esse se dicit: q; alii eoz; conculcauerūt aquas: & cōpresserint oues: alii lenes & placabiles fue-
rint. De his & uicesimus octauus psalmus loquit. Afferte domino filii dei: afferte domino filios arietū. Sexta
mansionis tenemus hospitium: nunq; prius occurrerunt fontes clarissimi & purissimi: nisi ubi magistrorū doctri-
na prorūpit. Nec dubiū quin de. xii. apostolis sermo sit: de quoz; fontibus dei uata aqua totius mūdi siccitatē
rigant. Iuxta has aquas. lxx. creuerunt palmæ: quos & ipsos secūdi ordinis intelligimus præceptores: Luca euā-
gelista testante duodecim fecisse apostolos & septuaginta discipulos minoris gradus: quos & binos ante se do-
minus præmittebat. De quibus & Paulus refert: q; apparuerit dominus primū. xii. deinde apostolis oibus: ali-
os uolens intelligi primos: & alios secundos christi discipulos. Bibamus de huiusmodi fontibus: & dulces fru-
ctus uictoriæ deuorantes ad mansiones reliquas præparemur. .VII. Mansio.

Suph

Rofectiq; de Helym castrametati sunt ad mare rubrū: qd' hebraicæ dicit Iāsuph. Septia mansio ē. Et
qrit quomodo post trāitionē maris rubri: & fōtis mare: & Helym: rursū ad mare rubrū uenerint nisi
forte i itinere pgetibus sinus qdā maris occurrerit: iuxta quē castrametati sūt: aliud ē enī trāsire mare:
aliud i pximo figere tabernacula. Ex qbus monemur et post euāgelicā doctrinā: & cibos dulcissimos triūpho-
rū appere nobis interdū mare: & præterita discrimina poni ante oculos: q; multæ differētiæ sit trāsire mare: &
mare pcul aspicere. Verbū Iāsuph apud hebræos ex mari & rubro cōpositū est: Suph autē & rubrū & scirpus
uocat. Vnde possumus suspicari: q; uenerit ad paludē qdā & lacū: qui & castræcto & iūcis plenus fuerit. Quod
aut oēs cōgregationes aquarū scriptura facta mare uocat: nulla dubitatio est. Hæc mansio i Exodo nō habet: sed
scriptū est pro ea q; de mari rubro uenerūt ad desertū Syn: quā est iter Helym & Synai. xv. die mēsis secundi
egressionis eius ex aegypto: id est. xxxi. postq; egressi sunt de Rameffe. .VIII. Mansio.

Syn

S profecti de mari rubro castrametati sūt i solitudine Syn octaua mansio licet iuxta ordinē Exodi septima
sit. Sed sciēdū q; oīs usq; ad mōtē Synai heremus syn uocet: & ex tota puincia etiā locus nomē unius
mansionis accepit: sicut & Moab tā urbis q; puincie nomē est. In hac solitudine quinq; mansiones sunt.
Iāsuph de qua supra diximus & heremus syn: & Dephca: & Halus: & Raphidim de quibus loqmur in conse-
quētibus. Syn aut interpretat rubus uel odiū: quoz; utrūq; facit ad rusticos itellectus: q; postq; uenerimus ad eū
locū: de quo sit nobis dominus locuturus: grāde odiū mereamur inimici causa: loquēte i illa domino nō perire.
Et nota q; i octaua mansione i qua torcularia nostra sunt: unde & octauus psalmus hoc titulo prænotat: deser-
tū capimus rubri: quia plures filii desertæ: magis q; eius quæ habet uirum. .IX. Mansio.

Dephca

D profecti de deserto Syn castrametati sunt in Dephca. Nona mansio. Hoc nomē apud Hebræos cri-
sima id est pulsatio dicitur. Iuxta quod & dominus ait: pulsate & apietur uobis. In libro autem hebrai-
corum nominum adhaesionem remissionemq; transtulimus: quod lectorem turbare non debet:
nec putet nos dissonantia scribere. Ibi enim iuxta hoc quod uulgo habetur edidimus: si medium uer-
bum scribatur per eth litteram: hic autem in hebraico uolumine scriptum reppi phen: quod clemen-
tum magis pulsationem q; glutinum sonat: sensusq; est manifestus: post responsa domini post octauam
numertum

numerum resurrectionis christi incipimus sacramenta pulsare. Prudente studiosum lectorem rogatum uelimus sciat: me uertere noia iuxta hebraicam ueritate. Alioquin in grecis & latinis codicibus: preter pauca omnia corrupta repimus: & miror quosdam eruditos & ecclesiasticos uiros eos uoluisse transferre quae in hebraico non habentur: & de male interpretatis fictis explanatiões querere in presenti. De phca legant pro rephca: litteram ponentes pro littera: eo quod res & dalech paruo apice distinguatur: & interpretatur curatione: atque exinde tropologiam si-

1111

Profecti de Dephca castrametati sunt in Halus. Decima mansio in Exodo non habetur: crediturque in synheremo contineri: eodem narrate libro: perfecta est ois multitudo filiorum israel de heremo syn: per mansiones suas iuxta os domini: & uenerunt Raphidi. ex quo perspicuum est plures mansiones eiusdem regionis uocabulo demonstrari. Interpretaturque Halus fermentum: quod tollens mulier miscuit farinae satis tribus donec fermentaret totum. In hac solitudine murmurat populus propter famem: & conuersus respicit procul in nube gloriae dei: accipitque uespere coturnicem: & mane alterius diei manna. Et nota in mansione decima fermentum poni: & post esum carniū manna tribui impleri: scripturam: panem angelorum manducauit homo.

.X. Mansio.

Profecti de Halus castrametati sunt in Raphidim: & non erat ibi aqua populo. Undecima mansio est quae uolenter interpretata in libro hebraicorum nouum reperit: uidit os sufficiens eis: aut certe uisio oris fortium: siue iuxta proprietatem linguae syrae remissio manuum. Haec & in Exodo legitur: post perfectionem de heremo syn: queritur in ea populus ob ardorem sitis: fons de petra Oreberupit & profluit: & quae tetauerunt deum locus Raphidi: tetationis quoque. i. messe fortitus est nomen. Moyses ascendit in montem. Iesus contra Amalech militat: ad crucis signum superat inimicus. remissis orationis manibus hostis uictor isequitur. Sed & Moyses super lapidem dictum a Zacharia quae septem habebat oculos: & in Samuelis uoluntate appellatur abnefer: id est lapis adiutorii: & utraque manus eius Aarō & Viri: id motanus lucidusque sustinet. Deuictio aduersario superuenit Iethro: adducit Sephorā & utrumque filium: dat consilium. Ixx. seniores: & in typum ecclesiae degentibus congregatae legis iminutio euangelio suggerente completur. Pulchre autem dissolutio ac sanitas fortium raphidi dicitur: uel propter dissipatum Amalech: uel propter sanatum israel. Sin autem remissio nomen manuum iuxta syros raphidim sonat: dicemus propter offensam populi: quae contra dominum murmuraret: istud loco nomen impositum. Haec tagimus potius quam exponimus: breuiter idicasse contentum: post fermentum halus & massam ecclesiae soleant multiplicia daemonum aduersum nos tentamenta consergere.

.XI. Mansio.

Trofecti de Raphidi: castra posuerunt in solitudine Synai. Duodecima mansio est. Statim tibi ueniat in mentem apostolorum numerus: una de pluribus: sed maior omnibus non separat in ordine: & praecellit in merito. Ad hunc locum. xlvii. die pueniunt scriptura dicente. Mense tertio egressionis filiorum israel de aegypto in die hac transierunt in solitudine Synai: perfectique de Raphidim: uenerunt in desertum Synai: & castrametati sunt in heremo: sed itaque ibi israel e regione motus: & Moyses ascendit ad deum: uocauitque eum dominus dicens & reliqua. Et rursum: uade inquit ad populum & sanctifica eos hodie & cras: & lauet uestimenta sua: sintque parati in die tertium: quia tertia die descendit dominus in montem quo summate & fulgore & tonitruo: caligine: uoce: tuba: mortalium corda terrentibus. Moyses loquebatur & dominus respondebat ei: supputemus numerum: & inueniemus quinquagesimo die egressiois israel ex aegypto in uertice motus Synai lege data: unde & petecostes celebrat solennitas: & postea euangelii sacramenta in spiritus sancti descensione complentur: ut sicut priori populo quinquagesimo die uero iubilaeo & uero anno remissionis & ueris quinquaginta & quingentis denariis: qui debitoribus dimittuntur lex data est. In apostolos quoque & qui cum eis erant in. cxx. mosaicae aetatis numero constitutis descenderit spiritus sanctus: & diuisis linguis credentium totus euangelicae praedicatione mundus expletus sit. Longum est si replicare ueli: quid in lege praecceptum est: quomodo fabricatum tabernaculum: quae uarietas hostiarum: quae ualores diuersitas: quae idumera pontificis: quae sacerdotum & leuitarum: testimoniarum: quid egerint: quomodo populus numeratus sit: hoc tantum dicam: quod media pars Exodi: & totus Leuiticus liber: & numerosque praeccepta non modica: & per singulas tribus populi distributio: & oblationes praeceptum in hac mansione descriptae sint: multorumque uoluminum disputatio huic loco uix sufficere possit. Interpretatur autem Synai rubri: non unus ut supra in solitudine Syn: sed plures: ut ibi principum sit: hic perfectio: ibi solitarius numerus: hic multiplex: aliud est enim unum aliud omnes gratias possidere.

.XII. Mansio.

Trofecti de solitudine Synai: castrametati sunt in sepulchris concupiscentiae. Tertiadecima mansio: cuius nomen ex interpretatione editum est apud hebraeos appellatur. Est autem sensus ille de euangelio quod Iesus baptizatus statim a spiritu ductus est in desertum: & tentabat a diabolo. Itaque & israel post familiare cum domino sermonem postquam montem Synai comoratus est anno uno & diebus quatuor: mira dispensatione castrorū: egressus est in solitudine Pharam: quae interpretatur onager aut feritas: ibique succubuit malae bestiae fastidians caelestem panem: & aegyptiorum carnes desiderans: quando multos subito uorauit incendiū: & intercedente Moyse humum uorax flamma consumpsit. Tunc accipiunt coturnices: & usque ad nauseam ac uomitum deuorant: eligunt. lxx. presbyteri: uadunt ad ostium tabernaculi. Duo remanent Heldad & medad: non imperii negligentes: sed humilitate submissi: dum se honore arbitrantur indignos: unde & absentes prophetant. Saturatoque populo dum adhuc escam essent in ore eorum: ira dei ascendit super eos: & occidit pingues eorum: & electos israel praepediuit: ne ad malum uelociter current: unde & appellatus est locus sepulchra concupiscentiae: siue ut in. lxx. legimus: memoria desiderii. Ex qua nos omnes docemur qui sapientiam dimisimus saecularem: & aegyptias ollas contempnimus: non debere murmurare contra caelestem scripturam panem: nec uirulentias aegyptiorum querere: quae sunt poetarum carmina: sed simplicem mannae cibum querere: alioquin si rursus eas uoluerimus appetere: uorabimus usque ad nauseam: & statim domini igne torquebimur: desideriumque nostrum uertetur in tumulos: ut simus sepulchra dealbata.

.XIII. Mansio.

.cxxxix.

Halus

Pharam

Sepulchra concupiscentiae

Poetarum Carmina

quæ foris apparēt hoibus speciosa: itus aut plena sunt ossibus mortuorū & omni spurcitia. XIII. Mansio.

Profecti de sepulchris concupiscentiæ: castrametati sunt in Aseroth. Quinta decima mansio est in solitudine Pharā: quæ in atria uertitur. In hac Aaron & Maria propter Aethiopiā: contra Moysen murmurant: & in typū zeli aduersus ecclesiā de gentibus congregatā populus iudæorū lepræ sordē perfūdunt: nec redit ad tabernaculū & pristinā recipit sanitatē: donec statutū plenitudinis gentiū tēpus impleat. Et hic prudens lector attēdet: post consumatā in duodecimo numero uirtutē israel qui supbiuit: & in sepulchris concupiscentiæ carnes ægyptias desiderauit. Rursū iacit aliud fundamentū: & atria: id est uestibulū uirtutū ingredi tur: ostendēs nobis & eos qui stant: posse cadere: & qui ceciderūt posse resurgere: positus est enī iesus in ruinā & resur rectionē mortuorū multorū. Et ipse loquit̄ p̄ prophetā: nūquid qui cadit: nō resurget? XV. Mansio.

Profecti de Aseroth: castrametati sunt in Rethyna: pro qua supra in hoc eodē libro legimus. Postquā profectus est populus de Aseroth: castrametati sunt in solitudine Pharā. Hoc est autem quita decima mansio. Et notandum quod reliquæ mansiones. xviii. quarum nūc breuiter catalogus describitur a Rethyna usq; ad Syōgaber: id est usq; ad. xxxii. mansionem: sub Pharam solitudinis nomine contineantur: in quibus uniuersa quæ scripta sunt diuersis temporibus gesta sentimus: quæ quia non sunt per mansiones singulas distributa: a nobis quoq; in comune dicentur: ut postea ueniamus ad reliqua. Rethyna transfertur sonitus: aut iuniperus quā plariq; Archenton apud græcos: aliud genus arboris significare contendant. Juniperum autem & primus graduum psalmus iuxta ueritatem hebraicā sonat: ubi scriptum est. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosā: Et propheta respondet: sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis. Ferūt autem lignum hoc ignem multo tempore conseruare: ita ut si prunæ ex eius cinere fuerint aperte usq; ad annum perueniant. Ex quo dicimus post sepulchra concupiscentiæ & uestibula transire nos ad lignum: quod multo tē pore calorē tenet: ut simus feruentes spiritu: & claro sonitu atq; in altum exaltata uoce euāgelium domini præ dicemus. Ab hac itaq; mansionē usq; ad. xxxii. istiusmodi continentur historia. Duodecim exploratores mittū tur ad terrā sanctā. Bo trus refert̄ in ligno: & christi breuiter passio demonstrat̄. Murmurat populus iudæorū: gigantū impetum reformidans. Pugnat contra Amalech Cananā uolente deo: & uictus intelligit quæ debe at in terra sancta exercere sacrificia. Dathā & Abirō & filii Chore cōsurgunt contra Moysē & Aarō: & terræ uo ragine glutunt̄. Inter mortuos & uiuentes pontifex medius: turibulo armatus ingreditur: & currens ira dei sacerdotis uoce prohibet̄. Virga Aaron & florē profert̄ & folia: & in æternā memoriā uiuens siccitas cōsecratur. Nec dum templū seruabant editui: nec dū sacerdotes & leuitæ obtulere sacrificia: & partes eorū mysticus sermo describit. Vitula ruffa in holocausto concremat̄: & cinis eius piacularis aspsio est: quorū omniū figuræ propri os libros flagitant: & melius reor tacere quā pauca dicere. XVI. Mansio.

Profecti de Rethyna: castrametati sūt in Rēmophares. Sextadecima mansio est: quæ interpretat̄ græ co sermōe latine malipunci diuisio: quod alii malū granatū uocāt. Cuius arboris fructus in scrip turis dupliciter accipit̄: aut in ecclesiæ gremio: quæ omnē turbā credentiū suo cortice tegit: aut in uarie tate & consonantia uirtutū: iuxta illud quod scriptū est. Multitudinis aut credentiū cor erat unū: & aīa una: sicq; di uisi sunt singuli gradus: ut omnes eadē cōpage teneantur. XVII. Mansio.

Profecti de Rēmophares: castrametati sunt in Lebuā. Septimadecima mansio est: quā in laterē pos sumus uertere: licet quidā Lebbona transferētes male candorē interpretati sunt. Legimus ægyptios la teres in Exodo: quos populus faciens ingemuit. Legimus in Malachia latere pro quibus idumæa destructis po litos lapides reponere nitit̄. Et laterē in Ezechiel: in quo oblectat̄ Hierusalē pictura describitur. Ex quibus dixi mus in itinere istius uitæ: & de alio in aliud transitu: nunc nos crescere: nunc decrescere: & post ordinem eccle siasticum sæpe ad laterum opera transmigrare. XVIII. Mansio.

Profecti de Lebuā: castrametati sunt in Reffa. Decima octaua mansio in frenos uertitur: si enī post profectum rursus ad luti opera descendimus: infrenandi sumus & rursus uagi atq; præcipites scrip turarum retinaculis dirigendi. Hoc uerbum quantum memoria suggerit: nusq; alibi in scripturis san ctis apud hebræos inuenisse me noui: absq; libro apocrypho qui a græcis microgenesis: id est parua genesis ap pellatur. Ibi in ædificatione turris pro stadio ponitur: in quo exercentur pugiles & athletæ: & cursorum ueloc itas reprobatur. Dicit & psalmista: in freno & chamo maxillas eorum constringe: qui non approximāt ad te. Et apostolus: nescitis qui in stadio curritis: omnes quidem currunt: sed unus accipit palmam: sic currite ut cōpre hendatis. XIX. Mansio.

Profecti de Reffa: castrametati sūt in Caaltha. Nonadecima mansio interpretat̄ ecclesia uagi currētium gressus frenis ad ecclesiā retrahunt̄: & fores quæ ante reliquāt: rursū intrare festināt. XX. Mansio.

Profecti de Caaltha: castrametati sunt in mōte Sapher. Vicesima mansio interpretat̄ pulchritudo: & in monte decoris est constituta: de qua & quartidecimi psalmi principiū sonat. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo. Vide quid profint frenas: a uitiis retrahunt̄: & trodūcunt ad uirtutū choros: & in christo monte pulcherrimo habitare faciunt. Iste iuxta Danielē lapis excisus de monte creuit in montē magnum: & impleuit omnē terram. Iste iuxta Ezechielem uulnerauit principē Tyri. Ad istum in Esaia & Michea populi confluunt dicentes: uenite ascendamus in montem domini: & ad domum dei Iacob: & docebit nos uias suas: & ambulabimus in semitis eius. XXI. Mansio.

Profecti de mōte Sapher: castrametati sūt in Harada. Vicesima septima mansio uertit̄ in miraculū. Quā pulcher ordo profectū: quod egregia textura credētū: Post opus lateris infrenamur: post frenos in ec clesiam

Rethyna

Juniper lignū diu ignem fouet

Malum puniceum
Malum granatum

clesiā introducimur: post habitationē ecclesiæ ad christū montē ascendimus: in quo positi stupemus atq; miramur: ut noster in laudibus eius sermo superetur inuenientiū in eo: quæ nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec i cor hominis ascenderunt.

.XXII. Mansio.

I profecti de Harada: castrametati sunt in Maceloth. Vicesima secunda mansio in cætu uertitur. In hac enī cōsistit multitudo credentiū. Ecclesia primitiuorū uirtutum oīum consonāria. Tūc uere possumus dicere: Ecce q̄ bonum: & q̄ iocundum habitare fratres in unum. Et dominus habitare facit unius moris in

domo.

.XXIII. Mansio.

I profecti de Maceloth: castrametati sunt in Thaath. Vicesima tertia mansio. Potest & subterintelligi sed melius pauorem interpretabimur: uenisti ad ecclesiam: ascendisti ad mōtem pulcherrimum: stupore & miraculo christi magnitudinē confiteris. Vides ibi multos uirtutis tuæ socios. Noli altū sapere sed time: dominus enim superbis resistit: humilibus autem dat gratiā. Et qui se exaltat: uideat: ne cadat. Potentes potenter tormenta patientur. Timor uirtutum custos est: securitas ad lapsū facilis. Vnde & in quodam psalmo postq̄ saluatus dixerat: dominus regit me & nihil mihi deerit: in loco pascuæ ibi me collocauit. Jungit timorem qui custos est beatitudinis: & infert: uirgia tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt: & est sensus: dū tormenta formido: seruaui gratiam quam acceperam.

.XXIII. Mansio.

I profecti de Thaath: castrametati sunt in Thare. Vicesima quarta mansio: quā nōnulli uertunt i malitiā uel pasturā: nec errarent: si per ain litterā scriberetur. Nunc uero cū aspiratio duplex in extrema sit syllaba: erroris causa manifesta est: hoc eodē uocabulo & eisdē litteris scriptū inuenio patrē Abraham: qui in supradicto apocrypho geneleos uolumine: ab actis coruis qui hoīum frumēta uastabant: ab actoris uel depulsoris sortitus est nomē. Ita & nos imitemur Thare: & uolucres cæli quæ iuxta uisā satum triticū deuorare festinant: solliciti prohibeamus. Nā & Abraham patriarcha in typo israelis & hostiæ diuisa mēbra sacrificii a uolucris non sinit deuorari: & contēpto oculū effodiunt corui de cōuallibus: uerūq; Moyse & Helias ducit athiopissā: & a coruis pascit. Si habueris pauorē: sollicitus eris: si sollicitus fueris: leo in caulas ouīū tuarū itroire non poterit: quod uel ad præpositos ecclesiarum uel ad custodiam refert animæ tuæ: ad quam leo diabolus

.XXV. Mansio.

I profecti de Thare: castrametati sūt in Methca. Vicesima quinta mansio uertit in dōlcedinē. Ascendisti i excelsū: admiratus es uirtutū choros: timuisti ruinā: abegisti insidiatores. Dulcis te protinus fructus laboris insequit: & in morē litterarū radicū amaritudinē pomorū suauitas cōpensabit: & dices: q̄ dulcia faucibus meis eloquia tua sup mel ori meo. Sponsūq; tibi audias cōcinnentē: mel distillant labia tua soror mea spoufa. Quid enī suauius disciplina? Quid eruditione melius? Gustate & uidete: quoniā suauis est dominus. Vnde & Sāpson qui abegerat a fructibus suis aues: & uulpes quæ exterminant uineas colligauerat: leonēq; interfecerat rugientē: fauum inuenit in ore mortui.

.XXVI. Mansio.

I profecti de Methca: castrametati sunt i Asinona. Vicesima sexta mansio in lingua nostra festinationē sonat. Iuxta illud quod in psalmo scribit. Veniēt legati ex ægypto. Pro legatis in hebræo festinātes legimus: ut postq̄ dulces fructus laboris messuerimus: non simus quiete contenti & ocio: sed rursū ad ulteriora perperantes obliuiscamur præteritorum: & in futura nos extendamus.

.XXVII. Mansio.

I profecti de Asinona: castrametati sunt in Maseroth. Vicesima septima mansio uincula siue disciplinas sonat: ut festino gradu pergamus ad magistros: & eorū teramus limina & præcepta uirtutum: ac mysteria scripturarum uincula putemus æterna. Iuxta illud quod in Esaia dicitur: & Sabayn uiri sublimēs ad te transibunt: & tui erunt: post te ambulabunt uincti maniciis. Et Paulus uinctus iesu christi: duplicia sunt in scripturis uincula: quæ q̄ diu rupit Sampson uicit inimicos. Et de meretrice legimus uinaculum in manibus eius. Et ex persona domini dicentis. Dirumpamus uincula eorum: & proiciamus a nobis iugum ipsorum: & alibi laqueus contritus est: & nos liberati sumus. Christi autem uincula uoluntaria sunt: & uertuntur in amplexus. Quiq; iis fuerit colligatus: dicet sinistra eius sub capite meo: & dextera eius cōplectetur me.

.XXVIII. Mansio.

I profecti de Maseroth: castrametati sunt in Boneicam. Vicesima octaua mansio transfertur in filios necessitatis seu stridoris: si ab uno incipias numero: & paulatim addens ad septimum usq; peruenias: uicelimo octauus efficitur numerus: q̄ sunt isti filii necessitatis psalmis ipse nos doceat. Afferte domino filii dei: afferte domino filios arietū. Quæ est tanta necessitas quæ nolentibus i ponatur? Cum diuinis scripturis fueris eruditus: & leges earū ac testimonia uincula scietis ueritatis contendens cū aduersariis: ligabis eos: & uictos duces in captiuitatē: & de hostibus quondā atq; captiuis liberos dei facies: ut repente dicas cum Syon: ego sterilis & non pariens transmigrata: & captiua: & istos quis enutriuit? Ego destituta & sola: & isti ubi erāt: miraris Esaia. Eiusdē psalmi sacramenta cognosce. Vox domini in uirtute: uox domini in magnificentia: uox domini cōfringentis cedros ut postq̄ aduersarios fregerit & concusserit desertos prius gentium populos: præparentur cerui in montibus: & sit dilectus sicut filius unicornium: in temploq; eius omnes dicēt gloriam. Porro q̄ uertimus filios stridoris: ad illum sensum refert: q̄ timore supplicii & eius loci ubi est fletus & stridor dentium: deserētēs diaboli uincula christo domino credentium turba colla submittat.

.XXIX. Mansio.

I profecti de Boneicā: castrametati sūt i mōte Gadgad. Vicesima nona mansio interpretat nūcius siue expe- ditio: & accitio: uel certe qd' nos melius arbitramur catacope. i. cōcisio: haud aliter possumus magistri discipulorū atq; credentiū eos facerē filios necessitatis: nisi præceptores eorū interfeceris. Crudeles sumus in oc-

.cxi.

erisione eorum: nō parcat manus nra armū aut extremū auriculæ de ore leonis extrahere. Maledictus q̄ facit opus domini negligenter: & qui prohibet gladiū suum a sanguine. Vnde & David in matutino inquit iterficiebam omnes peccatores terræ. De nuncio autē & accinzione hæc breuiter possumus dicere: q̄ filiis necessitatis grandes ad uirtutē stimulos suggeramus: cū eis nūciauerimus præmia futuroꝝ: & accinctos inire bella nulla docuerimus. Hæc trium quicquid magister fecerit: in monte consistit. .XXX. Mansio.

T profecti de monte Gadgad: castrametati sunt in Iethabatha. Tricesima mansio bonitas interpretat: ut cum peruenerimus ad perfectum uisū in sacerdotalem gradum & in ætatem plenitudinis christi: qua & Ezechiel erat iuxta fluuium cobar: possumus cū David i tricesimo psalmo canere. In te domine speraui: non confundar in æternum. Pastor enim bonus ponit animam pro ouibus suis. .XXXI. Mansio.

T profecti de Iethabatha: castrametati sunt in Hebrona. Tricesima prima mansio interpretatur idest transitus siue transitio ad hanc uenit uerus Hebræus: idest nepateta siue trāsitor: qui dicere potest: transiens uidebo uisionē hanc magnā. De qua & psalmista canit: & nō dixerunt qui præteribant benedictio domini super uos. Præterit enim figura huius mundi: & propterea sancti cupiūt ad meliora transire: nec præsentī statu contenti ingemiscunt quotidie. Hæc recordatus sum: & effudi i me animam meā: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usq; in domum dei. Multum est: si de omnibus scripturis super uerbo transitionis uelim exempla coniungere. .XXXII. Mansio.

T profecti de Hebrona: castrametati sunt in Afiungaber. Tricesima secunda mansio transfertur in ligna uiri siue dolationes hominis: quod significantius græce dicitur scribiturq; p̄ ain litterā nō ut græci & latini errant p̄ gimel: unde i solitudine multitudo lignoꝝ: nisi q̄ seduli & diligentis magistri disciplina monstrat cædentis ligna in formia: & dolantis: facientisq; uasa diuersa: quæ i domo magna necessaria sunt: possunt lignationes uiri saltuum & oium arborū genera ac per hoc credentiū multitudinē figurare: dicente David: Inuenimus eam in campis siluæ. Hucusq; solitudo Pharā decem & octo continet mansiones: q̄ descriptæ in catalogo in superiori itinere non ponuntur. .XXXIII. Mansio.

T profecti de Afiungaber: castrametati sunt in deserto Syn: hoc est cades. Quæritur cur octaua mansio nunc tricesima tertia esse dicatur. Sed sciendum q̄ prior per sameth litteram scribitur: interpretaturq; rubus siue odium. hæc autem per sade: & uertitur i mandatu. Illudq; quod iungit cades: nō ut plariq; existimant sancta dicitur: sed mutata siue translata. Legimus in Genesi iuxta hebraicā ueritatē: ubi iudas meretricem putans Thamar dona transmisit: & sequester numes: interrogabat: ubi est cades: hoc est scortum: cuius habitus a cæteris sceminis imutatus est. In multis quoq; locis hoc idem reperimus. Syn autē sancta interpretatur: & κατὰ αὐτὴν τριπλάσιον est intelligendum: quomodo parca dicuntur ab eo q̄ minime parcant: & bellū q̄ ne quaq; bellū sit: & lucus q̄ minime lucet. In hac mansione morit̄ Maria & sepelit̄: & proter aquas cōtradictionis Moyses & Aaron offendunt dominū: & prohibent̄ transire iordanē: nisi siq; nunciis ad Edom transitus petat nec ipetratur. Quis timeret post tantos profectus murmur populi: & offensam magistroꝝ: & uia trāsitus denegatos? Videt̄ mihi in Maria prophetia mortua: in Moyle & Aaron legi & sacerdotio iudæoꝝ finis iposuit: q̄ nec ipsi ad terrā repromissionis transcendere ualeant: nec credentē populum ad solitudinē huius mundi educere. Et nota q̄ post mortē prophetiæ & aquas cōtradictionis idumæū carneū atq; terrenū transire nō possint: & cū multis præcibus & conata uia non impetrent: sed egrediat̄ Edom aduersus eos i populo multo & i manu forti. Interpretatio quoq; nominis morti & offensæ & negato transitui conueuit. Vbi enī mandatu: ibi & peccatum: ubi peccatu: ibi offensa: ubi offensa: ibi mors. Hæc est mansio de qua psalmista canit. Commouebit dominus desertum Cades. .XXXIII. Mansio.

T profecti de cades: castrametati sunt i monte: in extremo terræ Edom. Ascenditq; Aaron sacerdos in montem Or iuxta præceptū domini: & mortuus est ibi anno quadagesimo egressionis israel de terra ægypti mense quinto prima die mensis. Eratq; ibi Aaron centūuiginti annoꝝ quando mortuus est in monte Or. Et audiuit Cananæus rex Arad: qui habitabat ad austrū i terra Canaā: q̄ uenissent filii israel. Tricesima quarta mansio est: quā plariq; interpretant lumē: nec erraret si per aleph litterā scriberetur. Alii pellē: & ipsi uerum dicerent: si esset ain positū: nōnuli foramē: quod posset accipi: si eth haberet elementū. Cum autem legatur per he: magis mons itelligitur: & legi potest: ascendit Aaron in montis montē: idest uerticē eius. Ex quo ai aduerteremus nō in monte simpliciter: sed in monte motis pōtificem mortuum: ut dignus locus meritis illius mōstraretur. Moritur autē eo anno: quo nouus populus repromissionis terram intraturus erat in extremis finibus terræ idumæorum. Et q̄q; in monte sacerdotum Eleazaro filio derelinquerit: lexq; eos qui eam impleuerit perducatur ad summū: tamen ipsa sublimitas non est transfluenta iordanis: sed in extremis terrenoz operum finibus & plangit cum populus. xxx. diebus. Aaron plangitur: Iesus non plangitur. In lege descensus ad inferos: in euangelio ad paradisu transmigratio. Audit quoq; Cananæus q̄ uenisset israel: & in loco exploratoꝝ: ubi quodā offendisse populū nouerant ineunt proeliū: & captiuū ducunt israel. Rursūq; in eodē loco pugnatur: & tūc uictor uincitur: uicti superant: appellaturq; nomē horma: idest anathema. Eadē dicere mihi non est pigrum: legentibus necessarium: q̄ semper humanus status in huius sæculi uiam fluctuet: & alius in ualle: alius in campis: alius moriatur in monte: nec in monte simpliciter: sed in montis monte: idest i excelsu uertice. Cūq; nos dei auxilio destitutos hostis inuaserit duxeritq; captiuos: non desperemus salutem: sed iterum armemur ad proeliū: potest fieri ut uincamus: ubi uicti fuimus: & in eodem loco triumphemus: ubi fuimus ante captiui. .XXXV. MANSIO. ET. XXXVI.

e T profecti

Hebrona

Syn
Bellum
Lucus

Aaron. cxxx. annos

Horma

I profecti de monte Or: castrametati sunt in Selmona: profectiq; de Selmona uenerunt in Phinon: Hæc
 duæ mansiones tricesima quinta: & tricesima sexta in ordine historiarum non inueniuntur: sed scriptum est
 pro eis: gressi sunt de monte Or: per uiam maris rubri: & circueierunt terram Edom. Ex quo ostenditur in sinibus atq;
 circuitu terræ Edom eas positas: nec secundum morem legitur. Et profecti de monte Or: castrametati sunt in Selmo
 na: siue in Phinon: sed post ambitum terræ idumæ: uenit ad extremum: & ait profecti filii israel castrametati sunt
 in Oboth: Nec dixit profecti sunt de illo & illo loco: quia duas mansiones silentio pretermiserat: quas cum in suppu
 tatione tacuerit: reddit in summa: Prima mansio Selmona interpretatur imaginucula. Secunda Phinon: diminutiue
 os ab ore: ergo non ab osse intellige: In his Aaron mortuo: & murmurant contra deum & Moysen: manna fastidiunt: a
 serpentibus uulnerantur: & in typum saluatoris qui uerum antiquumq; serpentem in patibulo triumphauit: diaboli
 uenena superantur: unde & imaginucula ueræ expressæq; imaginis filii dei passionem eius intuens conseruatur
 & quod corde creditore pronunciat: legens illud apostoli: corde creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit
 ad salutem. Simulq; nota quod utraq; mansio hyporopiticos appellatur: quia ex parte uidemus: & ex parte pph
 etamus: & nunc per speculum uidemus in enygmate.

Selmona
Populi manna fastidiunt

I profecti de Phinon: castrametati sunt in Eboth. xxxvii. mansio uertitur in Magos siue Phytões: uel
 secundum uerba Helui lagenas grandes quæ cum musto plenæ fuerint absq; spiramine ilico dirupun
 tur. Pugnaverunt magi contra Moysen & Aaron: & a muliere quæ erat in Endor: & habebat iuxta sep
 tuaginta interpretes spiritum Phytone: iuxta hebræos Magum regis israelis illudatur. Multæ sunt præstigiæ
 & innumerabiles laquei quibus animæ capiuntur humanæ: sed nos dicamus in domino confidentes laqueus con
 tritus est: & nos liberati sumus: & si ambulauero in medio umbræ mortis: non timebo mala quoniam tu mecum
 es. Cadent a latere nostro mille: & decem milia a dextris nostris: non timebimus ab incurso & demonio meri
 dianio: sed obturabimus aures nostras: ne audiamus uoces incantantium: & Sirenarum carmina negligamus. post
 imaginem dei quæ in cordis ratione monstratur: & confessionem fidei quæ ore profertur: consurgunt serpentes:
 & artes maleficæ ad bella nos prouocant. Sed nos qui habemus præciosissimum thesaurum in uasis fictilibus
 quæ frangi possunt: ita ut quædam uix testa remanserit: in qua hauriri possit aquæ pusillum: omni custodia cir
 cundemus cor nostrum.

Phyton
Laqueus amaranthi

Carmina Sirenarum

I profecti de Eboth: castrametati sunt in Ieabarim in sinibus Moab. xxxviii. mansio aceruos lapidum
 transeuntium sonat. Sunt sancti lapides qui uoluntur super terram leues: politis: & rotunditate sua ro
 tarum cursibus similes. Sunt & alii quos propheta iubet tolli de uia: ne ambulantium in ea offendant
 pedes. Qui sunt isti ambulantes: utiq; uiatores: & prætereuntes qui per istud sæculum ad alias mansiones tran
 sire festinant. Quod autem dicitur in sinibus Moab: & supra scriptum est in solitudine quæ respicit Moab: con
 tra solis ortum: ostendit iuxta Iram: quod hucusq; in sinibus terræ idumæ: fuerint: & nunc ueniant ad terminos
 Moab: de alia prouincia ad aliam transeuntes. Non enim semper uni uirtuti danda est opera: sed sicut scriptum
 est: ibunt de uirtute in uirtute: de alia transeundum est ad aliam. quia hærent sibi & inter se nexæ sunt: ut qui
 una caruerit: omnibus careat: & tamen transire de alia ad aliam: eorum est proprie: qui solis iusticiæ ortum consi
 derant.

.XXXIX. MANSIO.

I profecti de Ieabarim: siue ut in secundo loco apud hebræos habes Hybim: castrametati sunt in Dibon
 gad. Tricesimanona mansio interpretatur fortiter intellecta tentatio. Pro hac in ordine historiarum aliter scriptum
 reppi. Postquam castrametati sunt in Ieabarim in sinibus Moab contra ortum solis: legitur inde profecti sunt &
 diuertent ad torrentem Zared. Et de hoc loco proficiscens: castrametati sunt trans Arnon: quæ est in solitudine finium
 Amoretium: eo quod Arnon in terminis Moabitum & Amorreorum: & post hæc uenerunt ad puteum: ubi cecinit israel car
 men hoc. Ascende puteum quem foderunt principes: & aperuerunt duces populorum in datore legum & in baculo eius: & de
 solitudine in Marthana: & de Marthana ad torrentes dei: & de torrentibus dei ad excelsa: & de excelsis ad uallem
 quæ est in regione Moab in uertice phasga: qui prospicit contra desertum. Hæc loca in sinibus Amorreorum quidam i
 terpretantes. putant non mansiones esse sed transitus: nec præiudicari debere catalogo mansionum extraordinaria expo
 sitione. Alii autem spiritualibus spiritualia comparantes: nolunt regiones significare: sed per locorum nomina uirtutum profectus
 esse: quod post magos & congregationem lapidum frequenter ueniamus ad torrentem Zared: quod interpretatur aliena descen
 sio: & in descensione positi transeamus ad Arnon: quod maledictionem sonat: quæ est postea in sinibus amorreorum:
 qui uel amari hostes sunt: uel multa loquuntur inflati. Sin autem transierimus terminos Moab: qui de incessu generatus
 est: & recessit a uero præstiti nobis occurrit puteus: quem nemo de plæbe fodit: nullus ignobilis: sed principes &
 duces: qui iura dant populis: & canentes carnem in aqua putei: & in dei muneribus gratulantes prophetant: quod transitu
 ri sint: & ad quæ uenturi loca: quod scilicet de deserto ueniant in Marthana: quod interpretatur donum: & de Marthana
 ad Nahaniel: quod dicitur ad torrentem dei: & de nahaniel ad Bamoth: quæ interpretatur excelsa siue adueniens mors: quando
 conformes efficiuntur mortis Christi. & de Bamoth occurrit nobis uallis humilitatis: quæ tamē posita est in uertice mon
 tis phasga: qui interpretatur dolatus: quod nihil habeat informe & rude: sed artificis sit politus manu: qui mons respi
 ciat solitudinem: quæ hebraicè dicitur inun. Quando enim fuerimus in uirtutum culmie constituti: tunc totius mundi rui
 nas & omnium peccatorum respicimus uastitatem: pene obliti sumus currente oratione dicere: quare Dibogad interpretetur
 fortiter intellecta tentatio. Post Dibogad geritur bellum contra Seon regem amorreorum & Og regem Basan: & disci
 mus quod cum uenerimus summum: & de fonte principum regumq; biberimus ascendentes ad montem phasga: non debeat
 mus eleuari in superbiam: sed propositam nobis e contrario solitudinem nouerimus. Ante contritionem enim e
 leuatur cor uiri: & ante gloriam humiliatur.

Zared torrentis
Arnon
Amoreorum

phasga
Inun - solitudo

.XL. MANSIO.

T pfecti de Dibogad: castrametati sūt i Almō de Blathami. **Q**uadragesima māsis uertit in cōtēptū
plagar: siue obprobriū. Et p hāc discimus oīa dulcia & illecebras uoluptatū in saculo cōtēnendas: nec
iebrari nos debere uino mūdū: quo ē luxuria. mel nō offertur i sacrificiis dei: & cāra q̄ dulcia cōtinet:
nō lucet i tabernaculo: sed oleū purissimū: qd̄ de oliuā p̄fertur amaritudie. Mel. n. distillat d̄ labiis mulieris me
retriciis: de quo puto iuxta mysticos itellectus gustasse Ionathā: & forte deprehēsu uix populi p̄cibus libera
tū: qd̄ aut obprobria cōtēnēda sūt: & si falsa obiiciātur: b̄itudinē pariūt: saluator plēissime docet. **XLI. Māsis.**

T pfecti de Almō: castrametati sūt i mōibus Abari cōtra faciē Nabo. **Q**uadragesima prima mansio
uertitur in mōtes trāseūtiū: & ē cōtra faciē mōtis Nabo ubi morit̄ & sepelitur Moyses: terra repromis
siois āte cōspecta. Nabo interpretat̄ cōclusio: in q̄ finit̄ lex: & nō iuenit̄ eius memoria. Porro grā euāge
lii absq; ullo fine tēditur. In oēm terrā exiuit sonus eius: & in fines orbis terrā uerba ipsius. Simulq; cōsidera: q̄
habitatio trāseūtiū in montibus sita sit: & adhuc p̄fectu indigeat. post mōtes. n. plurimos ad cāpēstria Moab
& iordanis fluenta descendimus: qui interpretatur descensio. Nihil. n. ut crebro diximus: tā periculosum est q̄
gloria cupiditas & iactantia: & animus conscientia uirtutum tumens. **XLII. MANSIO.**

T pfecti de montibus Abarim: castrametati sūt in campestribus Moab sup iordanē iuxta Iericho:
ibi q; fixerunt tentoria ab humo solitudinis usq; ad bēlati in planiciā Moab. In q̄dragesima secunda
mansione quā & extrema mansio est: cursim quē sint gesta narremus. Residens in ea populus a diui
no Balaā: quē mercede conduxerat Balach filius Sephor: dei iussione benedicitur: & maledictio mutatur i lau
des: audit uocē domini ex prophano ore consonantē. Orietur stella ex Jacob: & consurgit hō de israel: & percu
ciet principes Moab: & uastabit cunctos filios Seth: & erit Edom hāreditas eius: fornicatur cū filiabus Madian
& Fines filius Eleazar zelatus est zelū domini & scortū madianitidē pugioe transigit: unde & accepit p̄miū
in aeternā memoriā armū uictimā. Numerat̄ rur sū populus: ut interfectis pessimis nouus populus dei cēleat.
Interpellant quinq; filia: Sephaad: & ex iudicio domini hāreditatē accipiūt inter fr̄es suos: nec femineus a pos
sessione dei sexus excluditur. Iesus Moyli in montē succēdit: & discit a lege quā spiritaliter ferre debeat in eccle
sia. Primū quid p̄ singulos dies: deinde qd̄ sabbato: qd̄ in calēdo: qd̄ in pascha: qd̄ in p̄tecoste: qd̄ in neomenia
mensis. vii. qd̄ in ieiunio eiusdem mēsis die. x. qd̄ in scenophēgia quādo figunt̄ tabernacula. xv. die supradicti
mensis. Vxorē & filia: uota absq; auctoritate patrū & uiroꝝ cassa mēoranē. Bellū cōtra madianitas: & mors di
uini Balaā: & p̄dā diuisio: & oblatio ex ea in tabernaculo dei. Primus Rubē & Gad: & dimidia tribus Manaf
sā ultra iordanē in hāremo possessionē accipiunt: plurima. n. hēbant iumenta: & necdū ad id uenerant ut pos
sent hitare cū tēplo. Docet̄ populus ut in terra s̄cta idola destruat: & nullus de priori hitatore seruetur. Deseri
bitur olim cupita prouincia: & duar̄ semis tribuū hāreditas separatur. Numerantur tribuum p̄cipes: qui ter
ram cunctā debeant introire. **Q**uadragesima duas urbes cū suburbanis suis usq; ad mille passus p̄ circuitū Leui
tā accipiunt: tot numero quot & istā sūt mansiones. Et addūtur fugitiuor̄ sex alia: ciuitates: tres intra iordanē
ut sint simul. xlvi. **Q**ui fugiuor̄ suscipi: qui interfici debeant: & usq; ad mortem pontificis maximi referua
ri: succēdit deuteronomii secunda lex: meditatorē euangelii: ibiq; breuiter dicimus: quā inter pharam & tophel
& Labā & Aferoth: & loca aurea abiecto Iuda infelicissimo. xi. diebus uia de choreb: p̄ uia montis Scō usq; ad
cades Barne Moyses populo sit locutus: & extremū canat canticum in quo apertissime synagoga proiicitur: &
ecclesia domino copulatur. Impinguatus est: & incrassatus ac dilatatus: & recalcitrauit dilectus: & obliuiscit̄
dei saluatoris sui. Et itē generatio pessima: filii inruditi: ipsi ad aemulationem me prouocauerunt in eo qui nō
erat deus. Irritauerunt me in sculptilibus suis: & ego zelare eos faciam nationes: & contra gentem stultam irrita
bo eos. Benedicuntur filii Israel. Et rur sū in Symeone Iudas miserandus excluditur. Ascendit Moyses ad mon
tem Nabo: in uerticem Phasga qui est contra iericho: & ostendit dominus oēm terram Galaad usq; Dā & nep
talim & Effraim & Manassē: & uniuersam terram iudā usq; ad mare magnum contra austrum & regionem cā
pēstre Ierichontis ciuitatis palmar̄ usq; Segor. **Q**uis pōt tanta nosse mysteria? **Q**uis in extremis legis & hu
ius uitā finibus constitutus intelligit: semper sibi esse pugnandum? Et tunc plenam uictoriam dari si fuerit in
campestribus: si in Abelsattym: quod interpretatur luctus spinar̄: fleuerit antiqua peccata: & spinas quā suffo
cauerunt sementa uerbi dei. Et de quibus propheta dicit: uersatus sum in miseria: dum mihi configitur spina.
Et tunc p̄paratus deficiente manna sub duce Iesu iordanem transeat: & circumciscus cultro euangelii: primum
comedat de cālesti pane: & occurrant ei principes exercitus dei: ut uerum pascha nequa q̄ in aegypto: sed in fini
bus terrā sanctā comedat. **O** profundum diuitiarum sapientia & scientia dei: q̄ in scrutabilia sunt iudicia eius
& inuestigabiles uia illius? **Q**uis sapiens & intelligit hāc? **I**ntelligens & cognoscat ea? **Q**uia recta uia domi
ni: & iusti ambulabunt in eis. prauaricatores autem corruent in illis.

Beati Hieronymi presbyteri de diuersis generibus leprarum ostendens illarum subtilem descriptionem ad
peccatum magis animā q̄ morbum corporis pertinere. **Epistola. LXVIII.**
Mirabile diuinā dispositiois examē. **Q**uā exhiberi sibi deus ac deferri uoluit magno consilio &
sollerti scia sacratiore mādauit. Diuersa. n. hoium moribus genera naturar̄: diuersis statuit p̄cep
tor̄ s̄nis gubernari: Alius. n. imagiariū legis opus q̄ sub ueritatis colore depixit. Alius corpus ipsi
us ueritatis declarauit. **Q**uos. n. obuolutos adhuc mudi caligie: ad cōprehēdenda ea q̄ germana erāt: ac solida
ppedit eis obseruatiā ordinē suspēso subnili quodāmō examie susurrauit: quos aut deprehēdere posse absolutū
p̄dicatiōis carnē agnouit: eis deus p̄fectā harmoniā solidā uocis itonuit. Inde ē q̄ figuris & enigmatibus lex
prisca depingit: quoniā dū infirma iudaxor̄ acies hebetat: & cādīdū scia claritatis uigorē inspiciendā lumen

Sepda Moyses

De Madiantide scorto

nō habet: necesse est: ut in uariis figuris figurarum color adhibeat. Nā illis & uirtutū præmia supposita specie promittunt: & peccatorum nota iurunt in corpore. Iis. n. confirmant alii: quibus alii transferunt in corpore. Præfata lectio exigit huiusmodi ferre sermonem: quod diuersa lepræ genera deprehēdenda in diuersis materiis designauit. Alia. n. lepra in parietibus demōstrat. Alia humano notat in corpore: alia in uasculis: alia in ueste: alia designat in stamine. Deinde quod in huiusmodi uulneris loco crebra barba pellicula deputatur. quod. n. dicat. Tot sunt genera quot colores. Alia pallida: alia tetra: alia rubicūda. Deinde si lepra hoies quod est istius naturæ uitio polluāt: quod hi faciūt: quod grauioribus morbis corporis prægrauatur. Sed age iam uideamus genera lepræ: ut medelæ cas agnoscere atque probare possimus: si fuerit inquit lepra alba uel rubicūda: siue tetra uel pallida: uel si flores ait hoc est toto corpore decurrēs. Nā est detestabilis lepra: quod oīno mundari nō possit: est & quod facile hēat mūdationē. alia quoque aduēticia: alia inata deprehēdit. Quæ oīa nisi spiritaliter sētiatur: rōnē intelligētia simplicis nō admittūt. Nā diuina sapiētia legis suæ profundū in huius extremitate sæculi regiōe: quod si tēplū suo noīe consecratū: intra ciuitatis alterius mœnia collocauit. Cuius constructio atque opus quod quis magnificū uideatur interioris tamē hoīs aditus miratur ornāmēta uitiorum: sed interioris sciētiæ aditus referare nō possūt. Quare orāda est diuina dignatio: ut pulsantibus nobis intelligētia pateat ingressus. Iubetur igitur diuersa lepræ genera sacerdos tēpli diligētē inspiciere: atque eas hitus uel colores pleniorē cōsideratione deprehēdere. A coloribus. n. lepra refert posse agnosci: quos tamē ad peccatū magis aīa quā ad morbū corporis manifestū est pertinere. Diuersi etenim colores diuersas ai indicāt maculas. Cū igitur pallida lepra cōspicitur: languēs & ægra fides aīa denotat. Cū autē rubicūda deprehēditur: mēs furore atque iracūdia inflāmata & homicidii cruore respā cognoscitur. Cū uero alba: tūc hæreticorum fuscata & male mōda cōscia cōdēnatur. Sed alia lepra in capite: alia oriri phibetur in barba. Sūt. n. hæretici qui deū prēm uidentur tantūmodo blasphemare: ut Manichæus: quod nō solū eū factorē denegat mūdi: uerū malorum pfitetur eē auctorē. Hi sūt qui leprā in capite portare uidentur: caput. n. inquit apostolus uiri Christus est: Quæ uero lepra in barba portatur: hi sūt qui blasphemare uidentur in filiū. Christū. n. pfectū in aduētū pristino pfecti uiri æuū agentē: quod si triceniariæ ætatis utilitas decorauit. Sed & si tetra inquit & liuida fuerit: quod est aliud quod liuoris maculis execranda. Si autē ait nigra fuerit lepra: fumo utique idola latriæ & sacrificiorum nidoribus notata. Si autē inquit flores lepra fuerit: & cooperit oēm florē maculationis a capite usque ad pedes: uisus sacerdotis diuicabitur. uidebit. n. sacerdos: & ecce lepra cooperit oēm partē corporis & mūdabit illū sacerdos a maculatione: quoniam albū mutabitur. In hac lepra quā quod si albā & florentē designat: diuersa crimina uarie deprehēdit: quia cū mūdialis uitæ uoluptas quod si cādida & florens existimatur: tū graue uitiorum cōtagium grassatur in corpore. Nā aut auaritiæ aut libidinis macula ppatescūt. Sed hanc leprā cito dicit posse mundari. Auaritiæ. n. crimine facile carere potest: qui cōuersus ad dominū ea quæ possederit indigentium alimonie ministrauerit: ita ut dominus in euāgelio ait. Verū date elemosynā: & ecce oīa uobis mūda sunt. Libidinē quoque celesiter mūdare poterit: si ieiuniis frequentissimis & abstinentia corpus retinuerit: sed his oībus medelā p sacerdotē præcepit dominus adhiberi. Dicit. n. esse leprā quæ sacrificiorum oblationibus emūdetur. Aliā uero quā aquæ facilius abluant: necnō & quæ extra castra posita mundetur. Esse quoque leprā asserit: quæ mundari oīno nō possit. Horum igitur secundū figurā grauiorū peccatorum crimina cōgregatur. Alia sūt quæ ante baptismū uidentur esse cōmissa: quæ tamē p grām baptismi diluuntur. Alia uero quæ post lauatiōem baptismatis ppetratur: quæ siue grauiora siue minora peccata sint: uisus tamen sacerdotis emūdat. Quod uocūque. n. modicū delicti fuerit potest a sacerdote oīno relaxari. Quæ autē grauiora sunt: disciplina debent ecclesiasticæ regulæ & orōne purgari. Quæ uero insanabilia sunt: deo iudici referuntur. Et inde est quod in hoc loco ait: unūquēque secundum quod habet propter curatiōnem sacrificium offerre debere. i. unūquisque secundum quod se deliquisse cognoscit: siue per carnalem concupiscentiam: seu p idolatriā: seu p iurio: seu mendacio: quasi leprā se uitio intelligit maculatū. put potuerit deo sacrificare non desistat: sed dicit genus esse lepræ: quod oīno mundari nō possit: & ideo huiusmodi hō extra castra iubet expelli. Hoc est sane crimen quod admittitur in spiritum sanctum blasphemie scilicet sicut ipse dominus in euāgelio ait: qui peccauerit in spiritu sancto: non remittetur ei: neque hic: neque in futuro. Adiecit autē scriptura diuina lepram esse in uasculis: lepram in parietibus: lepram in uestibus: lepram in stamine: sed quō in his rebus lepram esse possit: penitus ignoro: quæ quia uita caret: etiam sensu carere necesse est: sed ego arbitror cum in parietibus domus lepra esse referatur: hæreticorum perfidiam notari. Quod enim non polluitur ubi adulteræ doctrinæ blasphemia prædicatur. Ideo hanc lepram sacerdos iubetur a parietibus emundare: ut catholicæ ueritatis doctrina maculosa hæreticorum uerba depellat. Cum autem lepra in uasculis dicitur esse: propria corporis delicta monstrantur. Vasa autē hoīum corporibus comparat apostolus. habentes inquit thesaurum hunc in uasis fictilibus. In stamine autem lepram habens paratum se in omnibus deo præbeat: ut mercedem ab ipso cōsequi mereatur: & in die iudicii securus inuenietur: si nulla dei offensa in eo reperiatur.

Lepræ generā

Pallida lepra
Rubicūda
Alba

Tetra et liuida lepra
Nigra
Florens

Secundus tractatus secundæ partis principalis.

Incipiunt epistolæ atque tractatus beati Hieronymi super quæstionibus noui testamenti.

Beati Hieronymi ad Damasū papā de filio prodigo p illū secundū lram peccatorē penitentē: secundū mysticū sensū gētilē abdicatis illecebris erroribusque ad dei cultū cōuersū: p maiore aut filiū iuidētem uel iudæos uel reliquos factos interpretantis: in quibus licet iustis ostēdit esse posse liuorē. Epistola. LXIX.

Beatitudinis tuæ interrogatio disputatio fuit: & sic quod si uia ē dedisse quod sitis. Sapiēter quippe interroganti sapiētia reputabit. Ais quod si iste in euāgelio pr: quod duobus filiis substātiā diuidit: Quod ui duo filii: Quod ui maior: Quod ui uel minor: Quod uo mior acceptā substātiā cū meretricibus dissipat: Fame facta a principe regiois præponit porcis: Siliquas comedit: Ad prēm redit: Accipit anulū & stolā: Et imolatur ei uitulus sagipii .cxlii.

Cons. f. i. Hieronymi
super uis. lib. lly.

natus: Quis sit maior frater: Et quomodo de agro ueniens susceptionem fratris iudeat: & cetera quae in euangelio plenius explicatur. Addis insuper multos diuersa in hac lectione dixisse: & frem maiorem iudaeum: minorem aestimasse gentilem populum: Sed quomodo iudaico populo possit aptari: ecce tot annis seruiui tibi: & nunquam mandatum tuum praeteriui: & nunquam dedisti mihi haedum: ut cum amicis meis epularer. Et illud. Fili tu semper mecum es: & omnia mea tua sunt. Si autem ais de iusto & peccatore uoluerimus esse parabolam: iuste non poterit conuenire: ut de salute alterius & fratris maxime contristet. Si enim inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum: & imitantur eum: qui sunt ex parte eius: nunquam personae iustitiam imanis inuidia poterit coaptari: ut foris steterit: & clametissimo patri rigidus obstiterit: solusque liuore cruciatus laticiae domus interesse noluerit. Itaque sicut in ceteris parabolis quae non sunt a Salvatore diserta: quae ob causam dictae sunt: solemus inquirere: ita & in hac facere debemus: quare dominus in istiusmodi uerba prorupit: & ob quam interrogationem responsionis similitudo parata sit. Scribae & pharisaei multabant dicentes. Quare hic peccatores recipit: & uiscit cum eis: Superior quippe sermo praemisit. Erant autem accedentes ad eum omnes publicani & peccatores uolentes audire eum. Itaque hinc ois inuidia: cur quos legis praecipua daret: eorum consabulationem atque conuiuium domus non uitaret. Et haec Lucas. Ceterum Matthaeus ita loquitur: cum autem discubaret in domo. Ecce multi peccatores & publicani ueniens recubebant cum Iesu: & cum discipulis eius: quod uidentes pharisaei dicebant discipulis eius: quare cum peccatoribus & publicanis manducat magister. *uiscit*
Qui audies dixit: non necesse habet sani medicum: sed male habentes. Eunt autem discite quod sit: misericordiam uolo: & non sacrificium. Non ueni uocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. Marcus quoque in eadem uerba conuertit. Igitur ut diximus: ois ex lege quaestio nascebat: lex quoque iustitiae tenax clametiam non habebat: sed quicumque adulter: homicida: fraudator: & ut breuiter dicam: mortali crimine tenebat: nulla uenia penitentiae laxabat a crimine: oculum pro oculo: detentum pro detente: animam pro anima iubebatur exoluere. Omnes itaque declinauerunt simul inutiles facti erant: non erat qui faceret bonum: nam erat usque ad unum. Vbi autem abundauit peccatum: superabundauit gratia. Et misit deus filium suum factum ex muliere: qui de structo medio pariete: fecit utrumque unum: & austeritatem legis euangelii gratia temperauit. Vnde & Paulus ad ecclesias scribens: gratia uobis inquit: & pax a deo patre nostro: & domino Iesu christo: gratia quae non ex merito retributa: sed ex donante concessa est. Pax uero quae reconciliati deo sumus habentes: propitiatorum dominum nostrum Iesum christum: qui donauit nobis delicta nostra: & deleuit quod erat cyrographum mortis contra nos affigens illud cruci: & principatus: & potestates fecit ostentui: triumphans eas in ligno: quod autem maior potest esse clametia: quam ut filius dei hominis filius nasceretur: decem mensium fastidia sustineret: partus expectaret aduentum: inuolueret panem: subiiceret parietibus: pro singulis adoleret aetates: & post contumelias uocum alapas & flagella: crucis quoque pro nobis fieret maledictum: ut nos a maledicto legis absolueret: Patri factus obediens usque ad mortem: & id opere conpleret: quod ante ex persona mediatoris fuerat deprecatus dicens: pro uolo ut quomodo ego & tu unum sumus: ita isti in nos unum sint. Ergo quia ad hoc uenerat: ut quod erat impossibile legit: quia nemo ex ea iustificabat: ineffabili misericordia uinceret: publicanos & peccatores ad penitentiam prouocabat. Conuiuium quoque eorum expetens: ut in conuiuio doceretur: sicut manifestum esse poterit ei: qui euangelia sollicita mente pegerit. Quomodo & cibus eius & potus & deambulatio & uniuersa quae gessit in corpore: salutem hominum procurauit. Hoc uidentes scribae & pharisaei aduersus legem eum facere dicebant: ecce homo uorax: & uini potator: amicus publicanorum & peccatorum. Nam ante reprehederant: quare curaret in sabbatis. Dominus ergo ut haec eorum accusationem clametia ratione superaret: tres parabolae proposuit ex quibus una est. Xcix. ouium in montibus relictarum: & unius perditae: quae pastoris humeris est relictata. Alia dragma: quam mulier accelo lumine requisit: & inuenta ea uicinas ad laticiam conuocauit dicens. congratulamini mihi: quia inueni dragmam quam perdidit. Tertia uero duorum filiorum: de qua ut disputare pauca iussisti. Et de oue quidem ac dragma licet ad unum pertineat intellectum: non est istius temporis disputatio: hoc tantum dixisse sufficiat: ob hoc has parabolae esse propositas: ut quomodo ibi inuentione pecoris & dragmae laticia est angelorum: & circa manentium uicinarum: sic in publicanorum peccatorumque penitentia debere esse laticiam: quibus non sit necessaria penitentia: unde uehementer admiror Tertullianum in eo libro quem de pudicitia aduersum penitentiam scripsit: & sententiam ueterem noua opinione dissoluit: hoc uoluisse sentire: quod publicani & peccatores qui cum domino uiscerentur: ethnici fuerint dicente scriptura: non erit uectigal pedens ex israel. Quasi uero & Matthaeus non ex circumcissione fuerit publicanus: & ille qui cum pharisaeo in templo orans oculos ad caelum non audebat erigere: non ex israel fuerit publicanus. An non Lucas memorat: & ois populus audiens & publicani iustificauerunt deum baptizati baptismo Ioannis: Aut cuius credibile possit uideri ethnicum templum ingressum: aut dominum cum ethnicis habuisse conuiuium: cum id maxime cauere: ne legem soluere uideretur: & primum uenerit ad oues perditas domus israel. Chanaanarum quoque deprecanti pro filiae salute responderit: non oportet tollere panem filiorum: & dare eum canibus: Et alibi discipulis praecipit: In uiam gentium ne abieritis: & in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Ex quibus oibus edocemur in publicanis non tantum gentium quae generaliter omnium peccatorum. id est qui erant & de gentibus & de iudaeis accipi posse personas. Ille autem qui iuxta insanas blasphemias suas id dogmatis defendebat: quod christianos nollet recipere penitentes: frustra argumentatus est publicanos iudaeos non fuisse: ut in persona eorum gentium tantum populus possit intelligi. Itaque ne loquum faciam: ipsa euangelii uerba proponam: & in modum commentarii quod mihi uideatur: ad singula quaeque subnectam. Homo quidam habebat duos filios: hominem decem dici multis testimoniis approbatur: ut ibi duorum hominum testimonium uerum est. Ego de me testimonium dico: & qui misit me pater. In alia parabola pastor: in alia paterfamilias nuncupatur. In alia uinea locat: in alia inuiscat ad nuptias: & diuersis similitudinibus rem significat eandem: ut iudaeorum reprobet superbiam: & in conuocato omnium peccatorum: siue gentium siue israelitarum penitentiam probet. Quod autem ait duos filios: ois pene scripturae de duorum uocatione populorum plena sunt sacris. Et dixit illi adolescentior. Pater da mihi portionem substantiae: quae mihi contingit. Substantia dei est ois quod diuimus: sapimus: cogitamus: in uerba prorupimus. Hoc deus aequaliter uniuersis & in conuocato largitus est: euangelista dicente. Erat lux uera quae illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum.

*Tertullianus de pudicitia
 scripsit*

*In ipso exponere parabolam
 Homo pro deo pome*

8

dum. Iste est dexter oculus: qui a scadalis obseruandus est: hæc lucerna corporis: hoc talentē qđ nō est i sudario col-
 ligādū. i. delicate ocioseq; tractādū: nec in terra defodiēdū: terrenis scilicet cogitatiōibus obscurādū. Qui diui-
 sit eis substātiā: significātus in græco legit̄ καὶ Διείλεν αὐ τοῖς τὸν βίον. i. dedit eis libere arbitriū: dedit men-
 tis ppriæ libertatē: & ut uiueret unusq; nō ex iperio dei: sed obsequio suo. i. nō ex necessitate: sed ex uolūtate: ut
 uirtus hñet locū: ut a cæteris aiantibus distaremus: dū ad exēplū dei pmissū est nobis facere qđ uelimus: unde
 & in pctōres æquū iudiciū & in sctōs aut iustos iustū premiū retribuit: & nō post multos dies collectis oibus a
 dolescētior filius peregre pfectus est in regionē lōginquā. Si deus calū tenet palmo: & terrā pugillo. Et Hiere-
 mias dicit deus appropinquās: & nō deus de lōginquo: p̄ David quoq; quia nullus absq; eo locus sit: prædicat:
 quō filius peregre proficiē: & a p̄re discedit: Sciēdū igit̄: nō locoꝝ spatii: sed affectu: aut eē nos cū deo: aut ab
 eo discedere. Quō. n. ad discipulos loq̄tur: ecce ego uobiscū sū oibus diebus usq; ad cōsumationē sæculi: ita ad
 eos qui sui iactātiā præferūt: & eē cū domino nō merētur: dicit discedite a me: nō noui uos qui opamini iniqua-
 tē. Recessit ergo iunior filius cū uniuersa substātiā a p̄re: & peregre pfectus ē. Et Cain egressus a facie domini hñ-
 tauit in terrā Naith qđ interpretat̄ fluctuatio. Quicūq; a deo recedit: statī sæculi fluctibus q̄rit: & mouētur pe-
 des eius. Nā postq̄ moti sūt hoies ab oriēte & a uero lumine recesserūt: tūc aduersus deū impietatis suæ ædificauit
 re turri: tūc dogmatū supbias cōfixerūt: uolētes curiositate nō licita in ipsius cæli alta penetrare: & uocatus ē lo-
 cus ille Babel. i. cōfusio: & ibi dissipauit substātiā suā uiuēs luxuriose: luxuria inimica deo: inimica uirtutibus p-
 dit oēm substātiā p̄ris: & ad præles uoluptate deliniens futurā nō sinit cogitare paupertatē. Cūq; cōsūpsisset oia:
 facta est fames ualida p̄ regionē illā. Accepit a p̄re facultates: ut inuisibilia eius p̄ ea q̄ erāt uisibilia cognosceret:
 & ex pulchritudine creaturay cōsequēter intelligeret creatorē. Qui ueritatē in iusticia detinens: & pro deo ido-
 la colens: naturæ bona uniuersa cōsūpsit: & cōsūptis oibus cœpit egere uirtutibus: derelicto fonte uirtutum: fa-
 cta est fames ualida p̄ regionē illā. Ois locus quē p̄re incolimus absterge: famis penuriā & egestas est. Famis autē
 με τὰ πόρικως λιμουσ χυρὸν. i. ualide. Hæc est regio de qua dī p̄ p̄phetā. Qui hitatis in regiōe umbræ mor-
 tis. Lux fulgebit sup uos. At cōtra est alia regio quā possessuri sumus mūdo corde atq; uiuētes: quā factus desi-
 derat dicens: credo uidere bona domini in terra uiuētū. Et ipse cœpit egere: & abiit: & cōiunxit se uni de princi-
 pibus regionis illius: deserto nutrino quid ad primā uocē bona ei fuerat cūcta largitus: iunxit se principi huius
 mundi. i. diabolo rectori tenebray. Quē nūc inimicū hoiem: nunc iudicē iniquitatis: nunc draconē: nunc sathā:
 nunc malleū: nunc perdicē: nunc belial: nunc rugiētē leonē: nunc leuiathan: nunc theninim: beemoch: & mul-
 tis aliis uocabulis scriptura cōmemorat. Quod aut ait uni de principibus plures esse intelligendū est: qui p̄ istū
 uolunt aerē: & diuersoy fraude uitioꝝ genus hoium suæ subiciant seruituti. Qui misit illū in agro suo ut pa-
 sceret porcos. Porcus aial imundum est: qđ ceno & sordibus delectatur. Talis est dæmonum multitudo: quæ p̄
 idola manufacta cruore pecudum: & uictimis pascitur. Et nouissimæ saginatore quadam hostia ipsius hois
 morte saturatur. Misit ergo eum in possessionē suā. i. suū efficit esse famulū ut pasceret porcos: imolans ei aiam
 suā: & cupiebat implere uentrē suum de siliquis porcog;: & nemo illi dabat. Id qđ in Ezechiele cum interpreta-
 tione dī ad israelē: & factum est in te puer sum ultra mulieres ante fornicationē tuā: & post te non sunt fornicata
 in eo q; dedisti mercedes: & mercedes tibi nō sunt data: uidemus in filio minore cōpletum. Substantiā suā in
 regione principis pdidit: & post perditas facultates missus ad porcos egestate contabuit. Dæmonum cibus est e-
 brietas: luxuria: fornicatio: & uniuersa uitia: hæc blanda sunt & lasciuia: & sensus uoluptate demulcent: statiq; ut
 apparuerint ad usum sui prouocant. Quibus ideo luxuriosus adolescens non poterat saturari: quia semp uolu-
 ptas famē sui habet: & transacta non satiat: & sathanas cum aliquem sua arte deceperit: & proprium ei imposue-
 rit iugum: ultra ad uitioꝝ abundantia non procurat: sciens esse iam mortuum: licuti multos idolatras uidemus
 panis miseria & egestate confectos. Ii sunt in quibus propheticus sermo cōpletur: omnibus meretricibus dant̄
 mercedes. Tu autem dedisti mercedem omnibus amatoribus tuis: & non accepisti mercedes. Possumus autem
 & aliter siliquis interpretari: dæmonum cibus est carmina poetas: & secularis sapiā: rhetoricog; pompa uerboꝝ:
 hæc sua oēs suauitate delectant: & dum aures uersibus dulci modulatione currentibus capiunt: aiam quoq; pe-
 netrant & pectoris interna deuincunt. Verū ubi cum summo studio fuerint ac labore perlecta: nihil aliud nisi
 inanem sonum & sermonum strepitum suis lectoribus tribuunt: nulla ibi saturitas ueritatis: nulla iusticiæ refe-
 ctio reperitur. Studiosi eay in fame uerū & uirtutum penuria perseverant: Huius sapiæ typus & in Deuterono-
 mio sub mulieris captiue figura describitur: de qua diuina uox præcipit: ut si israelites eam habere uoluerint:
 uxorem: Caluitium ei faciat: ungues præsecet: & pilos auferat: & cum munda fuerit effecta: tunc transeat in pi-
 etoris amplexus. Hæc si secundum litteram intelligimus: nonne ridicula sunt: Itaq; & nos hoc facere solemus
 quando philosophos legimus: quando in manus nostras libri ueniunt sapiæ sæcularis: siquid in eis utile reperi-
 mus: ad nostrū dogma conuertimus: siquid uero superfluum de idolis: de amore: de cura sæcularium reg; hæc
 radimus. His Caluitium inducimus. hæc in unguum more ferro acutissimo defecamus. Vnde & apostolus
 prohibet: ne in idolio quis recumbat dicens: uidete autem ne hæc licentia uestra offendiculum fiat infirmis: Si
 enim quis uiderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentem: nonne conscia eius cū sit infirma: ædificabi-
 tur ad manducandum idolotheia: & peribit qui infirmus est in tua scia frater: propter quem Christus mortuus
 est: Nōne tibi uideē sub aliis uerbis dicere: ne legas philosophos: oratores: poetas: nec in eoy lectiōe requiescas.
 Nec nobis blādiamur: si in eis quæ sūt scripta nō credimus: cum alioꝝ conscia uulneretur: & putemur probare
 quæ dum nō legimus reprobamus. Alioquin q̄le erit: ut exstimemus apostolum eius qui uelcebat in idolio
 consciā reprobasse: & cum dixisse perfectum: quē sciret de idolotheis manducare: Absit ut de ore christiano

Nota

Trinitas

Babel
Luxuria

puro

Forma dyaboli uari

Porcus

Dæmonibus obiectus

Voluptas transacta nō satiat

Poetas carmina plures

Secularis sapiā

Supplum radimus

Idolotheia

dis. xxxvii. c. sacerdotum

sonet: Iupiter omnipotens: & me hercule: & me castor: & cetera magis porteta quam numina. At nunc etiam sacerdos dei
omnibus euangelis & prophetis uideamus comedias legere: amatoria bucolicorum: uersuum uerba canere: tenere. Vir
gilius: & id quod in pueris necessitatis est: crimine in se facere uolueris. Cauendum igitur: ne captiuam uelimus habere uxorem:
ne in idolio recubamus: aut si certe fuerimus eius amore decepti: mitemus eam: & purgemus omnem sordium errorem:
nec scandalum patiat frater: pro quo christus mortuus est: cum in ore christiani carmina in idolorum laude composita audierit
personare. In se autem conuersus dixit: quanti mercenarii in domo patris mei abundat panibus: ego autem hic fame peor. Mercenariis
secundum alium intellectum eos aduertimus ex iudeis: quod ob praesentiam tantum legis praecipit custodiunt. In iusti
sunt & misericordes: non ob ipsam iusticiam & ob ipsum misericordiam bonum: sed ut a deo terrenae felicitatis & laetitia ui
tae praemium consequantur: quod autem ista desiderat: merito compellit ad obsequium praecipit: ne eorum praerogatione quae
iussa sunt: careat concupiscentis: porro ubi metus non est dilectio: perfecta quippe dilectio foras mittit timorem. Nam quod diligit:
non ideo imperata custodit: quia aut timore poenae: aut praemii auaritia compellit: sed quia hoc ipsum quod a deo iubet est
optimum. Sensus itaque iste est. Quanti ex iudeis ob praesentiam tantum bona a dei obsequio non recedunt: & ego egestate confi
cior. Surgens ibo ad patrem meum. Pulchre ait surgens: praesentem quippe absente non steterat: peccatorum iacere: iustus stare est. Ad
Moysen dicit: tu uero hic sta mecum: & in centesimo tricesimo tertio psalmo: ecce nunc benedicite dominum omnes serui domi
ni: qui statis in domo domini. Ad benedictionem domini stantes propheta in domo domini cohortatur: & dicit illi: pro pecc
caui in caelum & coram te: iam non sum dignus uocari filius tuus: peccauerat in caelum quod hierusalem caelestem reliquerat matrem. Pec
cauerat coram patre: quod conditor deserto fuerat ligna ueneratus: non erat dignus uocari filius dei: quod seruus esse malue
rat idolorum. Omnis enim qui facit peccatum: seruus est peccati: & ex diabolo patre natus est. Fac me sicut unum de mercenariis: fac me
inquit sicut unum ex iudeis: quod te ob praesentiam tantum regis promissa ueneratur. Recipe filium poenitentem: quod mercenariis tuis
peccatis sapissime peccasti: & uenit usque ad patrem suum: Venimus ad patrem: quando a porcorum recedimus passionem: se
cundum illud: statim ut conuersus ingemueris: saluus eris. Cumque adhuc longe esset: uidit eum pater eius: & misericordia motus
est. Antequam dignis operibus & uera poenitentia ad patrem rediret antiquum: deus apud quem cuncta futura iam facta sunt: & quod est
omnium praescius futurorum: ad eiusdem praerogationem aduenit: & per uerbum suum quod carne suscepit ex uirgine: reditum filii sui iuni
oris anticipat: & praerogationem incubuit super collum ipsius. Antequam uenit ad terram: quae ille domum confessionis intraret. Incubuit
super collum ipsius. id est corpus suscepit humanum: & sicut iohannes super peccatum recubuit: quod secreto eius effectus est princeps:
ita & iugum suum leue. id est mandatorum suorum: facilia praecipit ex gratia magis quam ex merito super iunioris filium collocauit. Et
osculatus est eum: iuxta illud quod in cantico cantorum ecclesia de sponsi praestolatu: aduentu de praecanis osculet me oscu
lo oris sui. Nolo mihi dicere per Moysen nolo per prophetas loquitur: ipse meum corpus assumat: ipse me osculet in carne:
ut & illud quoque quod in Esaia scriptum est huic inuicem coaptemus. Si quis quere: & ad me hura in saltu. Et ibi quippe flens
ecclesia clamare iubet ex seyr: quia seyr pilosus & hispidus interpretatur: ut & antiquum gentium significet horrorem. Il
la pari similitudine respondente nigra sum sed formosa filia hierusalem. Dixit autem illi filius: pro peccavi in caelum & coram te
iam non sum dignus uocari filius tuus: dicit se non esse dignum filium nuncupari: & tamen ex naturae uoce ex illa substantia
quam illi pater fuerat aliquando largitus: in nomine trepidus ueritatis erumpit: pro inquit peccavi in caelum: frustra igitur
quidam argumetur nomine patris in sanctis tantum non conuenire: cum etiam deum patrem uocet: qui se filii nomine constituit in di
gnum: nisi forte in patrem audeat uocare: quia plena mente conuersus est. Dixit autem pater ad pueros suos: celerius praerogationem
stola prioris: & induite eum stolam quam Adama peccato perdidit. Stola quae in alia parabola indumentum dicitur nuptiale. id est uel
spiritus sancti: quam qui non habuerit: non potest regis interesse conuiuio. Et date anulum in manu illius signaculum similitudinis
Christi: secundum illud: in quem credentes signati estis: spiritu repromissionis sancto. Et ad principem dicit Tyri: qui similitudi
nem conditoris amiserat. Tu es signaculum similitudinis & corona decoris: in delitiis paradisi dei natus es. Esaias quo
que de hoc signaculo loquitur: tunc manifesti erunt qui signantur. Hoc signaculum in manu datur. quando opera iustitiae
scriptura significat: ut ibi factum est uerbum domini in manu Achaei prophetae: & ad hierusalem: ornaui te inquit orna
mento: & imposui tibi armillas circa manus tuas. Rursus ad eum qui indutus est podere: alius locus signaculi demonstra
tur: praerogationem per mediam hierusalem: & da signaculum in frontibus uirorum gemetium & dolerium in omnibus iniquitatibus quae
fiunt in medio eorum. Quare ut postea possit dicere: signatum est super nos lumen uultus tui domine: & calciametum
in pedibus eius. Sponsus quippe perdidit dignitatem: & nudis pedibus pascha celebrare non poterat. Haec sunt calcia
menta: de quibus dominus ait: & calciaui te iacinto: & calciamenta in pedibus eius: necubi coluber insidians
plantam ingrediens intraderet: & super scorpiones & serpentes securius ambularet: ut praepararetur ad euangelium
pacis: iam non gradiens secundum carnem sed secundum spiritum: & dictum ei propheticum conueniret: quod specio
si pedes euangelizantium pacem: euangelizantium bona. Et afferte uitulum saginatum: & occidite: & manduce
mus: & epulemur: quoniam hic filius meus mortuus fuerat: & reuixit: pierat: & inuentus est. Vitulus saginatus:
qui ad poenitentiae immolatur salutem: ipse saluator est: cuius quotidie carne pascimur: et uore potamur. Fidelis meum
lector intelligis: quia eius pinguedine saturati in ructum laudis eius erumpimus dicentes. Eructauit cor meum
uerbum bonum: dico ego opera mea regi: licet quidam superstitiose magis quam uere: non considerantes textum psal
mi ex patris persona arbitrentur hoc intelligi. Quod autem ait epulemur: quoniam hic filius meus mortuus fue
rat & reuixit: perierat: inuentus est: ad eundem parabolam superioris pertinet sensum: in qua dicitur: sic dico uobis: quia
gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore poenitentiam agente. Et ceperunt epulari: hoc conuiuium quotidie ce
lebratur: quotidie pater filium recipit. Semper Christus credentibus immolatur. Erat autem filius illius senior in a
gro. Hucusque de persona filii iunioris disputatum est: quem secundum praesentem parabolam: in publicanis & peccatoribus quae
a domino ad poenitentiam puocabant: debemus accipere: secundum mysticos autem intellectus de futura quoque uocatione genti
um prophetari. Nunc ad seniore filium sermo transgreditur: quem multi simpliciter ad omnium sanctorum personam: multi
pprie

Seyr

Stola

Armillae
Podere

*Melior
Symphonia*

pprie ad iudæos referunt: & de factis quidem non difficilis interpretatio est: in eo quod dicitur: nunquam mandatum tuum preterivi: licet illud uideat oblitere: quod reuersio fratri iudeat. In iudæos autem cum liuor in fratre salute conueniat: hoc repugnat: quod nunquam se dicat eius preterisse mandatum: de quibus quod nobis uideat: suis in locis conabimur explanare. Erat autem filius illius senior in agro: in terris opibus labore deludens: longe a gratia sancti spiritus: & a consilio patris extorris: hic est qui ait: agrum emi: & necesse habeo exire & uidere illum: rogo te habere me excusatum. Hic qui iuga bouum emit quocumque: & legis onere depressus: terrenorum se suum uoluptate profuit: hic qui uxore ducta ire ad nuptias non potest: & effectus caro nequaquam unum potest esse cum spiritu. In huius persona est illius parabola operarii congruunt: in qua prima tertia sexta nona hora. i. uocationibus uariis mittuntur ad uineam: & indignatur sibi undecima hora operarios coarctari: & cum ueniret & appropinquaret domui: audiuit symphoniam & chorum. Illud quod in quodam psalmo subscribitur per melech: huic se sui conuenit. Si quidem melech chorus in unum concinnatus dicitur. Male autem quodam de latinis symphoniam putat esse genus organi: cum concors in dei laudibus concetus ex hoc uocabulo significet. Symphonia quippe consonantia exprimitur in latino. Et uocauit unum de pueris: & interrogauit quidnam esset haec: & nuuc interrogat israel: quare deus in gentium assumptione latet: & amulatione cruciatus prius scire non potest uoluntate. Qui ait illi quoniam frater tuus uenit: & occidit patrem tuum uitulum saginatum: quoniam icolumen illum recepit. causa laticiae: quod pari in dei laudes toto orbe uoce concinnatur. salus est gentium: salus est peccatorum. latantur angeli: omnis in gaudium creatura consentit: & de solo dicitur israel. Iratus autem noluit intrare: irascitur se absente fratrem esse susceptum: irascitur cum uiuere: quem putabat extinctum: & nunc foris stat israel: & nunc discipulis euangelia in ecclesia audientibus: mater eius & fratres foris stat quod retinet eum. Egressus autem patris illius cepit rogare eum: quod benignus & clamens pater rogat filium: ut laticiae domus princeps fiat. Rogat autem pater per apostolos: rogat per euangelia praedicatores. Et quibus Paulus ait: praecamur per christum: reconciliamini deo. Et alibi: uobis oportebat primum annunciare uerbum dei: sed quare repulisti illud & indignos uos iudicasti aeternae uitae: ecce conuertimur ad gentes. Ipse autem respondens ait pater suo ecce tot annis seruo tibi. Pater suppliciter ad concordiam depracatur: ille iusticiae quam in lege est consequens: dei iusticiae non subicitur. Porro quod maior iusticia dei: quam ignoscere peccantibus: filium suscipere redeuntis. Ecce tot annis seruo tibi: & nunquam mandatum tuum preterivi: quasi hoc ipsum non sit preterire mandatum: saluti alterius iudicare: ante deum se iactare iusticiae: cum nemo coram eo mundus sit. Quis enim laetabitur castum se habere cor: nec si unius quodam die fuerit: Dauid confitetur in iniquitatibus conceptus sum: & in delictis conceptus me mater mea. Et in alio loco: si iniquitatem attedis domine: quis sustinebit. Et hic dicit nunquam se preterisse mandatum toties ob idolatriam captiuitatibus traditus: Ecce tot annis seruo tibi: & nunquam mandatum tuum preterivi. Hoc est quod Paulus apostolus loquitur: quod ergo dicemus: quia gentes qui non sectabantur iusticiam: comprehenderunt iusticiam: iusticiam quam ex fide est. Israel uero sectando legem iusticiae: ad legem iusticiae non peruenit. Quare: quia non ex fide: sed quasi ex opibus legis: potest ergo & ex eius persona dici: quod iuxta eundem apostolum iusticia quam ex lege est: sine reprehensione uerlatus sit: licet mihi uideatur magis se iactare iudæus: quam uera dicere ad exemplum illius pharisaei dicentis: deus gratias ago tibi: quia non sum sicut ceteri hominum raptores: iniusti: adulteri: sicut & hic publicanus. Oro te nonne tibi uideat ea quae ille de publicano dixerat: dicere iste de fratre. Hic est qui comedit omnem substantiam suam: uiuens cum meretricibus. Ad id autem quod ait: mandatum tuum nunquam preterivi: patris sermo non congruit: non enim confirmauerat uera esse quae dixerat filius: sed irascens alia ratione contempsit. filii tu semper mecum es. Nunquam ait: bene quodam die dicis: & fecisti cuncta quae iusserat. Sed mecum es: semper mecum es lege qua stringeris: mecum es dum mihi & in captiuitatibus erudiris: mecum es non quia praeccepta mea contempseris: sed quod te in longam regionem abire non passus sum: mecum es ad extremum secundum illud quod locutus sum ad Dauid. Si dereliquerint filii eius legem meam: & in iudiciis meis non ambulauerint: si iusticias meas profanauerint: & mandata mea non custodierint: uisitabo in uirga iniquitates eorum: & in flagellis iniusticias eorum: misericordiam autem meam non auferam ab eis: quo testimonio & id in quo filius senior gloriatur: falsum esse conuincit dum in dei iudiciis non ambulat: & eius mandata non facit. Et quomodo ista non faciens cum patre semper fuisse docetur: dum peccatis uisitur in uirga & uisitatio misericordiam non negatur. Nec mirandum patri cum aulum fuisse metiri: qui fratri potuit inuidere: maxime cum in die iudicii quidam impudentius mentiatur dicentes. Nonne in nocte tuo comedimus & bibimus: & uirtutes multas fecimus: daemonia eiecimus. Quid uero sit: & omnia mea tua sunt: suo loco congruentius explicabitur. Et nunquam dedisti mihi haedum: ut cum amicis meis epularer. Tantus inquit israel sanguis effusus est: tot hominum caesa sunt milia: & nullus eorum nostrae extitit salutis redemptor. Ipse Iosias qui placuit in conspectu tuo: & nuper Machabei: qui pro tua hereditate pugnant contra fas sanctitatis hostium gladiis interempti sunt: & nullus cruor nobis reddidit libertatem. Ecce adhuc romano imperio subiaceamus: non propheta: non sacerdos: non iustus quisquam immolatus est nobis. Et pro luxurioso filio. i. pro gentibus: pro peccatoribus totius creaturae creatoris gloriosus sanguis effusus est. Cunctis merentibus minora non dederis: immeritis maiora tribuisti. Nunquam dedisti mihi haedum: ut cum amicis meis epularer: Erras israel dic potius ut tecum epularer: aut potest esse tibi aliqua iocunditas: nisi patre tecum celebrante conuiuium. Saltem exemplo docere praesenti. Reuerso filio iunioris ore & pater laetatur: & pueri. Manducemus ait: & epulemur: non manducate & epulamini. At tu ea mente qua inuides fratri: qua a patris recedis aspectu: & semper in agro es: nunc quoque uis eo absente inire conuiuium. Nunquam dedisti mihi haedum: nunquam pater deteriora dat munera: habes uitulum saginatum immolatum: ingredi: manduca cum fratre. Quid haedum quaeris cui agnus est missus: Et ne similes te nescire quod missus est: Iohannes tibi eum in heremo demonstrauit. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi: Et pater quidem quasi clamens & penitentiam tribuens te hortatur ad uitulum: non immolans haedum quem stare scit ad sinistram. Tu uero in fine saeculi ipse tibi es haedum immolaturus Antichristum: & cum amicis tuis spiritibus immundis eius carne saturandus: expleto uaticinio. Tu confregisti caput draconis magni: dedisti eum escam populis aethiopum. Cum autem filius tuus hic qui deuorauit omnem substantiam suam uiuens cum meretricibus uenit: occidisti ei uitulum

saginatum. Confiteatur & nunc israel saginatum uicium fuisse quod caesus est: intelligunt uenisse Christum: sed torquent inuidia: & nolunt scire non perire saluari: Ipse autem dixit illi: fili tu semper mecum es: & mea omnia tua sunt: filium uocat: licet intra re nolent: Quod autem dei omnia iudaeorum sunt: nunquam angeli: throni: dominationes: cetera quoque uirtutes: Omnia ergo intelligamus legem prophetas eloquia diuina. Haec ei dedit: ut in lege eius meditaretur die ac nocte: secundum illum canonem quem saepe exposuimus scripturas. Omnia non ad totum referenda esse: sed ad partem maximam: ut ibi: omnes declinauerunt simul inuitiles facti sunt & alibi: omnes qui uenerunt ante me fures fuerunt & latrones. Et Paulus ad Corinthios. omnibus inquit omnia factus sum: ut omnes lucrificarem. Et ad philippenses: omnes. n. qui sua sunt quoniam: non ea quae sunt Iesu christi. Quamquam nihil unquam illi negasse credendum sit: quem ad suum uicium hortatur hederum. Epulari nos oportet & gaudere: quoniam hic frater tuus mortuus fuerat: & reuixit: pierat: & inuentus est. Confidamus igitur & nos uiuere posse per penitentiam: quae fueramus mortui per delicta. Et hic quidem ipse filius reuertitur: In superioribus uero in oue scilicet & in dragma: quod errauerat: affertur & quod pierat: inuenitur: & simili tres parabola sine claudunt: dum in ista ponitur pierat: & inuentus est: ut intelligamus diuersis similitudinibus de eadem peccatorum: susceptioe signatur. Et quidem in ethnici persona dicta sunt & iudaei. Videamus autem quomodo super scripto generaliter & peccatore parabola ista possit intelligi: & de ceteris quoniam iusto conueniat: non ambigitur. Illud est in quo legem scrupulus commouet: cur iustus saluti peccatoris iudeat: & tantum iracundia repleat: ut nec fratris misericordia: nec patris precibus: nec totius domus iocunditatis superet. Ad quod breuiter respondimus. Omnem mundi istius iustitiam ad dei comparationem non esse iustitiam. Quod non ex peccatis Hierusalem. Sodoma iustificatur: non quo ipsa sit iusta: sed quo maioribus delictis fiat minor delicta: ita & hominem uniuersa iustitia non est deo collata iustitia. Denique Paulus qui dixerat: quotquot ergo perfecti hoc sapiamus: in alio loco confitetur & clamat. O profundum diuitiarum sapientiae dei: quae inscrutabilia sunt iudicia eius: & inuestigabiles uiae eius. Et alibi ex parte cognoscimus & ex parte prophetamus: & nunc per speculum uidemus in euymate. Et ad romanos: miser ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius. Ex quibus omnibus edocemur: dei solus perfectus esse iustitiam: qui solus suum oriri facit super iustos & iniustos: dat pluuiam ferocinam: & matutinam merentibus pariter & non merentibus qui de uicis angulis & plateis inuitat ad nuptias: & deitum quosdam iam quasi securos expellit foras. Et ouem quae ad exemplum filii penitentis ipsa redire non poterat: uel nolebat: quirit: & inuenit: & inuenta suis humeris reportat: multum. n. errando laborauerat. Ut autem doceamur in sanctos quoque cadere posse inuidiam: & soli deo puram elementiam derelinqui: filiorum Zebedei considerare exemplum pro quibus cum mater mota pietatis affectu nimis grandia postulasset reliqui decem discipuli indignati sunt. Et Iesus aduocans eos dixit. Scitis quia principes gentium dominantur eorum: & qui maiores sunt: potestatem exercent in eis. Non ita erit inter uos: sed quicumque uoluerit inter uos maior esse: sit uester minister: & quicumque uerum uoluerit inter uos esse primus: sit uester seruus. Quod filius hominis non uenit ministrari: sed ministrare & dare aiam suam redemptionem pro multis. Nulli periculosum: nulli uideatur esse blasphemum: quod & in apostolos inuidiae malum diximus potuisse subrepere: cum etiam de angelis hoc dictum putemus. Sydera quippe non sunt munda in conspectu eius: & contra angelos suos puerulum quid intellexit. Et in psalmis dicit: non iustificabitur in conspectu eius omnis uiuens. Non ait non iustificabitur omnis homo: sed omnis uiuens. i. non euangelista. non apostolus: non propheta: Ad maiora conscendo: non angeli: non throni: non dominationes: non potestates: cetera quoque uirtutes. Solus deus est in quo peccatum non cadit. Cetera cum sint liberi arbitrii: iuxta quod & homo ad imaginem & similitudinem dei factus est: in utraque parte possunt suam flectere uoluntatem. Quod si hac sententia non adducere: saltem illius auctoritate parabola commouere: in qua per totum diem operarii mittuntur ad uineam: & in prima hora uocantur Adae: Abael: Seth: In terra Noe: in sexta Abraham: in nona Moyses: in undecima gentium populus: cui dicitur. Quid hic statis tota die otiosi? Et illi responderunt: nemo nos conduxit. Quod autem extrema hora natus sit Saluatoris aduentus: testis est Ioannes apostolus dicens: Fratres nouissima hora est enim sicut audistis quia antichristus uenit: nunc antichristi multi facti sunt: propter quod cognoscimus: quia nouissima hora est. Si haec displicet interpretatio: sequimur quocumque duxerit: ita tamen eos qui uocati sunt primi: iustos esse fatearis: quod cum obtinuerit: illud inferat & quomodo iusti murmurauerunt aduersum patrem familias dicens: hi nouissimi uenerunt: & una hora fecerunt: & aequales illos nobis fecisti: qui portauimus pondus diei & aestus. Videtur quidem iuste dicere: non aequalis debere esse mercedem eius: quia prima hora ad noctem usque sudauerat: & eius quae una hora sit in labore uersatus. Sed ipsa iustitia habet in se liuorem: cum alterius inuideat felicitati. Denique & dominus oculum in eis arguit inuidiam dicens: amice an oculus tuus nequam est: quia ego bonus sum. Unde & ab apostolo solus iustus solus dicitur immortalis: non quo angeli iniusti sint & mortales: sed quo ipse sit immortalis & iustus: cui collata uniuersa iustitia iniqtas inuenitur. Ut autem in hac eadem parabola quam nunc perproposuimus: iniustitiam intelligas conductorum: attende paulisper: qui prima hora conductus est: plus meretur ab eo qui hora tertia missus est ad uineam: rursum hora tertiae operarius sexta hora operarium antecedit: & sexta hora nona hora uocatur operarium. Quod igitur nouissimo omnes inuidet: & eadem in se iustitiam non requirit: Tu qui hora nona conductus es: cur inuides ei qui. xi. hora est missus in uineam? Quodcumque responderis: quis diuersum asserueris laborum: ut & premium maius in diuerso labore merearis: eadem apud sextum sententiam subiacebis. Et tu qui hora sexta conductus es: non nouissimo inuides: cur tecum denarium. i. aequalem consequatur salutem: licet salutis pro labore diuersa sit gloria eadem de te poterit tertius dicere: & de tertio rursum primus: uerum ipsi inter se ob non aequalem laborem & uocationis spatia diuersa aequalis premium libenter accipiunt. In nouissimo tantum operarium. i. in gentium salute discordant: & domino iniuria faciunt: & sub omnibus parabolis arguuntur inuidia. Non ambigo quin iculta tibi nostrae paruitatis uideatur oratio: sed saepe causatus sum expoliri non posse sermonem: nisi quem propria manus limauerit. Itaque Ignosce dolentibus oculis. i. ignosce dictanti maxime cum in ecclesiasticis rebus non quaeratur uerba sed sensus. i. panibus sit uita sustentanda non siliquis.

Beati

Omnia sepe no ad 10
 in sed ad prim refera

in aplos inuidie malu subreperit

Operarius

Beati Hieronymi presbyteri ad Hedibiam epistola explicans. xii. quaestiones. .LXX. Prologus.

Ignota uultu fidei mihi ardore notissima es: & de extremis Galliae finibus in bethleemico rure latitantem ad respondendum prouocas de sanctarum quaestiuiculis scripturarum: per hominem dei filium meum Apodemium commentariolum dirigens: quasi uero non hēas in tua prouincia discretos uiros & in lege dei pfectos: nisi forte experimentū magis nr̄i q̄ doctrinā flagitas: & uis scire quid de his quae ab aliis audisti: nos quoq; sentiamus. Maiores tui Paterius atq; Delphirius: quoz; alter q̄ ego nascerer rhetoricam romae docuit: alter iā me adolescentulo oēs Gallias p̄sa uersūq; suo illustrauit ingenio: iā dormientes & taciti me iure reprehendunt q; audeam ad stirpem generis sui quippiam missitare: licet concedam eis eloquentiae magnitudinem: & doctrinam saecularium litterarum: merito subtraham sciētiam legis dei: quā nemo accipere potest: nisi ei data fuerit a patre luminum: qui illuminat oēm hominem uenientem in hunc mundum: & stat medius credentium: qui in nomine eius fuerint congregati. Vnde libere profiteor: nec dictum superbe per timeo: me scribere tibi non in doctis humanae sapiētiae uerbis quam deus destructurus est: sed in uerbis fidei spiritualibus: spiritualia comparantem: ut abyssus ueteris testamenti inuocet abyssum euangelicam: in uoce cataractarum: .i. prophetarum & apostolorum suorum: & ueritas domini perueniat usq; ad nubes: quibus mandatū est: ne super incredulum israel imbrem pluerent: sed ut rigarent: arua gentilium: & torrentem spinarum: ac mare mortuum dulcorarent. Ora igitur ut uerus Helisaeus steriles in me & mortuas aquas uiuificet: & apostolorum sale quibus dixerat: uos estis sal terrae: meum munusculum condiat: quia omne sacrificium: quod absq; sale est: domino non offertur. Nec fulgorae saecularis eloquentiae delecteris: quem uidit Iesus quasi fulgur cadētem de caelo: sed potius eum respice qui non habet decorem: nec faciem: homo in plagis positus: & sciens ferre infirmitatem: & quicquid ad proposita respondero: scias me non confidentia respondiisse sermonis: sed eius fide: qui pollicitus est. Aperi os tuum: & ego implebo illud.

ante //

Catana

Prima quaestionis solutio: quomodo quis possit esse perfectus: & quomodo uiuere debeat uidua sine liberis derelicta. LXXI.

Interrogas: quomodo perfectus esse quis possit: & quomodo uiuere debeat uidua: quae sine liberis derelicta est: hoc idem in euangelio legis doctor interrogat. Magister quid faciēs: uitam aeternam possidebo? Cui respondit dominus: mandata nosti: Dicit ille. Quae? Iesus autem dixit non homicidium faciēs: non adulterium: non furtum: non falsum dices testimonium. Honora patrem & matrem: & diliges proximum tuum sicut teipsum. & illo dicente: haec oia feci: dominus itulit. Vnum tibi deest. Si uis esse perfectus: uade & uende oia quae habes: & da pauperibus: & ueni sequere me. Itaq; & ego tibi domini nostri respōdebo sermonibus. Si uis esse perfectus & tollere crucem tuam: & sequi dominum saluatorem: & imitari Petrum dicentem: ecce nos dimisimus oia & secuti sumus te: uade & uende oia quae habes: & da pauperibus: & sequere saluatorem. Non dixit da filiis: da fratribus: da propinquis: quos etiam si haberes: iure iis dominus praefereatur: sed da pauperibus: imo da christo: qui in pauperibus pascitur. Qui cum diues esset pro nobis pauper factus ē: qui loquitur in xxxviii. psalmo. Ego autem mendicus & pauper: & dominus sollicitus est pro me. Statimq; xl. psalmi de eo exordium est. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. Intelligentia opus est: ut post intelligentiae beatitudinem sciatur quid sit egenus & pauper. Non utiq; ille qui mendicitate & squallore coopertus est: & tamen non recedit a uitiis: sed de quibus apostolus loquitur. Tantū ut pauperes memores essemus: ob quorum refrigeria laborabant Paulus & Barnabas in ecclesiis gentium: ut collectae fierent per primam sabbati: & hanc ipsam oblationem non per alios: sed per se deferre festinant iis qui suas pro christo amittere substantias: q; persecutiones passi sunt: qui dixerunt patri suo: & matri: uxoribus: & liberis non nouimus uos. Hi impleuerunt uoluntatem patris: & audierunt dicentem dominum saluatorem. Mater mea & fratres mei hi sunt: qui faciunt uoluntatem patris mei. Et hoc dicimus: non quo in pauperes in quo in pauperes iudaeos: siue gentiles: & omnino cuiuslibet gentis sint pauperes: prohibeamus faciendam elemosynam: sed quo christianos & credentes pauperes incredulis praeferamus. Et inter ipsos christianos sit multa diuersitas: utrum peccator au sanctis sit. Vnde & apostolus passiuam in omnes misericordiam probans: infert. Maxime in domesticos fidei. Domesticus fidei est: q; eadem tibi religione coniungitur: qnē a consortio fraternitatis peccata non separant. Quod si de inimicis quoq; nobis praecipitur: ut si esurierint demus eis cibum: si sitierint demus eis potum: q; haec facientes congerimus carbones super caput eoz; quanto magis de his qui non sunt inimici: & qui christiani sunt: atq; sancti. Neq; uero hoc quod dicitur: hoc enim faciens carbones ignis congregabis super caput eius: in malam partem accipiendum est: sed in bonam. Quando enim inimicis nostris praebemus beneficia: malitiam eoz; nostra bonitate superamus: & mollimus duritiam: ratūq; aium ad mollitiem & beniuolentiam flectimus: atq; ita congregamus carbones super capita eoz; de quibus scriptum est. Sagittae potētis acutae cum carbonibus desolatoriis. Ut quō de altari a seraphin carbo sublatus prophetae labia purgauit: ita & inimicorū nr̄oz; peccata purgent: & uindictam in bono malū: & benedicamus maledicētib; & imitemur patrē: qui solē suū oriri facit super bonos & malos: & pluit super iustos & iniustos. Igitur & tu qui paucos habes filios: plurimos fac tibi amicos: de iniquo māmōna: qui te recipiant in aeterna tabernacula: Pulchre dixit de iniquo. Oēs enim diuitiae de iniquitate descendunt & nisi alter pdiderit: alter nō pōt inuenire. Vnde & illa uulgata Inia mihi uidef esse uerissimā. Diues autē iniquus aut iniq; haeres. Quod cū legis doctor audisset: & ferre nō posset: q; habebat diuitias multas: cōuersus domus ad discipulos suos ait. Quā difficile q; diuites sūt intrare possūt i regna caeloꝝ: non dixit impossibile: sed difficile: licet exēplū posuerit impossibilitatis: facilius est camelū p̄ foramē acus transire: q̄ diuitē intrare in regnū dei. Hoc

passiua misericordia deo
Domestici fidei.

Diues Iniquus etc.